

ליקוטי

מזהר"ן

מבואר

חברותא

ללימוד בעיון

תדעו כשיבא משיח צדקינו יווספו עוד ישיבות שילמדו בהם ספרי רבינו ז"ל
דברי מוהרנ"ת זצ"ל (שישיק היא תש"ז)

ליקוטי מוהר"ן

מבואר

חזרותא

ללימוד בעיון

מבוא לביאור

הביאור מורכב מג' חלקים:

הראשון – ביאור הפשוט, ששולב בגרסת התורה והוא מסקנת העיון שבהערות החלק השני – ההערות^א, בנוי על פי רוב בדרך של קושיא ותירוץ. ופתיחת כל המראה מקומות עם מפרשיהם כדי שהלומד יוכל בעצמו לדון בדיוק הדברים ולא יוכרח לסמוך עלי. שעל כן נקרא חיבור זה חזרותא, כי הכוונה להיות עזר ללומד ולא ספר חידושי תורה אע"פ שמובלעים בו גם הרבה חידושים.

והשלישי – היא הקדמה לתורה שהיא מבט כללי על התורה, שאמור לקשור את כל חלקי התורה בקשר אחד.

ועוד גם לבאר נושאים שבמיוחד קשים להבנה בתורה. ההקדמה – בנויה על מסקנת העיון שבהערות לכן אין בה כמעט ראיות למבואר בה

דרך הלימוד נ"ל לדמות למחרוזת כי כל תיבה ומשפט בתורה הן חרוז נפלא שצריך לעיין בו תחילה בפני עצמו ללמוד אותו היטב ולכן בזה גלשתי גם מעבר לקשר העניין לתורה, ואח"כ לעיין בו כיצד נקשר לתורה, וכן לעבור מחרוזת לחרוז אע"פ שעדיין לא נקשרו היטב החרוזים כולם זה לזה. וכך נהגתי בכל מקום שכתבתי הערה ולפי מסקנת ההערה ביארתי את הפשט המשולב בגרסא.

וכל זה עדיין בחי' "הזורעין בדמעה", כי עיקר ה"ברינה יקצורו" זה למצא את החוט החזק שיחרו את כל החרוזים היטב דהיינו לתפוס את מהלך התורה באופן שכולל את כל הפרטים בלא שישאר פרט מיותר שכביכול אין בו צורך למהלך התורה. וזה השתדלתי לעשות אחרי לימוד כל התורה בעיון כתבתי הקדמה לתורה שהכוונה בה לבד מביאורי מושגים קשים להבנה, העיקר לעשות סיכום קצר שכולל את כל החרוזים ופושט את כל הספיקות כפי שנתבררו בעיונים שבהערות. (אמנם כיון שאין ביהמ"ד בלא חידוש גם בהקדמה נתחדשו דברים שלא תמיד העתקתי אותם להערות) (זו היתה כוונתי ועדיין אני מצפה להצליח יותר)

דפי הליקוטי מוהר"ן בצורת הדף נלקחו מליקוטי מוהר"ן המדויק, מהדורת תקפא שהיא גרסת מוהרנ"ת שהדפיס בביתו, מוגה בהשוואה לשאר מהדורות. ובתוספת מ"מ הישנים וחדשים.

הערות אפשר להפנות למייל lezavotlaze@gmail.com

^א היכן שנזכר הריצ"ח הכוונה להרה"ג רבי יוסף צבי חשיין שליט"א. (הריצ"ח כה 23) פירוש שהוא ביאור שאמר בתורה כה בדקה 23. (הריצ"ח במדבר תשנ"ד) הפירוש שהוא ביאור שאמר בשיעור על הזוהר פיקודי שנאמר בשנת תשנ"ד פ' במדבר. הרבה יסודות וביאורים ששמעתי ממנו הבאתי ולא כולם ציינתי מחשש שלא לזה היתה כוונתו ובחלקם ציינתי שדברי הם עפ"י מה ששמעתי ממנו דאוי לי אם אומר ואוי לי אם לא אומר, והוא רחום יכפר עוון.

^ב השתדלתי מאד כל ביאור להקדים לו את הקושיא המכריחה אותו וכל קושיא התחלתי בלשון צ"ע כדי להקל על מי שרוצה לעיין בעיקר בקושיות.

^ג עיין חיי מוהר"ן אות שפט שכל תורה של רבינו אע"פ שהיא חדרים חדרים היא קשר אחד הדוק, ועיין תורה סה שהתפלה של רבינו היא אחד ממש ובסופה עדין אחוז בתחילתה וכן מסתבר שמי שאמר על עצמו שזכה ליחידה דיחידה אצלו התורה והתפלה הן כל אחת ושתייהן יחד אחדות פשוטה.

הודעה

כל הביאורים הם בדרך אפשר והצעה בלבד,

כי מי יודע עומק כוונתו ובפרט אנו והלוואי שגם במה שכיוון למדרגתי לא שבשתי, ורק כיון שציוה לעיין ולחדש בתורתו אנו מקיימין דבריו על פי שכל הפשוט שלנו וכדברי מוהר"ת הנוקבים שכל מה שמוקבל מרבו צריך לידע שצדקו אינו יודע כלל, כי כפלים לתושיה, פי מאד עמקו מחשבותיו, פי דבריו הם כמעין הנובע והם פחינת מים עמקים עצה בלב איש. וצריך כן פעם לעיין היטב בדבריו הקדושים ולחזור ולשאב מהם עצות נפלאות באופן שיוכל להציל את עצמו ממשקף מים רבים של זה העולם. וכל מה שידע ויוציא מדבריו צריך לידע ולהבין ולהאמין שצדקו אינו יודע כלל עד היכן מגיעים עמקות דבריו העמקים מני ים וכו'. רק במה שהרש"ה יכול להתבונן מהם עצות לעבודתו יתברך כפי מדרגתו, אבל עצם תורתו ואפילו שיהיו הקדושות אי אפשר להשיג בשום אופן וכמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה, הריפה למדתי מרבותי ולא חסרתי מהם אלא וכו'. עכ"ל

ועיקר כוונת החיבור הזה הוא לבאר הפשט באופן שכל אחד יוכל ללמוד ולעורר קושיות ללימוד בעיון ולפתוח את המראה מקומות להקל על הלומד בעיון. ולרגע לא שכחתי את אנ"ש החריפים שאם יעינו בזה מסתמא יהיו להם הרבה הערות, והרבה חרושים שעמלתי שעות רבות להבין ולחדש מסתמא אצלם הוא דבר פשוט שמיד עלו עליו. כל מעלתי עליהם היא רק הסבלנות לעמוד ולטרוח הרבה שעות עמ"נ להגיש כשלחן ערוך את הדברים להקל על הרוצה ללמוד בעיון, כיון שלא מצאתי אחר שעשה זאת.

התנצלות

אמנם מעט בברסלב העיון לפרסם חידושיהם חלקם כדי לא להיקרא בעל המחבר וכיו"ב תארי כבוד

וחלקם כנראה מחשש שלא יצאו חובת הזהרת רבינו בתורה כא את ה' שאין לדרוש לרבים אלא דברים המבוררים לו כאחותו שאסורה לו כמבואר בשבת קמה, ואע"פ שהזהיר בתורה סא' (סוף אות ה') שכ"א חייב להאמין בחשיבות חרושיו, מסתמא כוונתו להאמין אבל לא לדרוש ולפרסם.

אבל כיון שאמר אני חדש מלא ישן ולא ידוע שבוה דווקא יצא לחדש ולחלוק על מפרשים רבים שהאריכו בחיוב כתיבת חידושים עיין **מוהרש"א** ב"ב י: שעל זה אחו"ל פסחים נ. אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו ובספר חסידים אות תקל מי שגילה לו הקב"ה דבר, ואינו כותבה ויכול לכתוב, הרי גוול מי שגילה לו, כי לא גלה לו אלא לכתוב, דכתיב (תהלים כה יד) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם, וכתיב (משלי ה טו) יוצאו מעינותיך חוצה, וזה שכתוב (קהלת יב יד) יביא במשפט על כל נעלם, שגורם שנעלם, אם טוב שגילה לו אם רע, שאינה כותבה: ובביאור **ברית עולם להחיד"א** שם. הוסיף בשם ספר **לב אריה** שכתב בהקדמתו משם רז"ל שבזמן שבית המקדש קיים כשארם מקריב קרבן מתכפר לו וכשארם כותב בספר מה שלומד איזה חידוש הכתיבה זו עולה לו במקום קרבן. ובוה פי' הרב הנ"ל את הכתוב ובה ומנחה לא חפצת וכו' עולה וחטאה לא שאלת או אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי שיעלה במקום קרבן. עוד ע"ש בשם ספר **רבינו אפרים** על התורה כתב יד פרשת כי תשא שכתב בשם **רבי אליעזר מגרמזיא** ז"ל שכל מי שמגלין לו רוי תורה מן השמים ואינו כותב עתיד ליתן את הדין עכ"ל. ועיין **שפתי כהן** למוה"ר מרדכי הכהן מגורי הארז"ל בהקדמת ספרו בוה"ל 'נינתה רשות למי שחננו ה' קצת דעה וחכמה ובינה לבאר ולפרש מה שקבלה נשמתו בסיני ואם לא יכתבם נראה לי שהוא נענש כמו הנביא שהוא כובש נבואתו שחייב מיתה. ועיין בספר **מחשבות חרוץ** לר' **צדוק הכהן** אות טו שכתב שיש גם חיוב לפרסם כי שמא יש בדבריו איזה חידוש השייך לחלקו ולא נגלה לשום אדם והוא לכך נוצר לגלותו בעולם, ואם לא, ח"ו יצטרך להתגלגל. עוד עיין בספר **קהילות יעקב** ז"ע שכתב בהקדמת ספרו בשם ספר תורת גיטין מאמר הקדמון שדבר טוב אחד בספר מציל על הספר כולו. עכ"ל. לכן אולי ע"י הודעה והתנצלות הנ"ל אפשר כן לפרסם איזה חרושים גם לפחותים כמונו, ואנו תקווה שעכ"פ דבר טוב אחד יש גם בחיבור זה ויציל על הספר כולו.

ואע"פ שהרמב"ם מוהיר באגרות קדש מאמר קדוש ה' שלפני שדורש לרבים יחזור ד"פ אבל מה שכותב צריך לחזור אלף פעמים, מסתמא הכוונה להוראה למעשה ואע"פ שבודאי בדברי רבינו יש הוראה בקיום עצותיו ועיני השקפה למעשה, מסתמא בדרך לימוד מותר דאל"כ לא שבקת חי. ומסתמא גם הוהרת רבינו הנ"ל אפשר לפרש כך.

עכ"פ אם טעינו והוהרתם היא בכל ענין, אולי ראוי לכנות את הביאור חברותא, כי חברותא דרכו לומר גם את ספקותיו ולא רק דברים המבוררים כאחותו שאסורה.

עוד ענין חתימת שם המחבר היא סוגיא בפ"ע עיין **ספר חסידים** שסו שחכמים ראשונים נמנעו כדי שלא להנות מהתורה ועיין שם סימן ח' שרשב"ג מי' הרוגי מלכות תלה בזה סיבת הריגתו עוד ע"ש סימן פד שמנכין לו מזכותיו, אמנם יש מקשים א"כ מאי משמאלה עושר וכבוד. מאידך רובא דעלמא נהגו כן לציון שמם ונ"ל הטעם או שצויין ע"י תלמידיהם או שכל היחס לפירוש הוא כפי גדולת המחבר בחכמה ויר"ש לכן חששו שאם לא יצינו שמם לא ינהגו כבוד ראש בדבריהם.

לעורר על חשיבות העיון בתורה של רבינו

עיין **חיי מוהר"ן** סימן שמו שאמר שטוב לקבוע לעצמו שני שעורים ללמוד ספריו הקדושים, שעור א' פשוט ללמוד במהירות הרבה מאד כדי שיהיה שגור בעל-פה, ושעור א' ללמוד בעיון גדול. כי יש עמקות גדול ונפלא בספריו. ועין במקום אחר מזה מענין עצם העמקות הגדול שיש בתורתו הקדושה והנוראה מאד עד אין סוף ואין תכלית:

ועיין **תורה קה תנינא** שהעיון בתורתו מסוגל לבטל הרהורים רעים כי הם באים מהמדמה ועיין ככבי אור (חכמה ובינה אות לו) לבאר דברי רבינו בסוף תורה כה שצריך לקרא שם חדש ליצה"ר דהיינו מדמה. הטעם כי המדמה הוא מדרגה שמינית ביצה"ר שנתחדשה כנגד התורה של רבינו ולפ"ז דווקא תורת רבינו מסוגל ביותר להכניע ולתקן את המדמה.

ועיין **ח"מ סימן תקבא** – שרבינו אמר כבר נתתי לכם כח המדמה כשר וטוב וכו'.

ועיין **ביאור הלכות** (תורה נד אות ד) – שהכוונה בעיקר לתורה נד שבה המשיך לאנשיו ובעיקר למוהר"ת מדמה זך וברור. ועי"ש אות ו' שכל אחד כפי התכללותו בו ובתורתו כן זוכה. (וכיצד התכללות בתורתו עיין בסוף תורה פו תנינא מש"כ רבינו דהיינו לעיין באתו מאמר ולכות להבין בו ולעשות עמו איזה עבודה ע"ש)

ועיין **תורה ח' תנינא אות ז'** שעיקר האמונה תלויה בברור המדמה וע"ש אות ח' שע"כ צריך מאד לחפש ולבקש מאד צדיק כזה שיכול להמשיך מדמה מבורר לאנשיו.

עוד עיין **תורה עב תנינא** שע"י הסתכלות בצדיק והצדיק בו וזכין להתנוצצות המוחין ולשפלות (שרק היא תקום בתחית המתים) ולגדולה כפי מדרגת מוחו. ועיין בפל"ח שם אות ב' וד' עפ"י לק"ה תפלין ו' כו שגם ע"י לימוד ספרו מתקיים כל זה עפ"י המבואר בתורה קצב שפניו ושכלו של הצדיק נמצא בספרו.

ועיין **ככבי אור** (שיחות וספורים אות מג) הובא בחכמה ותבונה (סימן ב' אות טו) – שרבינו שאל את רבי אהרן תלמידו שהיה הרב של ברסלב למה לא תקח את ספרי ותענין בו היטב עד שיעלה על דעתך איזה קשיא ואח"כ תוסיף ותענין בו עד שתבין ותדע את התירוץ שע"י.

ידועים דברי רבינו שכינה בשם אפיקורס את אותם שאמרו שתורתו גבוהה מדאי. ונראה פשוט כוונתו בזה שאין אחד שלא יכול למצא תועלת בספרו. וא"א לומר שהכוונה שכל אחד יש כמה תורות שמתאימות לו שהרי לא אמר זאת על ספרו אלא על תורתו קודם שנעשו לספר א"כ בכל תורה בלקוטי מוהר"ן יכול כל אחד בכל מדרגת הבנה למצא איזה תועלת נצחית ואמנם לכאורה צריך לומר זאת גם על כל חלק מתורה אבל בזה צ"ע. עכ"פ לפ"ז צריך זהירות גדולה וכל אחד לבחון עצמו אולי ח"ו הוא מאתם אלה שמכונים בפי רבינו אפיקורס. מה שנקט לשון אפיקורס דהיינו כופר במציאות הנבואה ובנבואת משה (רמב"ם תשובה ג' ח'). נראה כוונתו כיון שאמר בתורה מו תנינא שאסור לומר תורה אלא אם יכול לומר באופן שכל אחד ישמע רק מה שצריך לו ולא יותר. נמצא שמי שסובר שרבינו אמר תורה גבוהה הוא מיטל פגם בצדיק.

ואם תקשה שרבי אברהם בן נחמן זצ"ל שהיה גאון ועמקן עצום אמר בככבי אור (ששן ושמחה יו) הלואי שאבין ואדע עכ"פ עשרת אלפים שנה לאחר התחיה דבור אחד מדבריו הנוראים כפי שידע אותו אדמו"ר ז"ל עוד בזה העולם. וא"כ מה הטענה על אזובי הקיר כמונו. אבל אדרבה משם ראייה כי המשך דבריו שם שעל כל זה רבנו בעצמו הזהיר לכמה וכמה שישתדלו לחדש בתורתו כמבואר בתורה קה תנינא שאפילו אם לא יכוון לכוונתו זה טוב, ומוכן מזה שהיו לו כמה כוונות בדבריו הנוראים שגם אנו נוכל לידע ולהבין בהם קצת וכו' ע"ש.

מי שיש לו קצת הרגשה בליקוטי מוהר"ן רואה בחוש שהספר לא נכתב לגאונים, ולא ליודעי קבלה, ולא ליודעי כל התורה כולה, אלא לכל אדם כפשוטו ממש ורואים בחוש שאדם פשוט יכול להתעורר מהספר של רבינו יותר מגאונים גדולים. ויש גאונים גדולים ואפילו כאלה שכותבים פירושים על הספר אעפ"כ רואים בחוש שאין להם את ההרגשה והמסר של רבינו שמקבל חסיד פשוט של רבינו, כי הספר הזה צריך רק ביטול לרבינו זה הכל, וכמוכן כשיש ביטול אזי ככל שהוא בעל כשרון ויותר בקי בספרים גם מוצא בו יותר טעם ועומק.

חברותא

ללימוד עיון

בספה"ק

ליקוטי מוהר"ן

תנינא

דף לב.: לג.

תורה עא

רק שניהם יחד מעלה ומטה זהו עולם שלם. ועל כן מחויב האדם שיהי נשאר ממנו שארית בארץ בן או תלמיד כדי שגם כשיהי למעלה אחר ההסתלקות יהי למטה גם כן בזה העולם. דהיינו מה שנשאר ממנו למטה בן או תלמיד הנמשכים ממנו: ועיקר הוא המוח שיהיה נשאר למטה ממוחו. וע"כ צריך להניח בן או תלמיד כמו שדרשו רז"ל (בבא בתרא ק"ו) על פסוק [כ] אשר אין חליפות למו חד אמר בן וחד אמר תלמיד. כי התלמיד הוא ממוח הרב וכן הבן נמשך ג"כ ממוח האב [ג]. ור' יוחנן סבר תלמיד כי לא הי' לו בנים [ד]. כי אצל התלמיד המוח מופשט מנשמויות. אבל אצל הבן המוח מלוכב בהטפה זרעית.

אבל גם זה צריכים:

והכלל שצריך שישאר ממנו בנים ותלמידים והתלמידים יאירו יותר לתלמידים אחריהם וכן להלן יותר. שגם התלמידים יפרו וירבו ויעשו תלמידים אחרים ותלמידי תלמידיו יעשו יותר תלמידים וכן להלן יותר ויותר [ה]. כדי שיהי נשאר מוחו גם למטה לעולם ועד. וכן הבנים צריכים ג"כ שישאר זכרם לדורי דורות בנים ובני בנים וכו': כי זהו עיקר השלימות של הצדיק שיהי למעלה ולמטה. בבחי' **כי כל בשמים ובארץ** דאחיד בשמיא וארעא: [ו] ועיינן כ"ו במאמר ויהי מקץ כי מרחמם ינהגם [בס"י ז] ע"ש כי שם מבואר הענין היטב):

סט [ז] מזה שנוהגים ליתן ברכה להאישי המביא המשקה לאורחים או על ההתונה וכיוצא. [ח] היינו כשנושאין יין או דבש לאורחים או על התונה אוי נוהגין ליתן מן המשקה להשליח הנושא את המשקה לעשות ברכה. הוא על פי מה שכתוב בזוהר (פקודי ד' רמב ע"א) שיש כמה דברים שהם נישאים ונושאים, והושב שם כמה דברים שהם נישאים ונושאים, והושב שם כמה דברים שהם נישאים דהיינו שנושאים אותם, ובאמת אלו הדברים הם נושאים. כגון המרכבה שהיא" נישאת ונושאת [ט] וכן הארון שהיו נושאים אותו והוא נשא את נושאי וכו' [י]. וזה בחי' ברכה שנותנין כנ"ל, כי **ברכה** ר"ת **כי רוח ה' היה באופנים** (יחזקאל א) בחי' נישאת ונושאת. כי האופנים נושאים החיות והחיות נושאים אותם, כי רוח החיה באופנים. וכן הוא כל המרכבה, שהאופנים נושאים את החיות והחיות את המרכבה, ובאמת המרכבה נושאת הכל. וע"כ זה שנושא את המשקה נותנין לו ברכה. שהוא בחי' **כי רוח החיה באופנים** בחי' נישא ונושא" כי הוא נושא את המשקה, ועתה המשקה מנשא אותו: [יא] (או שנעשה מזה שברים, כי המשקה הוא מכבה, וגם מחממת קצת. ולא ביאר הדבר הזה כלל):

ע [יב] כל מי שגדול יותר צריך לבקש מבוקשו בריחוק מקום יותר כמו שאנו רואין שהצומח חיותו ומבוקשו סמוך לו מיד כי הוא צומח מן הארץ, בסמוך לו ממש. ובהמה מבוקשה סמוך

לה גם כן על הארץ, אך הוא בריחוק יותר קצת מן הצומח כי הבהמה גדולה במעלה מן הצומח. אבל בן אדם צריך לבקש מבוקשו בריחוק יותר ויותר מן הבהמה וע"כ משה רבינו עליו השלום שהיה גדול במעלה מאד היה צריך לבקש מבוקשו בריחוק מקום ביותר. וע"כ הוצרך לבקש לו אשה מומדין [יג], כי מבוקשו היה רחוק מחמת גדולתו:

עא [יד] **דע** כי יש מוחין של ארץ ישראל, ויש מוחין של חוץ לארץ. וגם המוחין של חוץ לארץ הם מקבלים ויונקים ג"כ מהמוחין של ארץ ישראל. כי עיקר המוח והחכמה היא בארץ ישראל, כמו שאמרו רז"ל במדרש (ב"ר פ' מז [טז]) אין חכמה כחכמת ארץ ישראל וכו'. וכל אחד מישראל יש לו חלק בא"י וכל אחד כפי חלקו שיש לו בארץ ישראל כן הוא מקבל ויונק מהמוחין של ארץ ישראל. נמצא שכל המוחין הם בחי' מוחין של ארץ ישראל, כי כולם מקבלים משם כי שם בארץ ישראל עיקר המוח והחכמה כנ"ל. אבל אף על פי כן יש מוחין של חוץ לארץ. וזה נעשה על ידי פגם הכבוד חס ושלום שמי שפוגם ח"ו בכבוד השם יתברך אוי על ידי פגם הכבוד של השם יתברך אין יכולין לקבל וליונק מהמוחין של ארץ ישראל. וכפי הפגם שפוגם בכבוד השם יתברך, כמו כן אינו יכול לקבל וליונק מהמוחין של ארץ ישראל, ואוי נשארין המוחין בבחי' מוחין של חוץ לארץ ממש. וכשהמוחין הם בחי' מוחין של חוץ לארץ, אוי אין יכולין להשוות דעתן יחד. וזהו בחי' מחלוקת שיש בעולם [יז]. כי מוחין של חוץ לארץ אין יכולין להשוות עצמן יחד. אבל היה ראוי שלא יהיה מחלוקת כי אם בחוץ לארץ, ובאמת אנו רואין שגם בארץ ישראל יש מחלוקת:

אך דע, כי אלו המוחין של ח"ל שנעשו ע"י פגם הכבוד כנ"ל הם מבקשים לעצמן תיקון והתיקון של אלו המוחין של ח"ל הוא בעת ששופע נועם העליון שע"י נעשה התגלות הכבוד אז הוא זמן תיקונם של אלו המוחין של ח"ל: כי כבוד הוא תיקון העולם, כי כל העולם נברא בשביל הכבוד כמו שכתוב (ישעיה מג) **לכבודי בראתיו וכו'** היינו בשביל כבוד השם יתברך. כי יש כבוד פרטי לכל מאמר ומאמר של העשרה מאמרות שבהם נברא העולם [יח] אשר בשביל אותו הכבוד היה זה המאמר שעל ידו נברא חלק פלוני מהבריאה. נמצא שכל מאמר ומאמר יש לו כבוד מיוחד שבשביל זה הכבוד היה אותו המאמר. כי זה המאמר שבו נברא חלק פלוני מהבריאה היה בשביל כבוד זה, כדי שיוניע כבוד זה להשי'. וכן מאמר אחר שבו נברא חלק אחר מהבריאה היה בשביל כבוד אחר שיוניע אותו הכבוד להשי'. וכן כל המאמרות כולם היו רק בשביל כבוד השי', אשר בשביל זה נברא העולם כנ"ל:

תורה אור
התלים נה (כ) ישמע אל
ועצם וישב קדם סלה אשר
אין חליפות למו ולא יראו
אלהים:
דברי הימים א-כט (יא) לך
יקון הגולה והגבורה
והתפארת והנצח וההודו פי
כל בשמים ובארץ לך יקון
הממלכה והמתנשא לכל
לראש:
תורה טט
יחזקאל א (כ) על אשר יהיה
שם הרוח ללכת ילכו שפה
הריח ללכת והאופנים ינשאו
לצאתם כי רוח הטהרה
באופנים:
תורה עא
ישעיהו מג (ז) כל הנקרא
בשמי ולכבודי בראתיו
אף צייתיו:
התלים נה (כ) ישמע אל
ועצם וישב קדם סלה אשר
אין חליפות למו ולא יראו
אלהים:

¹ שמות ב טו-כא.
² נאמר בליל שבת שירה פרשת בשלח לא ידוע באיזה שנה ועיין חיי מוהר"ן סימן מז
³ ספקא ד'
⁴ עיין חיי מוהר"ן אות מז ואת ששע
⁵ בתקפא לא ברור ונראה- לע לם, ובדפור' ותורלד- לעולם
⁶ הערה זו בסוגרים נמצאת כבר בדפור'
⁷ הערה זו בסוגרים נוספה בתקפא כידוע שבדפור' אין סימנים
⁸ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
⁹ הערה זו בסוגרים נמצאת כבר בדפור'
¹⁰ שבע תיבות שעד כאן דהיינו- וחושב שם כמה דברים שהם נישאים ונושאים - בתקפא גיטין וברגר והאוצר נמצא
ואינו בדפור' ונחלקו בתורלד ומתורלו. וצ"ע אם נחלקו כבר בתקפא או אולי נחלקו בלוח טעויות של תקפא או סיבה
אחרת. ועיין כעין זה לקמן דף לג.
¹¹ בתורלד- שהוא
¹² ייקאנטי פרשת כי תשא [לב יט] חיות הקדש וכסא הכבוד נראות נושאות והן נושאות
¹³ סוטה לה. גם עיין ירושלמי [תענית פ"ד ה"ה] שהכתב על הלוחות היה נושא את הלוחות שנשאוהו.
¹⁴ מתרצו - נושא ונישא (בקרן הורוביץ החדש תוק)
¹⁵ הערה זו בסוגרים נמצאת כבר בדפור'
¹⁶ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

תורה אור

תהלים כט (ט) קול יְהוָה
 יְהוֹלֵל אֲלִילוֹת וַיִּתְשֵׁף יַעֲרֹת
 וַיִּבְהַקֵּל כָּל־אֹרֶךְ כְּבוֹד:
 דְּנִיאל א' (ד) יְלִידִים אֲשֶׁר אֵין
 פָּהֶם כֵּל מֵאוֹם מוֹם וְטוֹבֵי
 מֵרָא וּמְשֻׁבְּלִים בְּכָל חֻמְקָה
 וַיִּדְעֵי דַעַת וּמִבְּיַי מִדְּד
 וְאֲשֶׁר כֹּחַ פִּהָם לַעֲמֹד בְּהִיכַל
 הַמִּלְּךְ וּלְלַמֵּד סֵפֶר וּלְשׁוֹן
 כְּשִׂידִים:

זכריה יא (ו) וְאָרַעַת אֶת צֶאֱן
 הַהַרְגָה לְכֹן עֲנֵי הַמָּאן וְאָקַח
 לִי שְׂנֵי מַקְלוֹת לְאַחַד קְרָאתִי
 נַעֲם וּלְאַחַד קְרָאתִי חֻבְלִים
 וְאָרַעַת אֶת הַבָּאֵן:
 שמואל ב' א' (כז) צַד יְלִי
 עֲלֵיךְ אֲחִי וְהוֹנַחֵן נַעֲמָת לִי
 מֵאֵד נִפְלְאָתָה אֲהַבְתִּי לִי
 מֵאַהֲבַת נַשִּׁים:

שמות תרומה פה (ב) דָּבַר
 אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי
 תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר
 יִדְבְּנוּ לְבוֹ תִּקְחוּ אֶת
 תְרוּמָתִי:

הושע י' (יב) וְרַעַי לִקֵּם
 לְצַדִּיקָה קִצְרוּ לְפִי חֶסֶד נִירִי
 לִקֵּם נִיר וְעַת לִדְרוֹשׁ אֶת
 יְהוָה עַד יִבְאוּ יְרֵיחַ וְצִדִּיק
 לִקֵּם:

בראשית לו (ב) אֵלֶּה תַּלְמוֹת
 יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּן שֶׁבַע עֶשְׂרֵה
 שָׁנָה הָיָה רַעֲיָה אֶת אֲחִיו
 בְּצֹאן וְהָיָה נֶגֶד אֶת בְּנֵי
 בְּלֵיָה וְאֶת בְּנֵי לֵוְיָה נִשְׁי
 אֲבִיו וַיְבֵא יוֹסֵף אֶת דְּבָרָהם
 וַיַּעַר אֶל אֲבִיהֶם:
 תהלים עט (ד) וְעַן מִלֶּךְ
 מִשְׁפָּט אֲבָתָה בּוֹנֵנֶת
 מִשְׁרִים מִשְׁפָּט וְצַדִּיקָה יִצְדִּיק:
 אֲתָה עֲשִׂיתִי:

תהלים כב (כד) יְהוָה יִקְרָךְ
 הַלְלוּהוּ כָּל יוֹדַע יַעֲקֹב
 כְּבִדְרוֹ וְגִדְרוֹ מִפְּנֵי כָּל יוֹדַע
 יִשְׂרָאֵל:

משלי יג (יג) כִּי לִדְבָר יִתְקַבֵּל
 לוֹ וְיָרָא מַעֲוֵה הוּא יִשְׁלֹם:
 תהלים טו (ו) חֻבְלִים נִפְלוּ
 לִי בְּנַעֲמִים אֶף נִחַלְתִּי שִׁפְרָה
 עָלַי:

דברים האזינו לב (ט) כִּי
 חָלַק יִקְוֹן צֶמַח יַעֲקֹב חֲבַל
 נִחַלְתוּ:

בראשית וישיב לב (ו) וַיִּצְטַו
 כָּל אֲשֶׁר לוֹ בְּיַד יוֹסֵף וְיֵלֵא
 דַּע אֲתוֹ מֵאַהֲבָה כִּי אִם
 תִּלְקֹם אֲשֶׁר הוּא אוֹכֵל וְיִתֵּן
 יוֹסֵף יַפֵּה תֵּאֵר וַיִּפֶּה מֵרָא:
 שמואל א' טו (יח) וַיִּצַן אֶת־
 מִתְּעַבְרִים וַיֵּאמֶר הִנֵּה רֵאִיתִי
 בֶּן לִישׁ בֵּית הַלְחָמִי יוֹדַע גִּגֹן
 וּגְבוּר חַיִל וְאִישׁ מִלְחָמָה
 וַיִּבְנוּ דָבָר וַיִּתֵּן תֵּאֵר וַיִּקְרָן
 עִמּוֹ:

^א לעיל תורה קצד מבורא הצד השלילי בזה.

^ב בתשכט-כ"ח

^ג דף סח. ועיין לעיל תורה מד ומח בח"א לעניין לבטל טענת ליסטים אתם.

^ד בתשכט-כ"ח

^ה האפוקי מהדרש שכתב היינו כ"ח אתון דמ"ב

^ו דהיינו בעל בחירה דווקא

^ז * ברכות ו': [זה העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה:]

^ח עיין לעיל תורה צד

^ט עיין ב"מ פה. רבי זורא כי סליק וכו' ופרשי' ומהרש"א שם - דלא ניטריה. ועיין באה"ל אות א' שמקשה איך אפשר לומר על ת"ח שהם חובלים, שהוא לשון חובל שממנו הוצאת דם במקומו.

^י עיין תיקון טז [דף לא].

^{יא} עיין לק"ה מנחה ו' ח'

^{יב} עיין לק"ה כיבוד אב ואב' ב' סוף אות ד' - נעם גימ' קס"א ואבא מלושב שם כידוע וכמובא כל זה בכתבים: ועיין לק"ה ע"ת ה' ג' נלחם כוונתו לאן ליחוד התהיו על חו"כ לקוים העולמות. עשי' זמק מעורר יחוד פנימי להולכת נשמות עיי"ש.

וע"כ כשאחד מישראל זוכה לראות בעצמו איזה התגלות הכבוד, היינו כשיש לו איזה כבוד, אזי הוא צריך לידע מאיזה מאמר נתהווה זה הכבוד, אשר בשביל זה הכבוד היה אותו המאמר שעל ידו נברא חלק מהבריאה כנ"ל. ובוודאי לאו כל אדם זוכה לזה, להרגיש בעצמו התגלות כבוד הש"י. אבל אלו שהם בהיכלא דמלכא, כשיש להם איזה כבוד, אזי אין לוקחין לעצמן כלל מן הכבוד, רק הם מעלין כל הכבוד להש"י כדי שיתגדל ויתעלה כבודו ית' [א], כדי שיהיה עי"ז תיקון העולם כנ"ל. והם מבינים בהכבוד, מאיזה מאמר נתהווה זה הכבוד, אשר בשביל זה הכבוד היה אותו המאמר שעל ידו נברא חלק מהבריאה כנ"ל. וזה בחי' (תהלים כט) **וּבְהִיכַל כּוֹלוֹ אוֹמַר כְּבוֹד, הֵינּוּ שֹׂאֲצֵל אֵלּוֹ שְׁחָם בְּהִיכַל־אֵלּוֹ שְׁחָם**, הכבוד הוא כולו אומר, היינו כולו מאמר. כי הכבוד שיש להם, הוא כולו רק בשביל המאמר שנתהווה בשביל זה הכבוד, אשר על ידו נברא חלק מהבריאה כנ"ל:

וזה בחי' (דניאל א) **ואשר כח בהם לעמוד בהיכל המלך כח זה בחי' כח' אתון דמעשה בראשית (ת"ז תי' יח [ג]) בחי' עשרה מאמרות שבהם נברא העולם. היינו שאלו שהם בהיכלא דמלכא הם מגלין ומאירין כח' אתון הנ"ל ע"י הכבוד כנ"ל. וזהו **ואשר כח בהם לעמוד וכו'** לפי פשוטו של מקרא [ד]. היינו כח ממש, כי בוודאי צריך שיהיה להם כח וגבורה לעמוד בזה שיוכו להיות בהיכלא דמלכא אשר שם הכבוד הוא כולו אומר בחי' כ"ח אתון דמ"ב כנ"ל: **ועיקר** הכבוד של הש"י נתגלה רק על ידי האדם [ה]. כי האדם הוא תכלית כל הנבראים, כי עיקר הבריאה היתה בשביל האדם [ו]. כי עיקר התגלות כבודו ית' הוא ע"י האדם [ז]. ועי"כ ע"י ההולדה כשנולדין ונתרביין בני אדם ביותר עי"ז נתגלה כבודו ביותר, כי עיקר התגלות הכבוד ע"י בני אדם כנ"ל:**

ודע כי מוחין של א"י הם בחי' נועם. ומוחין של ח"ל הם בחי' חובלים כ"ש (זכריה יא) **לאחד קראתי נועם ולאחד קראתי חובלים, וארז"ל** (סנהדרין כד) נועם אלו ת"ח שבא"י שמנעימים זה לזה בהלכה. חובלים אלו ת"ח שבח"ל שחובלים זה לזה בהלכה [ח]. ועיקר ההולדה הוא ע"י בחי' נועם העליון כי מנועם העליון נתעוררין שלהובין דרחימותא (י) אשר על ידם בא ההולדה. בבחי' (שמואל ב א) **נעמת לי מאוד נפלאתה אהבתך לי מאהבת נשים. שעל ידי נועם העליון מתעורר האהבה [ט] בחי' שלהובין דרחימותא שעל ידם ההולדה:**

ונועם העליון שופע תמיד [י]. אבל צריכין כלי לקבל על ידו שפע נועם העליון. ודע שע"י צדקה נעשה הכלי לקבל על ידה מנועם העליון שלהובין דרחימותא [יא]. כי צדקה היא נדיבות לב כמ"ש (שמות כה) **מאת כל אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי. ונדיבות לב היינו שנפתח ונתנדב הלב ועי"ז נפתחין שבילין דלבא [יב] ונעשין כלי לקבל שלהובין דרחימותא שנמשכין מנועם העליון כנ"ל. ויש צדקה של א"י ויש צדקה של ח"ל. ועיקר הוא הצדקה של א"י, שעל ידה נעשה כלי לקבל**

מנועם העליון שע"י ההולדה כנ"ל. וזה בחי' (הושע י) **זרעו לכם לצדקה כי עיקר ההולדה ע"י צדקה כנ"ל. וזה בחי' [י] אלה תולדות יעקב יוסף, היינו שעיקר ההולדה ע"י יעקב ויוסף. כי יעקב הוא בחי' צדקה כמ"ש (תהלים צמ) **משפט וצדקה ביעקב אתה עשית. ועיקר ההולדה ע"י צדקה י"כנ"ל: י"ושהי"א הכלי, לקבל השפעת נועם העליון כנ"ל, ויוסף הוא בחי' נועם כמ"ש לקמן):****

וע"י ההולדה דהיינו שנולדין ונתרביין בני אדם עי"ז נתגלה כבודו ית' ביותר כנ"ל. וזה בחי' (שם כב) **כל זרע יעקב כבדוהו, כי ע"י ההולדה שנעשה ע"י בחי' יעקב שהוא בחי' צדקה כנ"ל על ידי זה כבדוהו, כי עי"ז נתרבה כבודו ית' כנ"ל:**

ואזי כששופע נועם העליון ע"י הכלי הנעשה ע"י צדקה בשביל ההולדה כנ"ל. וגם בחי' הנועם העליון שהוא המוחין מקבל ונשפע עוד מלמעלה יותר כידוע [יג]. אזי אלו המוחין של ח"ל שהם בחי' חובלים הם נופלים ג"כ באלו המוחין של א"י שהם בחי' נועם כדי להתתקן עי"ז כי אז הוא זמן תיקונם של אלו המוחין של ח"ל [יד]. כי עיקר פגם וקילקול המוחין של ח"ל הוא ע"י פגם הכבוד. שע"י אינם יכולים לינק ממוחין של א"י ואזי הם בחי' מוחין של ח"ל ממש וזהו קילקולם כנ"ל. וזה בחי' (משלי יג) **כז לדבר יחבל לו, כז לדבר היינו בזיונות הוי"כ הכבוד עי"ז יחבל לו היינו מוחין של ח"ל שהם בחי' חובלים. כי ע"י פגם הכבוד נשארין המוחין בבחי' חובלים שהם מוחין של ח"ל כנ"ל. נמצא שעיקר קילקול המוחין של ח"ל הוא ע"י פגם הכבוד. וע"כ בעת ששופע נועם העליון ע"י הכלי של צדקה בשביל הולדה שע"י נעשה התגלות הכבוד כנ"ל אז הוא זמן תיקונם של המוחין של ח"ל. כי מאחר שנתעורר בחי' התגלות הכבוד עי"ז הם יכולין להתתקן. כי עיקר הקילקול שלהם היה ע"י פגם הכבוד כנ"ל. ועי"כ בעת ששופע נועם העליון בשביל הולדה כנ"ל אז באים המוחין של ח"ל שהם בחי' חובלים ונופלים במוחין של א"י שהם בחי' נועם כדי להתתקן עי"ז כנ"ל [טז]. וזה **חבלים נפלו לי בנעימים** (תהלים מז), חבלים היינו המוחין של ח"ל שהם בחי' חובלים הם נופלים בנעימים היינו במוחין של א"י שהם בחי' נועם כנ"ל כדי להתתקן עי"ז כנ"ל [יז]. וזהו [יח] **אף נחלת שפרה עלי, נחלת זה בחי' יעקב בחי' יעקב חבל נחלתו** (דברים לב), בחי' צדקה. שפרה זה בחי' יוסף [יט] בחי' **ויחי יוסף יפה תואר וכו' [כ] ויפה תואר [כא] זה בחי' יפה תואר הנאמר בדוד [כב], ודרשו רז"ל (סנהדרין צג ע"ב) איש תאר שמראה פנים בהלכה [כג]. היינו בחי' מוחין בחי' נועם שמנעימים בהלכה כנ"ל. ועי"כ ב' בחי' אלו יעקב ויוסף שהם בחי' נחלת שפרה עי"ז נעשה ההולדה שאז החובלים נופלים בנעימים כנ"ל. וזה **יעקב חבל נחלתו**. חבל זה בחי' חובלים הנ"ל שנתתקנים ע"י בחי' יעקב בחי' צדקה שעל ידה ההולדה שע"י נתתקנים החובלים שהם המוחין של ח"ל כנ"ל. וזה בחי' חבלי לידה [כד] בחי' חובלים****

^א בתקפא - דרחימותא או דרחימותא (לא ברוח). בתולד - דרחימותא, בדפודי ומתולדו - דרחימותא

^ב עיין לק"ה כיבוד אב ואם הלכה ב' אות ח'

^ג בתולד ותשכט - איש אשר (כלשון הפסוק)

^ד עיין תורה ד' תנינא אות ב'.

^ה בראשית לו

^ו בתולד ויביה זו נחמקה

^ז הנוספה לו אינה בדפודי ותקפא אלא נוספה בתולד בסוגרים ונוספה בתולד בלי סוגרים ומתורדו תקופה בסוגרים (אולי מלוח השמטות שהיה להם ונאבד)

^ח בתולד - שהוא

^ט עיין עין חיים שער כג סוף פרק ו'. ובג"ל שמעשה הצדקה מעורר יחוד פנימי על חו"כ ועל ידו נשפע נועם עליון חשק מא"ס לרך כל העולמות. להבדיל מהשפע על יחוד החילון התהיו שהוא מחו"כ כלכ"ד.

^י להיטו ע"י הנועם חשק הנשפע מא"ס ע"י איחודותא לנחלתא.

^{יא} מתורצו - ויכולין

^{יב} זה בחי' המחלוקת על מעות צדקה לא"י שנפלה אפילו לא"י

^א עיין לק"ה ברכת הפירות ד' אמצע אות יב שזאת הבחי' היא בכל אדם ובכל זמן וכל התעוררות דקדושה היא מוכח הנועם העליון ע"ש

^ב סוף פסוק הנ"ל

^ג שפרה בחי' יוסף בחי' נעם עיין פל"ח שציין לוהר תולדות דף קכב: שופריה דיעקב

^ד * בראשית לו ח'

^ה שופרה בארמית יופי, ב"מ פד. שופריה דיעקב וכו'

^ו שמואל א' טו יח שם הלשון איש תאר, ועי"ש פסוק יב ארמוני עם יפה עינים ושם פרק יז פסוק מב יפה מראה.

^ז עפרש"י שדור ידע להביא ראייה לדבריו. עכ"פ נמלא זיפה האר האלמנר ציוסף רומן לופי פנימי בחי' חכמת אלם האר פניו להיטו מוחין בחי' נעם העליון.

^ח ל"ה"כ הושע יג יג חבלי יולדה

ליקוטי

הנ"ל שנתתקנים ע"י הלידה כנ"ל [א]. גם זהו בחי' שפרה הנ"ל בחי' שפיר ושליא בחי' הולדה [ב] וכנ"ל :
ומחמת שהמוחין של ה"ל שהם בחי' הובלים שחובלים זה לזה בהלכה כי אינם יכולים להשוות דעתן יחד כנ"ל, הם נופלים במוחין של א"י שהם בחי' נועם כדי להתתקן כנ"ל. ע"כ לפעמים כשפוגמים הרבה ח"ו אזי אינם יכולין להתתקן אדרבא גורמים פגם גם להמוחין של א"י [ג]. ואזי גם המוחין של א"י אינם יכולים להשוות עצמן כי נפגמו ח"ו ע"י המוחין הפגומים של ה"ל שנפלו לתוכם כנ"ל. וזהו בחי' המחלוקת שיש בא"י **גיב** [ד]:

וכלל הדברים, כי כל הנבראים וכל ההולדות כולם הם רק בשביל התגלות כבודו ית'. ועיקר ההולדה ע"י הצדקה שעל ידה נעשה כלי לקבל מנועם העליון שע"י נעשה ההולדה וע"י נתגלה ונתגדל כבודו ית' כנ"ל. וזה אותיות **תרומה** הם סופי תיבות **לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו** (תהלים כז) כי תרומה היינו צדקה שהיא נדיבות לב [ו] בחי' [ז] **מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי** על ידה נעשה כלי לקבל מנועם ה' שע"י נמשך התגלות כבודו ית' שהוא בחי' **והיכלו כולו אומר כבודו וזהו לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו ס"ת תרומה** כנ"ל [ח]: וזה בחי' השירה [ט], בחי' **נעים זמירות ישראל** (שמואל ב' כג). ¹(ולא גילה יותר) :

אשרי הזוכה להרגיש נעימות התורה, כי יש נעימות בתורה, וזהו העיקר לזכות להרגיש הנעימות שיש בהתורה :

(דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום [א]. נ"ל [ב])

עב [ג] **דע** שלראות א"ע עם הצדיק האמת הוא ג"כ דבר גדול מאד [ד]. בוודאי כשווכין לשמוע מפיו תורה, הוא מעלה יתירה. אבל גם כשאין שומעין תורה, הראיה לבד שזוכין לראות א"ע עם הצדיק הוא ג"כ טוב מאד. כי ע"י שראוין את עצמו עם הצדיק ע"י מקבלין גדולה. ועיקר הגדולה היא שפלות [ה]. כמו שמצינו אצל הש"י כל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענוותנותו¹ (מגילה לא.) [ו]. כי עיקר הגדולה היא שפלות. ועיקר התחיה לעתיד שיעמדו בתחי' ויחיו חיים נצחיים, עיקר מה שיהי' נחיה ויקום בתחי', הוא השפלות של כ"א. כי השפלות של כ"א וא', יהי' נחיה לעתיד ויקום בתחי'. בבחי' [ז] **הקיצו ורננו שוכני עפר**, ודרו"ל (סוטה ה.) מי שנעשה שכן לעפר בחייו. כי עיקר התקומה בתחיה יהי' רק להשפלות, שהשפלות של כ"א וא' יהי' נחיה ויקום בתחי' לעתיד כי תענוג עוה"ב אי אפשר לנו להשיג עכשיו. וזה מחמת שאנו עכשיו בגבול, וכל דבר שיש לו גבול א"א לו להשיג תענוג עוה"ב הרוחני. וע"כ גם עונג שבת שהוא מעין עוה"ב, ארו"ל (שבת קיח) כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים היינו בלי גבול. כי עונג שבת שהוא מעין

עא חיים נצחיים עב

מוהר"ן תנינא לג.

עוה"ב הוא בחי' בלתי גבול. וע"כ עיקר חיים נצחיים של לעתיד לבא בחי' תענוג עוה"ב, יהי' רק להשפלות של כ"א, כי שפלות ועניויות הוא בחי' בלתי גבול, כי הוא בחי' אין ממש ואין לו שום גבול מחמת שהוא בתכלית העניויות. ועיקר חיים נצחיים של עוה"ב הוא רק בבחי' בלתי גבול כנ"ל [א]. וע"כ שבת שהוא מעין עוה"ב, נאמר בו [ב] מועמיה חיים זכו. כי מי שמועם מעם עונג שבת זוכה לחיים בחי' חיים נצחיים כנ"ל :
ודע שכ"א וא' לפי התנוצצות המוחין שלו, כן זוכה לקבל גדולה. בבחי' כ"א [ב] **מלך אסור ברהמים** ברהיטי מוחין (סוף התיקונים תי' ו' דף ה [ג]). היינו שבחי' המלכות דיינו גדולה,

הוא אסור וקשור ברהיטי מוחין שלפי התנוצצות המוחין כן מקבל גדולה. והמוחין והדעת הם בחי' בנין ביהמ"ק כשארז"ל (ברכות לג) כל מי שיש בו דיעה כאלו נבנה ביהמ"ק בימיו כי דיעה ניתן בין שתי אותיות וביהמ"ק ניתן בין שתי אותיות וכו' וע"כ כ"א כפי מוחו ודעתו וכפי שהוא מכנים עצמו בתוך הדעת, כל מה שהוא עוסק יותר להגדיל מוחו ודעתו כן הוא עוסק בבנין ביהמ"ק כי עיקר בחי' בנין ביהמ"ק הוא הדעת כנ"ל. ויש מי שיש לו מוח מהיר והרף והוא עוסק תמיד להגדיל מוחו ודעתו שזהו בחי' עוסק בבנין ביהמ"ק. וכפי הגדלת דעתו ומוחו כן זוכה לקבל גדולה. וזה בחי' (משלי כב) **חזית איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתיצב**, איש מהיר במלאכתו, זה בחי' מי שיש לו מוח מהיר והרף כנ"ל שהוא בחי' מהיר במלאכתו היינו במלאכת בנין ביהמ"ק [ד]. כי מלאכת בנין ביהמ"ק הוא כפי מוחו כנ"ל. וע"י לפני **מלכים יתיצב**. היינו שזוכה לגדולה בחי' מלכות. כי הגדולה היא כפי התנוצצות המוח בבחי' **מלך אסור ברהמים** כנ"ל :

ויש מוח כללי ויש מוחין פרטים. וכל המוחין הפרטים הם מקבלין ממוח הכולל שהוא חכם הדור. וזהו מעלת הזוכה לראות א"ע עם הצדיק האמת שהוא חכם הדור בחי' חכם הכולל כנ"ל. כי ע"י שזה החכם הכולל רואה אותו ומסתכל בו, ע"י מתנוצצין מוחו [ה]. וע"י שמתנוצצין מוחו ע"י מקבל גדולה. כי עיקר הגדולה היא² ע"י התנוצצות המוח כנ"ל. כי עינים ע"ש החכמה נאמר כ"ש (בראשית ג) **ותפקחנה עיני שניהם** ופירש"י על שם החכמה נאמר. וע"כ ע"י שזה החכם שהוא מוח הכולל מסתכל בו, ע"י מאיר בו חכמה ומוחין ומתנוצצין מוחו, וע"י מקבל גדולה כנ"ל. כי כ"א וא' יש לו איזה מוח ודעת לפי מדריתו, אבל המוח והדעת של כ"א הוא מונח בקמנות ואינו מתנוצצין. וע"י שמסתכל בו החכם הדור שהוא מוח הכולל ע"י מתנוצצין מוחו **ל"ש** (כ"א וא' כפי מדריתו מוחו. וע"י הגדולה היא ע"י התנוצצות המוח כנ"ל :

וע"כ משה רבינו ע"ה שהוא חי' הדעת [ז] הכולל של כל ישראל, ע"כ ע"י ראייתו לבד שהיה מסתכל בתוך כ"א ואחד

תורה אור
תהלים כו (ד) אחת שאלתי מאת יקוק אותה אבקש שבתי בבית יקוק כל ימי ימי לחונות נגצם יקוק ולבקר בהיכלו:
שמות תרומה כה (ב) דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי:
שמואל-ב כג (א) ואלה דברי דוד האחרנים גאם דוד בן ישי וגאם הגבר הקם על שתי אלו יעקב ויעים זמרות ישראל:
משלי ג (ז) דרכיה דרכי נצם וכל נתיבותיה שלום:
תורה עב
ישעיהו כו (יט) יחיו מתיך זבולתי יקומו הקיצו ורננו שכני עפר כי של אורת שלך ואין רפאים מפיל: ס
שיר השירים ז (ו) ראשך עליו כפרקל וילת ראשך כארזון מלך אסור פרטים:
בראשית ג (ו) ותפקחנה עיני שניהם וידעו כי עירפם הם ותפתרו עלה מאנה ויעשו להם חגרת:

העיקר שזוכים על ידה לחזות בנועם ה' וכי ע"י פל"ה ציינן לערכין י: אין אמרים שירה אלא על נס בא"י. גם ע"י לק"ה כיבוד אב ואם הלכה ב' אות יז שהכונה לשירת הים. גם ע"י ערכין שם שבגלות שכינה עמה ואז אמרים שירה גם על נס בחי"ל וצ"ב.
ג נמצא כבר בדפוס
נמצא כבר בדפוס
* משלי ג'
ג נראה כוונתו שפסוק זה סבר מוהר"ן מדעתו שקשור לתורה זו ולא שמעו כן מרבינו.
ג נאמר בשבת פרשת יתרו שנת תקע בבקר אחר סעודת שחרית (חי"מ נט)

¹ וכנ"ל ממשנת חסידים שדייקא בשעת לידה נשפע הנעם וע"כ באים החובלים או דייקא להתתקן
² בכורות כ.
³ ע"י לק"ה מנחה ו' ד' שלפעמים מתגברים החובלים כיון שהצדקה אינה בלימת
⁴ ע"י חיי מוהר"ן סימן מז
⁵ תורה יג אות א'
⁶ שמות כה ב'
⁷ ע"י באה"ל בתחילת ביאורו כאן שכתב- יש להוסיף ולבוא בכפלי כוונתו הקדושה מענין זה הכתוב שבתי בבית ה' וכו' ולבקר בהיכלו, אשר הצדקה לבנין המשכן [דייקרי מקדש והיכל, נקודה הכללת לקדושת ארץ ישראל]. היא

העיקר שזוכים על ידה לחזות בנועם ה' וכי ע"י פל"ה ציינן לערכין י: אין אמרים שירה אלא על נס בא"י. גם ע"י לק"ה כיבוד אב ואם הלכה ב' אות יז שהכונה לשירת הים. גם ע"י ערכין שם שבגלות שכינה עמה ואז אמרים שירה גם על נס בחי"ל וצ"ב.
ג נמצא כבר בדפוס
נמצא כבר בדפוס
* משלי ג'
ג נראה כוונתו שפסוק זה סבר מוהר"ן מדעתו שקשור לתורה זו ולא שמעו כן מרבינו.
ג נאמר בשבת פרשת יתרו שנת תקע בבקר אחר סעודת שחרית (חי"מ נט)

העיקר שזוכים על ידה לחזות בנועם ה' וכי ע"י פל"ה ציינן לערכין י: אין אמרים שירה אלא על נס בא"י. גם ע"י לק"ה כיבוד אב ואם הלכה ב' אות יז שהכונה לשירת הים. גם ע"י ערכין שם שבגלות שכינה עמה ואז אמרים שירה גם על נס בחי"ל וצ"ב.
ג נמצא כבר בדפוס
נמצא כבר בדפוס
* משלי ג'
ג נראה כוונתו שפסוק זה סבר מוהר"ן מדעתו שקשור לתורה זו ולא שמעו כן מרבינו.
ג נאמר בשבת פרשת יתרו שנת תקע בבקר אחר סעודת שחרית (חי"מ נט)

העיקר שזוכים על ידה לחזות בנועם ה' וכי ע"י פל"ה ציינן לערכין י: אין אמרים שירה אלא על נס בא"י. גם ע"י לק"ה כיבוד אב ואם הלכה ב' אות יז שהכונה לשירת הים. גם ע"י ערכין שם שבגלות שכינה עמה ואז אמרים שירה גם על נס בחי"ל וצ"ב.
ג נמצא כבר בדפוס
נמצא כבר בדפוס
* משלי ג'
ג נראה כוונתו שפסוק זה סבר מוהר"ן מדעתו שקשור לתורה זו ולא שמעו כן מרבינו.
ג נאמר בשבת פרשת יתרו שנת תקע בבקר אחר סעודת שחרית (חי"מ נט)

העיקר שזוכים על ידה לחזות בנועם ה' וכי ע"י פל"ה ציינן לערכין י: אין אמרים שירה אלא על נס בא"י. גם ע"י לק"ה כיבוד אב ואם הלכה ב' אות יז שהכונה לשירת הים. גם ע"י ערכין שם שבגלות שכינה עמה ואז אמרים שירה גם על נס בחי"ל וצ"ב.
ג נמצא כבר בדפוס
נמצא כבר בדפוס
* משלי ג'
ג נראה כוונתו שפסוק זה סבר מוהר"ן מדעתו שקשור לתורה זו ולא שמעו כן מרבינו.
ג נאמר בשבת פרשת יתרו שנת תקע בבקר אחר סעודת שחרית (חי"מ נט)

העיקר שזוכים על ידה לחזות בנועם ה' וכי ע"י פל"ה ציינן לערכין י: אין אמרים שירה אלא על נס בא"י. גם ע"י לק"ה כיבוד אב ואם הלכה ב' אות יז שהכונה לשירת הים. גם ע"י ערכין שם שבגלות שכינה עמה ואז אמרים שירה גם על נס בחי"ל וצ"ב.
ג נמצא כבר בדפוס
נמצא כבר בדפוס
* משלי ג'
ג נראה כוונתו שפסוק זה סבר מוהר"ן מדעתו שקשור לתורה זו ולא שמעו כן מרבינו.
ג נאמר בשבת פרשת יתרו שנת תקע בבקר אחר סעודת שחרית (חי"מ נט)

העיקר שזוכים על ידה לחזות בנועם ה' וכי ע"י פל"ה ציינן לערכין י: אין אמרים שירה אלא על נס בא"י. גם ע"י לק"ה כיבוד אב ואם הלכה ב' אות יז שהכונה לשירת הים. גם ע"י ערכין שם שבגלות שכינה עמה ואז אמרים שירה גם על נס בחי"ל וצ"ב.
ג נמצא כבר בדפוס
נמצא כבר בדפוס
* משלי ג'
ג נראה כוונתו שפסוק זה סבר מוהר"ן מדעתו שקשור לתורה זו ולא שמעו כן מרבינו.
ג נאמר בשבת פרשת יתרו שנת תקע בבקר אחר סעודת שחרית (חי"מ נט)

העיקר שזוכים על ידה לחזות בנועם ה' וכי ע"י פל"ה ציינן לערכין י: אין אמרים שירה אלא על נס בא"י. גם ע"י לק"ה כיבוד אב ואם הלכה ב' אות יז שהכונה לשירת הים. גם ע"י ערכין שם שבגלות שכינה עמה ואז אמרים שירה גם על נס בחי"ל וצ"ב.
ג נמצא כבר בדפוס
נמצא כבר בדפוס
* משלי ג'
ג נראה כוונתו שפסוק זה סבר מוהר"ן מדעתו שקשור לתורה זו ולא שמעו כן מרבינו.
ג נאמר בשבת פרשת יתרו שנת תקע בבקר אחר סעודת שחרית (חי"מ נט)

העיקר שזוכים על ידה לחזות בנועם ה' וכי ע"י פל"ה ציינן לערכין י: אין אמרים שירה אלא על נס בא"י. גם ע"י לק"ה כיבוד אב ואם הלכה ב' אות יז שהכונה לשירת הים. גם ע"י ערכין שם שבגלות שכינה עמה ואז אמרים שירה גם על נס בחי"ל וצ"ב.
ג נמצא כבר בדפוס
נמצא כבר בדפוס
* משלי ג'
ג נראה כוונתו שפסוק זה סבר מוהר"ן מדעתו שקשור לתורה זו ולא שמעו כן מרבינו.
ג נאמר בשבת פרשת יתרו שנת תקע בבקר אחר סעודת שחרית (חי"מ נט)

העיקר שזוכים על ידה לחזות בנועם ה' וכי ע"י פל"ה ציינן לערכין י: אין אמרים שירה אלא על נס בא"י. גם ע"י לק"ה כיבוד אב ואם הלכה ב' אות יז שהכונה לשירת הים. גם ע"י ערכין שם שבגלות שכינה עמה ואז אמרים שירה גם על נס בחי"ל וצ"ב.
ג נמצא כבר בדפוס
נמצא כבר בדפוס
* משלי ג'
ג נראה כוונתו שפסוק זה סבר מוהר"ן מדעתו שקשור לתורה זו ולא שמעו כן מרבינו.
ג נאמר בשבת פרשת יתרו שנת תקע בבקר אחר סעודת שחרית (חי"מ נט)

מאמר חבלים נפלו לי בנעימים

מספח"ק ליקוטי מוהר"ן תנינא

מ"ק - לפני ה טבת תשס"ט
חברותא - יב סעלו עד ט טבת תשע"ט ירושלים

זמן ומקום אמירת התורה

נאמר בברסלב^א ליל שבת שירה פרשת בשלח לא ידוע באיזה שנה.

(וכנראה שהיא שנת תקע, ששבת שירה אז חל בטו בשבט (סמוך אחר פטירת רבי אברהם מקאליסק בד' שבט/י) ואז בין טבת לסיון אותה שנה בעל התניא ערך מסע לגדולי האדמו"רים שנקרא מסע ברדיטשוב להשקיט את המחלוקת על מעות א"י שהתחילה בתקנו בהדפסת התניא. כי משנת תקמד נתמנה ע"י הר"מ מוויטעפסק לאסוף מעות חו"ל ולשלוח לארץ לרבי אברהם מקאליסק שחילקם. ובערך בשנת תקסה נפרדה קופת חב"ד מהקופה הכללית, ועדיין נמשכה המחלוקת)

פתיחה

הרקע לאמירת התורה הוא המחלוקת שהיתה אז בענין חלוקת כספי הצדקה שנאספו בחו"ל לצורך אנשי ארץ ישראל. ורבנו מבאר שבאמת כל מחלוקת היא בחי' מוחין של חוץ לארץ ועל כן תמה כיצד יתכן שגם בארץ ישראל תיחיה מחלוקת. ומבאר שכל העולם לא נברא אלא כדי שיתגלה בו כבוד ה' כמ"ש לכבודי בראתיו וכו', ועיקר המוחין שעל ידם מגלים כבוד שמים הם המוחין של א"י. וגם המוחין של חו"ל מקבלים ויונקים מהמוחין של א"י, כי אין חכמה כחכמת ארץ ישראל. וגם בחו"ל כל אחד מיישראל יש לו חלק בא"י וכפי חלקו שיש לו בא"י כן יכול לקבל ולהינק מהמוחין של ארץ ישראל. אבל מי שפוגם ח"ו בכבוד השי"ת לא יכול לקבל ולהינק מהמוחין של א"י ואזי נשארים המוחין בבחי' מוחין של חו"ל ממש והם בחי' חובלים כי אין יכולין להשוות עצמן יחד ועי"ז נעשה מחלוקת אבל הי' ראוי שלא יהי' מחלוקת כי אם בחו"ל. ובאמת אנו רואים שגם בא"י יש לפעמים מחלוקת. אך דע כי אלו המוחין של חוץ לארץ הם מבקשים לעצמם תיקון. והתיקון שלהם הוא בעת ששופע נעם העליון שע"ז נעשה התגלות הכבוד כמב"פ. ואז באים המוחין של חו"ל שהם בחי' חובלים ונפלים במוחין של ארץ ישראל שהם בחי' נעם כדי להתתקן עי"ז. וע"כ לפעמים כשפוגמים הרבה ח"ו אזי אינם יכולים להתתקן ואדרבא גורמים פגם גם להמוחין של א"י ואזי גם המוחין של א"י אינם יכולין להשוות עצמן כי נפגמו ח"ו ע"י המוחין פגומים של חו"ל נפלו לתוכם וזוהו בא המחלוקת שיש לפעמים בא"י ג"כ. (עפ"י זמרת הארץ על תורה זו)

ראשי פרקים

- יש מוחין של א"י ויש של חו"ל. (של א"י הם כבוד ה' ושל חו"ל הם פגם הכבוד)
- המוחין של חו"ל הוא מוחין רק עד כמה שיונק משל א"י.
- כי עיקר המח וחכמה היא בא"י, כשאחז"ל אין חכמה כחכמת א"י
- לכל אחד מיישראל חלק בא"י (כנראה כפי שנתחלקה לשבטים)
- ואפילו הוא בחו"ל הוא יונק כפי חלקו בארץ ממוחין דא"י.
- אלא שאם פוגם בכבוד ה' א"י לא לינק ממוחין דא"י. (קמ"ל שישאר אע"פ שהוא בחו"ל אין לו מוחין של חו"ל אלא אם הוא פוגם בכבוד)
- מוחין של חו"ל לא יכולים להשוות דעתם יחד ועל כן הם המחלוקת
- אבל מוחין של א"י הם נעם עליון שע"ז מנעימין זה לזה בהלכה וא"כ קשה מדוע גם בא"י יש מחלוקת
- התירוץ כי מוחין של חו"ל כיון שהם פגם הכבוד מבקשים תיקון תמיד והתיקון הוא כששופע הנעם העליון כי הוא התגלות הכבוד.
- כל התערורות לדבר שבקדושה זה הנעם ששופע אצלו ומעורר אותו (והעיקר הוא ההתערורות לצדקה לא"י כי א"י היא עיקר הקדושה. וכפי שיתבאר)
- התגלות כבוד ה' הוא תיקון העולם כמ"ש לכבודי בראתיו וכו'.
- נמצא שמוחין של א"י הם תיקון העולם ומוחין של חו"ל הם קלקול העולם.
- כל מאמר מעשר מאמרות (כנגד עשר ספירות) שאמר הקב"ה בשבעת ימי מעשה בראשית, ובכל מאמר ברא חלק אחר של עולם שעל ידו יחזור לו ית' ממנו כבוד אחר. משמע שבכלליות יש עשרה מיני כבוד^א (ואע"פ שכבוד שייך רק מאדם בעל בחירה, הכוונה שע"י האדם יחזור הכבוד מעשר חלקי הבריאה (עיין תורה זו)
- ואלו הן ה' המאמרות - בראשית מאמר כולל הכל (ר"ה לב. מאמר סתום^ב). יום א' ויאמר ויהי אור והבדיל בין אור לחושך - חכמה. יום ב' ויאמר יהי רקיע והבדיל בין מים למים/ו- בינה. יום ג' ויאמר יקו המים ותראה היבשה הבדיל בין ים ליבשה - חסד. יום ד' ויאמר תדשא הארץ דשא ועצים - גבורה. יום ה' ויאמר יהי מאורות הבדיל בין יום ללילה - תפארת. יום ו' ויאמר ישרצו המים ועוף יעופף - נצח. יום ז' ויאמר תוצא הארץ נפש חיה ובהמה - הוד. יום ח' ויאמר נעשה אדם זכר ונקבה - יסוד. יום ט' ויאמר פרו ורבו וי"א שהיא רק ברכה (עסיס רמונים) ומונים את ויאמר הנה נתתי וכו' לכם לאכלה - מלכות. (כך או כך צ"ע מה נברא כאן, וכנראה הכה לפרות כי נקט כאן ויאמר פור' דלא כדלעיל (א כב) ויברך אותם פור', ולמ"ד הנה נתתי צ"ע מה ברא)

^א כי לאומן הגיע רק באייר שנת תקע

^ב צ"ע אם בתוך יא ימים כבר הגיע אליהם הידיעה על פטירתו בארץ ישראל.

^ג הכבוד הוא חשיבות והקב"ה ברא עולם מרוחק ממנו כביכול ע"י שהעלים עצמו בתוכו מאד, וכל גילוי אלויות והעיקר לגלות שאלוקותו היא המושלת ומנהיגה את העולם זה כבודו ית', ובכלליות יש בעולם עשר חלקי בריאה שעל ידם ניתן לגלות את מלכותו בעולם שהיא כבודו.

^ד בתורה יב מבאר שע"י שהוא סתום ונעלם אפשר שיקבלו ממנו חיות גם בהס"א. דהיינו שגם היא תצטרף ל"לכבודי בראתיו".

^ה נראה להאיר שידוע ביום השני נברא המחלוקת וכמבואר ברבנו בחיי שיום שני דייקא. ומחלוקת הפך הכבוד כמבואר בתורה שלנו ואעפ"כ דייקא המחלוקת ברא את הכבוד, כמבואר במדרש שמים תחתונים בוכים שרוצים להיות גם הם לפני המלך, וכידוע עיקר הכבוד מהרחוקים דייקא כי בכבוד הקרובים יש בחי' שמכבד את עצמו דלא שייך כלל. נמצא שרק ע"י שברא מחלוקת והרחיק את המים התחתונים מהעליונים נברא הגעגועים להיות לפני המלך שזה עיקר הכבוד.

- טו. ע"כ כשאחד זוכה לראות בעצמו כבוד אלקים צריך לידע מאיזה מאמר הוא הכבוד. חוכה לזה רק מי שהוא מבני היכלא דמלכא¹ ואזי לא לוקח לעצמו כבוד אלא מחזיר אותו להקב"ה לתיקון העולם כנ"ל.
- טז. וצריך לזה לדעת מאיזה מאמר הוא הכבוד הזה, כדי להחזירו נכון להקב"ה. (נראה הטעם שכשמחזיר הכבוד להקב"ה צריך לדעת מאיזה מאמר הוא כי כדי לתקן את העולם צריך לתקן כל מאמר בנפרד. אבל בכלליות זה מתקן את הבראשית מאמר סתום שמרוב העלם הכבוד שבו יש בו אחיזה להיכלי התמורות בין טוב ורע ואמת ושקר).
- יז. ואצלם "כולו אומר כבוד" דהיינו שכל כבוד מיד הוא רק מאמר, כי לעצם שום כבוד ויודעים לשייך כל כבוד למאמר השייך לו.
- יח. וזה רמז בפסוק "ואשר כח בהם לעמוד בהיכל מלך" היינו כנ"ל שאלה שהם בני היכלא דמלכא יש להם הכח הזה שכל הכבוד אצלם רק אומר, ועי"ז גם נותנים כח לאומר דהיינו לכ"ח אתון דמעשה בראשית שהם המאמר הסתום שכולל כל המאמרות.
- יט. עיקר כבודו ית' מתגלה ע"י האדם, לכן האדם תכלית הנבראים וכל הבריאה נבראה כדי שהאדם יגלה בה את כבודו ית'.
- כ. מוחין של א"י הם נעם ועל ידם ת"ח שבא"י מנעימין זל"ז בהלכה ושל חו"ל הם חובלים לכן ת"ח שם חובלים זל"ז בהלכה.
- כא. מנעם העליון מתעורר שלהבת האהבה שעל ידה ההולדה.
- כב. האהבה שמתעורר ע"י נעם העליון היא למעלה מאהבת נשים, כמו שאמר דוד בקינה על היונתן שעי' הנעימות שהיה ביהונתן אהב את דוד אהבה נפלאה מאהבת נשים, (משמע שהיונתן כל כך הרגיש את הנעם העליון עד התעורר בו שלהבת אהבת ה' לדוד, כי דוד היה מהיכלא דמלכא שכל כך נכללים בו ית' עד שכל כבוד ואהבה שמקבלים לא מתייחס אליהם אלא אל הקב"ה).
- כג. נעם העליון שופע תמיד, וא"א לקבלו אלא ע"י הכלי של צדקה. ובלק"ה משמע לאו דווקא אלא שכל התעוררות לדבר שבקדושה היא מהשפעת הנעם העליון וצריך מיד לעשות על ידה איזה מעשה כדי לעשות כלי לנעם שלא יאבד.
- כד. ונראה כוונת רבינו שלענין ההולדה, דווקא מעשה הצדקה הנעשה בהתעוררות הנתיבות לב הוא שמעורר שלהובין דרחימותא שעל ידם ההולדה.
- כה. כי ע"י הנדיבות לב שבצדקה נפתחין שבילי דלבא ומקבל שלשה אהבה מנעם העליון. ודווקא צדקה לא"י כי יש צדקה של א"י ויש צדקה של חו"ל.
- כו. אבל עיקר הצדקה היא של א"י כי על ידה עושה כלי לנעם שיהפך לשלהבת אהבה.
- כז. נמצא שעיקר ההולדה ע"י הצדקה וזהו שכתוב ורעו לכם לצדקה.
- כח. יעקב בחי' צדקה ויוסף בחי' נעם ועל ידם ההולדה כמ"ש אלה תולדות יעקב יוסף
- כט. ע"י ההולדה של בני אדם נתרבה הכבוד.
- ל. ע"י הצדקה עושה כלי לנעם העליון שהוא מוחין דא"י. ואזי הנעם מקבל מלמעלה עוד מוחין (כי זה כלל שכל המשפע לתחתון מקבל עוד שפע מהעליון).
- לא. ובהתחשבות תוספת השפעת הנעם זה הזמן שמוחין של חו"ל שהם פגם הכבוד יכולים להתנתק ואזי נופלים החובלים בנעם שהוא כבוד ה' כדי להתנתק.
- לב. נחלת שפרה עלי' נחלה זה יעקב שפרה זה יוסף, יפה תאר, שמראה פנים בהלכה, בחי' נעם הם ת"ח שמנעימין זל"ז בהלכה.
- לג. חבלי לידה הם ע"י החובלים שבאים להתנתק ע"י השפע העליון שעל ידו הלידה.
- לד. כשהמוחין של חו"ל באים להתנתק בנעם העליון אזי לפעמים ע"י שהם באים מפגם גדול בכבוד ה' (או שהצדקה אינה כראוי ואזי כלי הנעם פגום לק"ה) אזי הם יכולים לפגום בנועם ואזי גם המוחין של א"י נפגמים ואזי גם חכמי א"י לא יכולים להשוות עצמם, ונגררים למחלוקת. וזו סיבת המחלוקת על מעות א"י שנגררו אליהם גם צדיקי א"י. וצדיקים שינקו ממוחין של א"י.
- לה. כל הבריאה וכל ההולדות היא בשביל התגלות כבודו ית' וההולדות ע"י צדקה שעושה כלי לקבל מנעם העליון שע"י ההולדה ועי"ז התגלות הכבוד. (גן פעמים כבוד בתורה זו)
- לו. וזה בחי' שירה, (נראה שרמז בזה לשבת שירת הים שבה נאמר ה התורה הזו). עיין פל"ח שציון לגמ' שאין אומרים שירה אלא על נס שבא"י.
- לז. אשרי הוזכרה להרגיש נעימות התורה וזה העיקר.

ליקוטי הלכות השייך לתורה זו

- אוי"ח ח"ב דף פט: ברכת הפרות ד' [טז אותיות] עיקר הברכה לקשור לנעם העליון. כל הברכות הן שירות ותשבחות להשי"י בחי' נעם העליון (ג) שבח א"י בפרותיה הכוונה לנעם עליון (ד) ו' עממין הן ו' חובלים כנגד ה' מיני נעם שבו מיני פירות א"י. מכאן מבאר באריכות הסיורין בדרך לא"י ע"י החובלים שבאים להתנתק (ט) ועל - פן עקר תקון האכילה בקדושה הוא על - ידי צדקה כמו שאיתא בזהר ובכל הספרים שצריכים להפריש צדקה קדם האכילה ולהזמין לעני על שלחנו. וזה עקר תקון האכילה. פי על - ידי צדקה נעשה כלי לקבל השפעת הנעם העליון שזהו עקר תקון האכילה. פי על - ידי זה זוכין להעלות ולקשר הטעם ונעימות המאכל ומשקפה לשךשו לבחינת נעם העליון כנ"ל.
- אוי"ח ח"ב דף קצב: מנחה ו' [יג אותיות] (א) מבאר סדר התפילה ע"י התורה הזו (ב) יצחק תיקן מנחה שאו ממנעם והולך הנעם יצחק הולדה ראשונה בקדושה לכן היה דין מהתגברות החובלים שבאו להתנתק (ג) והזית במנחה דייקא כי או באים החובלים יותר (ד) נקראת מנחה לשון צדקה כי או מתקן החובלים ענין צדקה לעני הגון דייקא (ו) ראש השנה (ח) יוה"כ (ט) סוכות (י) שמיני עצרת (יא) טעות משה בקרב הערב רב (יב) עקר תיקון החובלים כשמתקרבם ומאמינים בכל הצדיקים האמיתיים מתוך ספיקות ובלבולים
- יוד ח"ב דף לד: כבוד אב ואם ב' [יז אותיות] הנחת הדיון היא כפי חסרון האתערותא דלתא עיקר הכבוד הוא בחי' אתערותא דלתא. לכן הוא מהרחוקים דייקא וכל דור הוא רחוק יותר מהשי"י לכן עיקר הכבוד ע"י ההולדה ע"י העיקר לקדש עצמו בשעת היווה (ד) ואין זיווג לבטלה כי נעשים גרים עי"ז. פגה"ב הוא עיקר פגם הכבוד. גן עדן בחי' מוחין של א"י. עץ הדעת בחי' מוחין של חו"ל. בשבת מאיר נעם העליון. גלות מצרים ע"י פגם דור המדבור בברית שעי"ז נפלו למוחין של חו"ל ועי"ז אברהם נפל לבמה ארע שהוא פגם במוחין של א"י. משה בחי' נעם עליון בחי' חו"ב נעם גמט' קסא ואבא מלוכש שם (ח) פגם הכבוד הוא פגם עשר מאמרות וע"י עשר מכות ביטל עשר כתרין ומסאבותא וחדש את עולמו ע"י תיקון הכבוד (ו) מצה בחי' שפע נעם עליון שהוא עיקר התענוג של עה"ב (ז) חמץ בחי' חובלים בחי' מוחין דחיל בחי' חמץ בגדים (ח) צדקה היא דווקא אחר מתן תורה שאו יש עני הגון שיגדיל כבוד השי"י עי"ז בתורה ומצוות (ט) קרבן בחי' צדקה ואש דלעילא שבמובח היא מנעם עליון ואש של הדיות היא בחי' החובלים הבאים להתנתק או ועי"ז נתקן החטא היינו החובלים. גאולת מצרים ע"י נעם עליון אע"פ שלא היו להם כלים **ז** היה חסד (י) ולכן אסור חמץ כי הוא חובלים והיו יכולים לפגום בנעם בגלל חוסר הכלים לו. ולכן גם נחפזו לצאת ממצרים קודם שיבאו החובלים להתנתק. וכן הולך ומבאר ענין הספירה וקריעת ים סוף ע"י יוסף דייקא. וראת שפחה על המים מה שלא ראה יחזקאל, יחזקאל דייקא. ע"ש

שיחות השייך לתורה זו

חיי מוהר"ן סימן מזו- התורה הנדפסת בלקוטי תנינא בס'ימן ע"א המתחלת דע שיש מוחין של ארץ ישראל, נאמרה בליל שבת שירה לענין השיחה שהיתה בשעת הסעודה, לענין המחלקת הגדולה שהיה או בין המפרסמים אודות המעוה של ארץ ישראל שזה אמר להתנהג כך בהצדקה של ארץ ישראל, וזה אמר כך. וקצתם היו בהם פניות של כבוד, שזה רצה שיהיה הממשל אצלו, וזה רצה שיהיה אצלו. וגם בארץ ישראל יש מחלקת גדול בענין זה, פידוע לבקיאיים זה, ובפרט הוא זכרונו לברכה שהיה שם בעצמו. ובנין זה היו משיחים ומדברים עמו הרבה כמעט בכל הסעודה של ליל שבת קדש הני"ל. אחר כך פתח פיו ואמר כל התורה הנוראה הני"ל, שיש מוחין של ארץ ישראל, ויש מוחין של חוץ לארץ, ושעקר המחלקת אין שייך רק בחוץ לארץ וכו'. פוק עין ותשכח שם בהתורה הני"ל כל ענין השיחה הני"ל שמדבר שם מענין כבוד הני"ל להעלות כל הכבוד להשם יתברך ומענין צדקה של ארץ ישראל ומענין מחלקת של ארץ ישראל עין שם ותראה נפלאות:

שיח שרפי קודש - חלק א אות תקמ - בעת שהיה רבנו זכרונו לברכה בארץ ישראל, הבטיח להרב, רבי אברהם קאליסקער זצ"ל, שתכף בשיבוא לחוץ לארץ יסע אל הרב רבי שניאור זלמן הרב מלאדי, לדבר עמו בענין מעוה ארץ ישראל, ולתוך השלום ביניהם, וקים זאת, כי בבוואו נסע תכף אל הרב מלאדי, ובקש אז הרב מרבנו זצוק"ל לומר לפניו תורה, ולא רצה, ואמר הרב תורה בערך שמונה שעות, ויש אומרים שש שעות, ואמר רבנו זצוק"ל אחר כך שבסיום דרשתו כן מאד, שסיים או בפרוש הפסוק: "רחמיך רבים ה'", ופרש: "עם איו שוין אויף דיר גאט אליין א גרויס רחמנות". (אבני"ה ברקל, שם סמ"ו).

¹ מבני היכלא דמלכא נראה הכוונה למי שזכה לענוה בתכלית ועי"ז לכבוד אלקים. להבדיל מכבוד מלכים כמבואר בתורה ו'. דהיינו שכל כך נכלל בו ית' עד שהוראה אותו כאילו רואה את הקב"ה מצד ההרגשה שנותן שכאילו הוא אינו מציאות כלל לעצמו אלא מבוטל אליו ית'.

הקדמה

רבנו בתורה זו מדבר מכבוד ה' שהוא תכלית הבריאה כמ"ש לכבודי בראתיו וכו'. וגילוי מלכותו ית' בעולם הוא תיקון כל הבריאה. נמצא בוודאי צריך להיזהר שלא לפגום לקחת לעצמי כבוד שבו לי, ולהשתדל מאד בכל מעשה שיהיה לכבודו ית' ולגלות כבודו בעולם. אבל עיקר התיקון הוא ע"י בני היכלא דמלכא דהיינו מי שגם יודע לקשר הכבוד שבו לו לאיזה מאמר הוא שייך, כי בעשרה מאמרות נברא העולם, תשעה מאמרות פרטיים, שגלוי מה נברא בהם, והעשירי בראשית מאמר סתום שם האור והחושך מעורב, ולכן עד שמברר לאיזה מאמר פרטי קשור הכבוד הזה אזי הוא נמשך אצלו מהמאמר הסתום שבו יש אחיזה היכלי התמורות וחילוף טוב ורע אמת ושקר. לכן העיקר לקיים "ובהיכלו כולו אומר כבוד" דהיינו שכל כבוד מיד מקושר לאומר" דהיינו למאמר השייך לו. וזוכה לתקן את העולם בשלימות ביותר.

עוד מבאר רבנו שהמוחין של ארץ ישראל הם מוחין שמגלים כבודו ית' ואילו המוחין בחו"ל הם פגם כבודו ית'. ומי שהוא בחוץ לארץ יונק מהמוחין של א"י כפי חלקו בא"י, אם לא פוגם בכבוד ה'.

עוד מבואר בלק"ה שכל התעוררות לדבר שבקדושה היא נמנע העליון השופע בא"י, וע"י שעושה מכה להתעוררות איזה עובדא למעשה עושה לו כלי, שלא יאבד. נמצא שכשרבינו אומר מוחין הכוונה לכל התעוררות לדבר שבקדושה. ולקמן יבואר שמוחין של א"י הם בחי' שפלות וענווה וכבוד לזולת, שעל כן נקראים נעם כי הזוכים בהם מנעימין זה לזה בהלכה.

וכן להפך כל פגם בכבוד ה' גורם שלא תהייה לו התעוררות לקדושה, וזה הכוונה שבגלל פגם בכבוד ה' לא יכול לינק ממוחין של א"י כי המוחין של א"י הם כל התעוררות של קדושה דהיינו גילוי כבוד שמים.

אמנם גם מה שכבר פגם בכבוד ה' אפשר לתקן, וזה ע"י כל התעוררות לדבר שבקדושה ובפרט התעוררות לנדיבות לב למעשה הצדקה שזה עיקר הכלי לנעם העליון שע"ז נשפע עוד נעם ואזי בהתחדשות הנעם, יכולים המוחין של חו"ל דהיינו כל פגמי הכבוד להתתקן ע"י שנכללים בנעם.

וזה בחי' חבלים נפלו לי בניעמיים, דהיינו שבכל התחדשות השפעת הנעם מיד נופלים בו החובלים להתתקן. אלא שלפעמים הם רבים כל כך או שהכלי של צדקה או העובדא של מעשה הוא לא כראוי/אזי במקום להתבטל בנועם הם פוגמים בו.

כי הנעם שופע תמיד וכל אחד מישראל היכן שהוא עד כמה שלא פוגם בכבוד ה' כן יונק ממילא ממוחין של א"י. וכל התעוררות לדבר שבקדושה הוא מוחין של א"י שינק, וכשכא לעשות מהם עובדא למעשה כדי לעשות כלי לנעם אזי מיד באים החובלים שהם פגמים שפגם בכבוד ה' להתתקן, והם הניסיון שלו עד כמה באמת רוצה בנעם ולעשות על ידו עובדא דקדושה. ואם מתגבר ועושה אזי מתקן גם את החובלים ונשאר לו הנעם בכלי. וזה עיקר גילוי כבוד שמים ע"י האדם, שבשביל זה נולד הוא ונברא העולם כולו.

נראה שיושבי ארץ ישראל הם עיקר הבני היכלא דמלכא שמסוגלים יותר לתקן עולם ע"י הגילוי שמלכותו ית' בכל משלה ושמכל פרט בבריאה נמשך גילוי כבודו ית', ומקשרים הכבוד למאמר וע"ז נותנים כח לכ"ח אתון דמעשה בראשית.

כי אע"פ שכל כבוד צריך לברר מאיזה מאמר פרטי הוא כנ"ל, אבל סוף דבר שאחרי הברור הזה צריך אדרבה לקשר את כל הכבוד לבראשית מאמר סתום שהם כח מעשיו דהיינו כ"ח אותיות של מעשה בראשית.

הקדמה להבין שרש הדברים עפ"י הע"ח.

רבנו אומר כאן שמוחין של א"י הם נעם העליון ששופע תמיד, ומאידך מבאר שלצורך הולדה צריך לעשות כלי של צדקה לנעם ואזי נעשה שלהובין דרחימוותא. נמצא שמצד עצמו הוא שופע תמיד, ורק מצדו זה תלוי באיתערותא דלתנא. ויסוד זה נמצא בעץ חיים שכ"ג ספ"ו/א ובכוונות הארזי"ל לקריאת שמע, ומבואר נפלא בלק"ה ערובי תחומין ה"ט/א. שיש יחוד תדיר של חכמה ובינה דהיינו

¹ עיי' לק"ה כבוד אב ואם ב' - והנה לפי עניות דעתי כל זה תלוי בתקון הכלי בשלמות, כי הנעם העליון שופע תמיד וכמו שמבאר שם, רק העקר תלוי בתקון הכלי על ידי צדקה, כמו שמבאר שם. ועל כן אם מתקן הכלי בשלמות, אזי מקבלין שפע נעם העליון בשלמות הראוי באופן שגם החובלים פשוטלים לשם נתתקן גם כן וכנ"ל. אבל כשאין הכלי בשלמות כראוי חס ושלום, אזי יכולים החובלים להטיל פגם גם בתמוחין של ארץ ישראל חס ושלום, על ידי שנופלים בהם כנ"ל. ועיי' לק"ה מנחה ו' ד' - כי באמת מה שלפעמים מתגבר חס ושלום קרקול החובלים כל כך עד שפוגמים גם את הנעימים פשוטלים בהם להתתקן על ידי כלי של הצדקה כמו שמבאר לעיל. כל זה נהנה על ידי שגם הכלי של הצדקה אינו בשלמות, שעל ידי זה אין מקבלין אור הנעם בשלמות שעל ידי זה קשה לתקן את החובלים עד שלפעמים יכולים חס ושלום החובלים לפגם גם את הנעימים כנ"ל, וכל זה מתקן שאין מקימין מצות הצדקה כראוי, עץ חיים שער כג סוף פרק ו' - ב' וזוגים יש באר"א

^א וזוגם הוא בסוד חיצונותיהן והוא תמיד להחיות העולמות חיות מוכרח לצורך עצמן ואם זה הווג יתבטל אפילו רגע א' יתבטלו כל העולמות ח"ו והנ"ב הוא בסוד הפנימית והוא לתת מוחין לז"א כדי שהם יולידו נשמות בעולם שהוא פנימית העולמות כנודע זה אינו תדיר.

והנה זוג א' התדיר א"צ שיעלו ז"נ בסוד מ"נ אמנם הוא רוחא דשביק אבא באמא בביאה ראשונה אשר הוא רוחא שורש ז"נ וכל שאר הנשמות הנמשכין מזוג אר"א והוא רוחא מספיק אז למ"נ

אך הווג הב' הוא לצורך מוחין שהוא לצורך זוג ז"נ להוליד נשמות שהם פנימית העולמות אז ז"נ ממש עולין במ"נ

והנה כל מוחין הפנימיים דיניקה דמצד אמא תמיד הם בו לעולם

ועתה ע"י מ"ן בכח ההוא רוחא כנ"ל נעשה זוג אר"א בבחי' יש"ס ותבונה והוא זוג התדיר ואו נשלם בחי' מוחין בחג"ת דיניקה שהם חיצונותיהן והם אלקים.

אח"כ עולה מ"ן ז"נ עצמם כדי לקבל מוחין דו"ק דגדלות שהם פנימית העולמות בוו"ן

ודע שאין זוג זה הב' נעשה אלא כשמתחברים יחד ד' פרצופים אר"א ויש"ס ותבונה ונעשין ב' פרצופין לבד והבן זה.

גם דע כלל גדול שזה הווג החיצוני שהוא לצורך העולמות נמשך ממוחין עצמן דאר"א בלי שיקבלו הם מלמעלה כנודע שכל מה שלמטה מהם כולם כלולים בהם ויש בהם כח כנגד כל מה שלמטה מהם

^{אך} הווג הפנימי צריך שיקבלו גם אר"א מאורות עליונים מהם והם ממשיכין למה שהוא צורך להמשיך נשמות חדשות שהוא בחי' הפנימיים ונמצא שגם א"א מזדווג עם נוקבא תחלה והוא ממשיך לאר"א וכן א"א עצמו גורם זוג לעתיק וכן זה מזה עד רום המעלות נמצא שזוג הפנימי הוא קושר כל העולמות, כי א"א להמשיך אם לא שיקבלו מרום המעלות אורות חדשים זה מזה זה מזה עד אר"א ומשם לד"א.

^ב לק"ה ע"ת ה' אות ג' - והנה אף על פי שאין לנו עסק בנסתרות להבין סוד פגנות האר"א ז"ל לתכליתו, אף על פי כן כל אשר תמצא ידיו להבין מהם רמזים ועצות לעבודת השם יתברך על פי דרכי ההקדמות שחתר וגלה לנו רבנו ז"ל הקדוש והנורא ז"ל מה טוב ומה נעים, כי כפר הודיע רמזו לנו רבנו ז"ל שכל פתחי האר"א ז"ל פלולים בתורתו, ומי שיש לו לב להבין באמת יוכל לזכות לפרש כל פתחי האר"א באר היטב על פי דברי תורתו הקדושה כמבאר מזה במקום אחר: אות ד) ועתה נבוא לבאר בתוספת הגדול ובישועתו הנוראה והנפלאה. והכלל כי עקר הוא האמונה כנ"ל, וכל התורה תלויה באמונה כנ"ל, ומאחר שכל התורה והמצוות תלויות באמונה בודאי בהכרח שיהיה לאדם בחירה על זה, פי זה ידוע שעקר התורה נתנה בזה העולם וזקא לבני אדם מתחמת שהם בעצלי בחירה, ומתחמת שעקר התורה הוא האמונה, אם כן בודאי ההכרח שיש לאדם בחירה על אמונה ועקר הבחירה על אמונה נמשך מבחינת פגנות האר"א ז"ל כי מבחינת יחוד העליון שאינו נפסק לעולם, נמשך חיות תדיר לכל העולמות בשביל קיום העולמות, ועקר החיות וקיום העולמות הוא האמונה, כמו שכתוב, וכל מעשהו באמונה, ועל כן החיות הנמשך תמיד מלמעלה בלי הפסק בשביל קיום העולמות, זה בחינת הארת האמונה שמשך הארה משכליים עליונים מתקמה ובינה עליון, שעל ידי הארה

פרצופים אבא ואמא העליונים שעל שם היחוד הזה הם מכונים תרי ערין דלא מתפרשין, והוא תמידי כי לא תלוי במעשה התחתונים, אלא שכיון שהוא בלא איתערותא דלתתא הוא שפועט רק ההכרחי לקיום העולם ולא יותר, והוא הארת אמת חלש בבחי' "מרחוק ה' נראה לי", והוא מאיר לכולם הרגשת כסופים אליו, אלא שכיון שהוא האור חלש לא מרגיש בברור למה הוא נכסף, רק מרגיש חסרון שלא יודע מה חסר, ומי שבוחר להניח אתאוותיו ומתקשר אליו, זוכה לקבל ממנו אמת ואמונה, אבל רוב העולם לא מוותרים על תאוותיהם, ומחפשים מילוי חסרונם בהן, וממלאים חסרון בחסרון גדול יותר. אבל מי שזוכה ונמשך אחר האמת או מעורר אותו האור לקדושה, ואם מכח זה עוד עושה איזה מעשה של מצווה אוי נעשה כלי לאור, שעולה ומעורר יחוד פנימי יותר בחכמה ובינה הנ"ל, שעל ידו נשפע שפע הנמשך מראש כל דרגין עד אליו, והוא שפע של הולדת נשמות.

נמצא שהמוחין מייחוד התמידי הם חלשים, ומקורם בחכמה ולא למעלה מזה, לכן אין בהן כח להוליד נשמות, אבל היא חיות המלאכים שכיון שאין להם גוף גשמי האור הזה מחייה אותם מאד עד שנשרפים ממנו מרוב התלהבות. אבל כדי לעורר אדם גוש עפר צריך יחוד פנימי שהוא אור אמת חדש הנמשך לעולם מאי"ס ע"י יחוד פנימי שהוא אור נשמות ישראל, ורק אור כזה מוליד כבוד שמים ומבטל פגם הכבוד.

בלק"ה כבוד או"א ב' סוף אות ד' ו' רומז מוהרנ"ת ליחוד הזה, ומקשר אותו לנעם העליון המבואר כאן, ומבאר שאמא שהיא ספירת הבינה היא שם אהיה, ובמילוי יודין הוא גמט' קסא, גמט' נעם. ואומר שם שאבא שהוא החכמה מלובש בה תמיד כידוע. ולפי ההקדמה שהבאנו מע"ח נראה ברור שהכוונה ליחוד חכמה ובינה התדיר הנ"ל, שהוא הנעם העליון השופע תמיד כנ"ל. והוא אורא דארץ ישראל מחכים באור החכמה דייקא המאירה תמיד מבינה עילאה, ע"י שתמיד עיני ה' אלוקינו בה, והיא השגחת הקב"ה

הזאת נמשך פנ' בלב האדם להאמין בה' יתברך פי אמונה הוא בחינת מלכות פנידע, ובחינת מלכות אמונה שרשונה בשכל העליון בחכמה עלאה, כמו שפתוב, ה' בחכמה יסד ארץ, וארץ היא בחינת אמונה, כמו שכתוב, שכן ארץ ארצה אמונה וכמובא, וזה בחינת לה' אמר לבי בקשו פני וכו' שהלב של האדם אומר לו לבקש פניו יתברך, וזה בחינת התעוררות העליון שנמשך מבחינת הנ"ל מבחינת חיות הנמשך לקיים העולמות שמשם נמשך הנהיג ונתעוררות בלב האדם שמוציא ומאיר בלבו התנוצצות אלקותו יתברך שפא על לב האדם הקנה והנהיג את השלש יחיד קדמון ומצא המחוב שהוא הבורא יתברך שהוא שליש ומשול שער החלקית להאמין בו יתברך ולבש פניו תמיד וכו' על עשר הבחינות של האדם, כי זאת ההנהיג הנ"ל נמשכת תמיד בלי הפסק לכלל העולמות בשביל קיום העולמות שעקר חיותם יקיימם הוא האמונה כנ"ל, וכמו שכתב רבנו ז"ל במקום אחר, שעקר החיות היא האמונה שהיא בחינת אור הפנים בחינת באור פני מלך חיים וכו', ואינא ככתבי האר"י במקום אחר שמה החיות הנמשך לקיים העולמות שמשם מוזג החיצון כנ"ל. משם הוא נשמות המלאכים אבל נשמות ישראל הם גבוהים הרבה יותר, כי הם נמשכים מוזג הפנימי שהוא וזוג שאינו תדיר, כי אי אפשר ליחוד הוויג הפנימי הזה כי אם על ידי מעשיו הטובים, ועל כן אינו תדיר, ועל כן צריכים לקבל תחלה ההנהיג אל המחין מוזג החיצון שאינו נפסק שמשם חיות המלאכים וכל העולמות כדי שיהיה להם כח לעלות בסוד מין נוקבין על ידי מעשים טובים ומסירת נפש על קדוש השם ועל ידי עליית מין נוקבין הזה גורמים יחוד הוויג הפנימי שמשם נמשכים מחין גמורים להוליד נשמות צדיקים שנמשכים מוזג הפנימי שאינו תדיר רק כפי מעשה התחתונים שזו עקר סוד פנות קריאת שמע וכו'. הינו כי כל החיות וקיום העולמות וכל המלאכים והשרפים וכו' הוא האמונה בבחינת וכל מעשיו באמונה כנ"ל, וזה ידוע שהחלוק שבין הצדיק ובין המלאכים היא הבחירה שעל ידי זה נתעלה אור נשמת הצדיק והשגתו מאור נשמתם והשגתם של המלאכים והשרפים וכו' מחמת שנקראים עומדין ואין להם בחירה, הינו כי זאת ההנהיג הנ"ל הנמשכת מיחוד העליון החיצוני שאינו נפסק, ואף על פי שנקרא חיצוני בערך הפנימי הגבוה ממנו יותר אף על פי כן הוא יחוד עליון וגבוה ונורא ונשגב מאד, כי הוא נעשה במדות העליונות של מעלה מהפניין שהם חכמה ובינה, כידוע, ועל כן ההנהיג הנמשכת משם שהוא הארת האמונה, כשהיא נמשכת בעולמות העליונות שהם המלאכים והשרפים וכו' שהם רוחניים וקדושים וטהורים או יש להם כח לקבל זאת ההנהיג בשלמות גדול, ותכף מתעוררים ברשע גדול להקיש שמו יתברך באימה ובריאה גדולה מאד, ועל כן נקראים שרפים שנקשרים ונתלהבים מגדל אור אלקותו שמאיר עליהם תמיד פי הם קדושים וטהורים ואין להם גשמיות ובחירה ועל כן זאת ההנהיג מספקת להם ועל ידי זה יודעין מאלקותו באמונה ונתלהבים בהתלהבות גדול לעשות באימה ובריאה רצון קוים, אבל כשזאת ההנהיג מגיע לזה העולם העכור הגשמי שהוא עולם העשייה שהוא נמשך מחלקית הגשמיות או אי אפשר לקבל ההנהיג הזה הגדולה פי אם התנוצצות מעט מה שנמשך מההנהיג הזאת התנוצצות בלב האדם שמעורר את האדם לבקש פניו יתברך, להשתוקק לאמונתו יתברך בבחינת לה' אמר לבי בקשו פני וכו' כנ"ל ואני יש לאדם בחירה גדולה.

כי מחמת שזאת ההנהיג אינה יכולה להתלבש בזה העולם כי אם על ידי צמצומים רבים, על כן בתחלה אינו נמשך ממנו בלב האדם כי אם התנוצצות בעלמא לרמוז לאדם שמשך אחריו יתברך, כמו שמרמזין לאדם בדין מרחוק ואני יש להאדם בחירה, כי המשכיל המבין החפץ באמת לאמתו הוא מתעורר תכף על ידי התנוצצות הזאת ומתחיל לרדף להשיג בשלמות האמונה הזאת, ומשתדל לצמצם בלבו ההנהיג הזאת ככמה צמצומים, וזהו בחינת המשכת רוחניות אלקות לתוך צמצומים, ואני ממשך על עצמו ההנהיג הזאת גדולה מההנהיג הזאת ועל ידי ההנהיג הזאת שפחותה הוא הנהיג ששלו הוא נקודתו בחינתו למסר נפשו בכל לב על קדוש השם, ואני עולה בסוד מין נוקבין וגורם יחוד עליון הפנימי ואני נמשך משם חיות יותר עליון שהוא בחינת חיות הנשמות ישראל שעל ידי זה נתגלה האמונה בשלמות בהתגלות גדול לכל באי עולם כי בזה העולם שהוא תחתון וגשמי מאד אי אפשר לגלות האמונה בשלמות כי אם על ידי שמשכים חיות מיחוד היחוד עליון וגבוה כי כל מה שהעולם התדירא נמוך ומגשם יותר וצריכים להלביש לו אור אלקותו בלבושים וצמצומים יתירים, צריכים להמשיך לו אור הגבוה יותר ויותר כי צריכים אליו שכל עליון וגבוה יותר ויותר שיכול להלביש אור אלקותו לעולם ומדרגה מגשם קוץ, וכמובן כל זה בהתורה מישרא דסבינא (בסין למד) ובכתבי האר"י ז"ל שהפלים נעשין מאור גבוה יותר וכו' עין שם והבין. ועל כן בזה העולם אין מספיק החיות הנמשך מוזג החיצון שהוא המלאכים. כי זה החיות והאור והשכל הזה אף על פי שהוא גבוה מאד עדין אין לו כח לקבץ האמונה בשלמות בלב האדם רק שמיניע ממנו איזה ההנהיג והתנוצצות כדי שיתעורר לאמונתו יתברך כנ"ל, ועקר האמונה בשלמות נמשך על ידי הצדיקים אמתיים שתיכף שמיניע עליהם ההנהיג והתנוצצות הנ"ל, או ממשכים זאת ההנהיג שהוא בחינת רוחניות אלקות הם ממשכים אותו לתוך צמצומים, ועל ידי זה נמשך ההנהיג והמחין שלהם ומצמצמין נשמתם. ועל ידי זה הם עולים בסוד מין נוקבין במסירת נפש על קדוש השם ועל ידי זה גורמים יחוד הפנימי שמשם נמשך חיות גבוה יותר שהוא חיות נשמות הצדיקים, שעל ידי זה החיות הגבוה יכולין הצדיקים לגלות האמונה בעולם בשלמות גדול וזה בחינת משכני אתר"ה נרועה, פרש רש"י אני שמשתי משלתיחוד שאמה רועה ומשכני ואני אתר"ה נרועה וכו' הינו כנ"ל שישראל קדושים תכף כשפאיר עליהם ההנהיג הנ"ל שמשך לקיים להמשיך אחריו יתברך, או תכף הם רצים אחריו בהשתוקקות גדול ובמסירת נפש ואני גורמים יחוד פנימי שעל ידי זה נמשך ההנהיג גבוה מאד שמגלה להם סתרי גניזותיו שהוא בחינת הביאני המלך תדריו שהם בחינת גנואי דמלכא הגנוזים בתרי דתרים שנתגליו להצדיקים על ידי בחינת הנ"ל שהוא בחינת משכני אתר"ה נרועה שתיכף כשמתנוצץ להם בלב להמשך אחריו יתברך הם רצים אחריו במסירת נפש על קדוש השם וכו', וזהו בחינת דודי שלח דו מן החור ומעי המו עלינו, דודי שלח דו מן החור וזה בחינת התנוצצות הנ"ל שנמשך מיחוד החיצוני שאינו נפסק, שהוא בחינת רמזים, כמו מי ששולח דוד ומרמו לחברו שילך אחריו ואני תכף ומעי המו עלינו לרדף אחריו במסירת נפש כנ"ל. וזה בחינת אוננים פר"ת לי וכו' אז אמרתי הנה באתי, אוננים פר"ת לי זה בחינת רמזים הנ"ל וכמובן מפרש רש"י שם, אז אמרתי הנה באתי, כי אני מוכן לעבד אותך במסירת נפש כנ"ל, ועל כן באמת יכתיב שבשרתי צדק בקהל רב וכו' צדקתך לא כסתתי בתוך לבי אמונתך ותשועתך אמרתי וכו', הינו כי בתחלה היה רק התעוררות והתנוצצות אמונה מכוסה בתוך הלב בלבד, שלא היה אפשר לדבר מזה כלל אף על ידי שאמרתי הנה באתי ומסרתי נפשי בשבילך לילך אחרך במדבר בארץ לא ורועה יכתיב לקבל את התורה ולהמשיך עלי ההנהיג נפלאה מיחוד הפנימי עד שעל ידי זה אני יכול לבשר צדק בקהל רב ולפרסם האמונה בפה מלא על ידי חכמת התורה הקדושה שקבלתי, בבחינת אמונתך ותשועתך אמרתי שעל ידי התורה שמקבלתי על ידי בחינת הנ"ל, יכולין לגלות האמונה בפה מלא לכל באי עולם וכו':

אות ה) וכו' אנו גבוהים הרבה מן המלאכים שהם עומדים שאינם מקבלים חיות אלקותו כל אחד מיחוד החיצון ואף על פי שהם מקבלים ההנהיג הזאת באור גדול ונפלא ונורא מאד הרבה הרבה גבוה יותר מההנהיג הנמשכת משם לתחתונים וכנ"ל אף על פי כן אין להם כח לגרם יחוד הפנימי לתדש האמונה בהנהיג יתירה ונפלאה, אבל אנונו עם קדוש ארבעה מחמת זה בעצמו שתחילת הארת האמונה באה עלינו בזה העולם בצמצום רק בבחינת התנוצצות ורמזים, ועל ידי זה יש לנו בחירה, אזי כשאנו זוכין לבחור בהאמת והשוב לרדף ולרוץ אחריו יתברך במסירת נפש כנ"ל, אזי אנו זוכים לגרם יחוד הפנימי שמשם נמשך עלינו ההנהיג נפלאה בידיעת משוקת אמונתו יתברך, מה שאין המלאכים יודעים ממנה, כי יש לנו כח לתדש את האמונה בהתחדשות נפלא בבחינת חושים לבקרים רבה אמונתך דחינו על ידי בחינת הנ"ל, וכנ"ל:

'לקי'ה כבוד אב ואם הלכה ב' ד' - ועל כן היתה הגאולה על ידי משה שהוא בחינת דעת עליון, בחינת נעם העליון, כי משה הוא בחינת קפי"ד קס"א שהם אב ואם שזו בחינת נעם העליון. כי נעם גימטריא קס"א ואבא מלבש שם כידוע וכמובא כל זה בכתבים:

בעצמו על ארץ ישראל, והוא מוחין של הארת אמת שגורם לענווה ושפלות וסובלנות וכבוד לזולת, כמבואר בגמ' ת"ח שבא"י מנעימין זל"ז בהלכה. ועיקר האור מאיר בשער השמים שהוא בית המקדש הנקרא צוואר העולם המחבר שמים וארץ, ומשם מתפשט בכל הארץ וממנה לכל העולם, וכל הקרוב לשער מרגיש יותר בנעם עד שבבית המקדש הרגישו יראה גדולה שעל כן לא היה צריך לגזור שם גזרות דרבנן. אלא שחוץ לגבול ישראל ההשגחה בלבוש של שרים על כן אור החכמה שם חלש מאד ועל כן אוריא דארץ העמים טמא, והדר שם כאילו אין לו אלוך. כי בלעדי אור הנעם העליון א"א להתגבר על המדות הרעות וממילא שולט שם הרוגז והתנצחות שמרחיק מהאמת והחכמה. אבל מי שמצליח גם בחושך של חו"ל לינק מנעם המוחין של אוריא דא"י זוכה שמעשיו לשם שמים, אבל לא כל הרוצה ליטול את השם נוטל כי כשזוכה ועושה מעשה של קדושה שעולה ומעורר יחוד פנימי להוליד נשמות בשלהבת אהבת ה', אזי מיד באין כל פגמי הכבוד שלו ושל התלויים בו להתתקן, ולכן רק צדיק גדול מצליח בחו"ל לינק ממוחין של א"י בלא שהחובלים יפגמו בהם. ובארץ ישראל יותר קל להתעורר לקדושה מהארת הנעם וכיון שהוא יותר חזק גם הנעם המתחדש ע"י יחוד פנימי חזק יותר וכוחו גדול לתקן חובלים הנ"ל, ואעפ"כ גם המוחין של א"י בא"י נפגמים לפעמים ואפילו אצל צדיקים ובוהו תירץ רבינו את המחלוקת שהיתה בזמנו בין צדיקים שבא"י לצדיקים שבחו"ל על מעות א"י.

צ"ע לכאורה נמצא עיקר מעלת ארץ ישראל היא הנועם התדיר השופע בה בחזק כי היא שער השמים, אבל הנעם השופע ע"י יחוד הפנימי כיון שהוא תלוי בהתעוררות דלתתא ועיקר כבוד שמים הוא מהרחוקים דייקא כידוע, א"כ לכאורה בחו"ל מי שזוכה לינק משפע העליון התדיר של א"י ומעורר על ידו יחוד פנימי, לכאורה מעורר שפע גדול יותר מהיחוד הפנימי שמעורר יהודי בארץ ישראל שם נחשבים לקרובים אליו ית'. אבל זה אינו כי לבד ממה שבחו"ל הרבה יותר קשה להתעורר לקדושה משפע התדיר. עוד גם הנעם הנשפע ע"י איתערותא דלתתא גם הוא נשפע בא"י ובחו"ל רק יונקים ממנה, כך נ"ל משמע בתורה זו.

רבנו מבאר שמהמוחין של ארץ ישראל כל אחד יונק כפי חלקו בא"י

עשרה קבין חכמה ירדו לעולם תשעה חלקים נטלה ארץ ישראל וקב אחד נטל שאר כל העולם כולו (קדושין מט:), ולפי שא"י שטחה ביחס לשטח היבשה של העולם הוא בחישוב גס מאד אחד חלקי שבע וחצי מיליון/א, נמצא שהקב חכמה שנטל העולם מתחלק בעולם לחלקים מזעריים ביחס לט' קבין שמתחלק בא"י, ממילא בחו"ל הוא נחשב לכלום. וזהו שמבאר כאן רבנו שיהודי המבקש חכמה בחו"ל כיון שלכל יהודי יש חלק בארץ ישראל הוא יכול לינק חכמה מחלקו בארץ אבל רק עד כמה שלא פגם בכבוד הקב"ה. ועיין בתורה קנה שא"י אוריא מחכים מכח ההשגחה שבה, שהיא רק ע"י הקב"ה, כמ"ש תמיד עיני ה"א בה מרשית וכו'. נמצא שחכמת א"י היא קשורה יותר למקום/י מאשר לעם, ורק מכח החלק במקום יש לכל אחד מעם ישראל חלק בחכמה של א"י. ומסתמא לפי הקירוב לירושלים ולמקום המקדש ששם שער השמים ממש כך חזק האור, וגם זה שבחו"ל תלוי היכן חלקו בארץ.

כוונת רבנו לבאר כאן מהיכן נמשכת המחלוקת הגדולה שנמשכה שנים רבות בין צדיקי א"י וצדיקי חו"ל בענין חלוקת כספי הצדקה לא"י.

ומבאר שרק עם מוחין של א"י אפשר שבני אדם ישו דעותיהם ולא יחלקו זה על זה. (דהיינו שזו ההגדרה של מוחין של א"י שהם בחי' שפלות וענווה וסובלנות וכבוד לזולת)

ממילא מי שפגם בכבוד שמים ולא יכול לינק מחכמת א"י קרוב שיהיה במחלוקת עם חבריו. וצ"ע דמשמע אפילו צדיקים שבחו"ל, כי בגמ' (י) מבואר שאפילו תלמידי חכמים גדולים מאד שגרו בבבל (שהיא רק בחי' ממצע/י) ביחס לשאר ארצות שהן בחי' ג' קליפות טמאות ואויר שבהם טמא). ביחס לחכמי ישראל הם נקראים חובלים, שלא יכולים להשוות דעתם עם חבריהם החכמים. משמע לפי הגמ' שאפילו שיונקים מחכמת א"י שהרי הם צדיקים שלא פגמו בכבוד שמים, אעפ"כ עדיין החילוק גדול בין מי שגר בארץ ממש. וכן לכאורה משמע ממה שמקשה רבנו בתורה עצמה שכיון שע"י המוחין של א"י מתבטלת המחלוקת כיצד יתכן שגם בא"י יש מחלוקת, וממה שלא הקשה על צדיקי חו"ל שגם הם השתתפו במחלוקת משמע שעליהם אין קושיא כיון שגרים בחו"ל, אעפ"כ שהם צדיקים. ובאמת זה מפורש במהרש"א על ב"מ פה. (טו) הטעם שרבי זירא התענה מאה תעניות לשכוח תורת בבל, ומבואר שם שהיה צדיק גדול מאד עד שלא שלטה בו האש וידע שגם אש של גהנם לא תשלוט בו, ואעפ"כ פרש המהרש"א טעם שחשש שתורת בבל תטריד אותו

א"י היום בלי הגולן עד אילת היא בערך 26000 קמ"ר אבל הגבולות שנתקדשו הם עד באר שבע ולפי"ז היא בערך רק 20000 קמ"ר. אבל באמת צ"ע אולי הכוונה לא"י השלמה ממצרים עד הפרת. עכ"פ עדיין זה מעט ביחס לעולם.

צ"ע האם כוונת רבינו שמי שאין לו חלק בארץ כגון גר אפילו בן גוי שבא על ישראלית שלהלכה הוא יהודי כי בישראל הולכים אחר האם אבל נחלה אין לו כי הנחלה תלוי באב. ומה דינו של שבת לוי שלא קבלו נחלה אלא מ"ב ערים, ולא מסתבר שהשבת המיוחד בישראל יגרע חלקו בחכמה.

כ" סנהדרין כד. - אמר רבי אושעיא מאי דכתיב (זכריה יא ז) ואקח לי (את) שני מקלות לאחד קראתי נועם ולאחד קראתי חובלים נועם אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל שמנעימין זה לזה בהלכה חובלים אלו תלמידי חכמים שבבבל שמחבלים זה לזה בהלכה ויאמר (אלי) אלה [שני] בני היצחק העומדים וגו' ושנים זיתים עליה יצחק אמר רבי יצחק אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל שנוחין זה לזה בהלכה כשמן זית ושנים זיתים עליה אלו תלמידי חכמים שבבבל שמרויין זה לזה בהלכה כזית.

צ"ע אם אחד נעם, מדוע היו שני מקלות, הרי הנעם לא צריך מקל, ונ"ל שבאמת שניהם צריכים מקל, והחילוק הוא רק את מי מכים, כי הנעם מכה עצמו להכניע עזות הגוף והחובלים מכה את חבריו שנדמה לו כעז פנים שלא מודה לדבריו.

י' כמבואר בספרים שבבל לשון בלבול ועל כן דברו שם ארמית שהיא ממצע בין לשון"ק ללשון העמים. (ומה שאמרו קדושין סט: ושם עא: א"י עיסה לבלבול זה לענין יחוס בלבד.)

ט" ב"מ פה. - רבי זירא כי סליק לארעא דישראל יתיב מאה תעניתא דלשתכח גמרא בבליה מיניה כי היכי דלא נטרדיה יתיב מאה אחרניתא דלא לשכוב רבי אלעזר בשניה ונפלין עילוייה מילי דצבורא ויתיב מאה אחרני דלא נשלוט ביה נורא דגיתנא כל תלתין יומי הוה בדיק נפשיה שגר תנורא סליק ויתיב בגויה ולא הוה שלטא ביה נורא יומא חד יהבו ביה רבנן עינא ואיחרכו שקיה וקרו ליה קטין חריץ שקיה.

פרש"י - דלא נטרדיה - כשעלה לארץ ישראל ללמוד מפי רבי יוחנן, ואמוראין שבארץ ישראל לא היו בני מחלוקת, ונוחין זה לזה כשמן, כדאמרינן בסנהדרין (כד). ומיישבין את הטעמים בלא קושיות ופירוין:

מהרש"א - דלשתכח תלמוד בבליה מיניה כו'. פירש רש"י דלא נטרדיה כשעלה לא"י ללמוד תורה מפי רבי יוחנן כו' ומיישבין את הטעמים בלא קושיות ופירוין עכ"ל. הא ודאי דגם בני א"י הוה מקשיין ומפרקין אהדי כדאמרינן לעיל בר' יוחנן גופיה דאמר על ר"ל דהוה מקשי ליה כ"ד קושיות ומפרקין ליה כ"ד פירוין אלא דהיינו שהיו מעיינין ומתקנין כל דבר על בוריו והשמועה יוצאה לאור על ידי פלפולם דאחכי מיייתי לה התם דר"ל עוקר הרים וחרוף טובא הוה והיה מחבב ומיישב דברי ר' מאיר כדאמרינן נמי לעיל דע"י פלפולם רווחא שמעתתא משא"כ בני בבל דאפשר שהיו מפלפלים דוגמת חילוקים שבדור הזה אשר כל מי אשר יודע לכוין על צד היותר בפלפול של הבל הרי זה משובח וכל אחד מכוין לדחות דברי חברו כדקרי להו מחבלים שאין נוחין זה לזה בהלכה ועל ידי כך לא סלקא להו שמעתתא אליבא דהלכתא כדקרי להו נמי התם במחשכים הושיבני והוא שאמר דלא נטרדיה כי לפלפול כזה מטריד את האדם מן האמת ואין מגיעו לתכליתו המבוקש וק"ל:

ותפריע לו ללמוד תורת ארץ ישראל כי תורת בבל היא התנצחות ופּלפולים של הבל ביחס לתורת א"י. (ובאמת לשונו שם חריפה ביותר, ע"ש) ועיין גם בגמ' ב"ב קנח/טו שרבי זירא אמר על עצמו שבא"י זכה לכווין לאמת יותר מבחול.

לכאורה מבואר שת"ח שהוא בחול" כיון שמקבל רק ע"י יניקה מהארץ לכן הצינור יכול להיפגם ע"י פגם בכבוד שמים. אבל מי שנמצא בא"י משמע לכאורה שאינו פוגם בכבוד שמים, או שאפילו אם פוגם לא נפגם חכמתו ע"י.

וצ"ע בזה עד כמה זה כך והאם מכח אויר המקום שנמצא בו דהיינו אוירא דא"י מחכים ע"י מתקיים כפשוטו ועמך כולם צדיקים, או זכותי ישיבת הארץ כה גדול שמכפר על כל פגם, או שניהם, לכן לא שייך שיפגם, דאיתא בכתובות קיא. שהדר בא"י נמחלין כל עוונותיו. ובספר טוב הארץ כתב בשם הרמ"ק שהדר בארץ ישראל נקרא צדיק אפילו שהוא בחזקת רשע (וכן כתב החסד לאברהם ג' יב) ובכתובות קי: הדר בא"י כמי שיש לו אלוה' והדר בחול" כמי שאין לו אלוה'. וגם בזמן הזה קדושת א"י נפלאה ונוראה ומה שדנו לגבי קדושת יהושע ועופר הסופר אם קדשה לעתיד לבוא או לא זה רק לענין מצוות התלויות בארץ, אבל עצם קדושת א"י נשאר לעולם/י ותמיד השגחת הקב"ה בה בעצמו. ועל כן גם רבו המניעות ומוציאי דבת הארץ שהם החובלים כמבואר בלק"ה ברכת הפירות ד' אות ד'/י"ט כי אפילו כשרק נכסף לארץ ישראל מיד מאיר עליו נעם של א"י/י"ט ומתגברים החובלים למנוע ממנו את הנטיעה.

וראינו בשם רבי ירוחם המשגיח ממיר שבשיחות המוסר שלו (מאמר חיוב הכרת מעלת א"י) מאריך בענין הזה של הנפילה הנוראה לחשוב שא"י ככל הארצות ומביא ראייה מרשי" עה"פ הנהר הגדול נהר פרת שנקרא גדול לא מצד עצמו אלא כיון שהוא בגבול ארץ ישראל, (ומסתמא גם הים הגדול נקרא כך כיון שהוא בגבול א"י ולא מצד עצמו) ועושה שם המשגיח ק"ו אם נהר דומם נקרא גדול רק כיון שהוא בגבול הארץ, איך נקרא יהודי שחי בתוך ארץ ישראל, שגדולתו עצומה מאד. ורק מחולשת המוחות ומיעוט הדעת נעשה הלב גם ואין אנו מעריכים כראוי את קדושת א"י ומעלתה הנפלאה, שלה ושל כל הדרים בה.

גם הביאור הליקוטים מדבר בשבח הארץ נפלאות ומשווה את הבחירה להיות בה לבחירה להתקרב לצדיק האמת/י, מאידך קשה לו הלשון חובלים על צדיקי חול" עיין שם באות א"י/יט שמקשה שלשון חובלים הוא לשון חבלה כמו החובל בשבת שלא נקרא חובל עד

ט" ע"ש פרש"י - אמר ר' זירא שמע מינה אוירא דארץ ישראל מחכים - שמשעילתי לא"י נתתי את לבי לצאת משיטתי הראשונה ולעמוד על אמתת דברים:

" עיין כפתור ופרח פרק י' שמעלת קדושת א"י מאז שניתנה לאברהם אבינו ואינה תלויה בקדושה שקדוש יהושע ועזרא שהיא רק לענין מצוות התלויות בארץ. אבל קדושת הארץ כולה לגבולותיה המוגבלים בתורה וטהרתה ומעלתה לחיים ולמתים ההיונה נחלת ה' לא בצד משניתנה לאברהם עד היום. והוא ברדב"ז על הרמב"ם סנהדרין ד' ו'. וכן מבואר ברמב"ן גיטין ב. ד"ה מאשקלון. ובתשב"ץ (ח"ג ר') שיע"כ מסופר בכתובות קיב: גם אחרי החרבן רבי אבא היה מנשק סלעים של א"י שהובאו אליו מעכו ורבי חנינא היה מתקן מכושולי הדרך שבא"י שלא יצא עליה שם רע, רבי אמי ורבי אסי היו בשעת לימודם בארץ עוברים ממקום חס או קר למקום נעים כדי שלא ימצא בין התלמידים מישוה שיתרעם ויהיה ח"ו מוציאי דבת הארץ. ורבי חייה בר גמדת היה מתגלגל בעפרה. ועיין יבמות סד. מי שלא זכה להבנות בחול" וכו' וכן בכתובות קיא. הדר בא"י עוונותיו נמחלין והנקבר בה כנקבר תחת המזבח ובגמ' ב"ב קנח: אוירא מחכים, ובמו"ק כה. שהנבואה שורה רק בא"י הכל מדובר גם בגלות אחר חרבן הבית. ועיין חת"ס יו"ד רלד שא"י קדושה עולמים מימות עולם עד סוף ימות עולם לא השתנתה ולא תשתנה, ולעולם כל הדר בה כמי שיש לו אלוה' (כתובות קי: וכן מבואר בכלי יקר בראשית יג ו' התועלת הרוחנית של א"י נצחי וקדושת מקום ביהמ"ק נצחי גם בהרבנו כיון שמכוון כנגד ביהמ"ק של מעלה. וכן הוא בשמות רבה ב' ב'. עוד עיין רמב"ם מלכים פ"ה אות י' יא יב. ועיין בחרדים פרק נט שצריך לחבב את הארץ ולהשתוקק לבוא אליה וכן כתב היעב"ץ בסיפורו סולם בית אל פרק המעשה אות ו' ובסיפור בית יעקב

ט" לק"ה ברכת הפירות ד' ו' - על פן תכף קשה להבין לילך לארץ ישראל שא"י נפתי תתערותו ותשוקתו לארץ ישראל נמשך עליה הארה מבחינת הנעם העליון שהם המחין של ארץ ישראל. וא"י תכף באים החובלים ונפלים בנעימים כדי להתתקן פ"ל.

וזה בחינת גדל היתורים שצ"כ ללכת לארץ ישראל ועצם רבוי המניעות בלי שיעור שצ"כ לשפר קדם שבאין לארץ ישראל, כמו שאמרנו רבותינו זכרונו לברכה (בברכות ה) שארץ ישראל היא אהרן מהדברים שצ"כ ללכת לארץ ישראל, וכך רבוי המניעות הם המונעים מארץ ישראל. וכל זה נמשך מבחינת החובלים הנכונים לעיל שהם לשון חבלה ויתורים, דהיינו מניעות שהם בחינת מחלקת, פי קל המניעות שבעולם הם בחינת מחלקת, פי האדם רוצה [כל] כך לנסע לארץ ישראל והמניעות עומדים כנגדו וחלקים עליו ורוצים למנעו חס ושלום, וכל זה נמשך מבחינת החובלים שהם המחין של חוץ לארץ שהם בחינת מחלקת, היינו מחמת שהחובלים רוצים להתתקן על ידי הנעם.

ומחמת שהחובלים הם מחין של חוץ לארץ המחלקת, נאחו בהם ההוא של חוץ לארץ שהיא ארץ העמים. על כן מתגבר הרע שבהם ומבבליו מלך האדם וגורמים לו מניעות גדולות מארץ ישראל וצריף גייעה לשפרם. כי באמת זהו קל גדול בעבודת הבורא ויחבדו שיעקר כל המניעות שבעולם הם רק מניעות המוח, כי כל מה שהאדם רוצה באמת יכול לגמר פרצונו ואין שום מניעה שתוכל למנעו ועקר המניעה היא רק מחמת שיעור אינו מאמין בדעתו בשלמות קראי שהיא צריף לעשות דבר זה. והשחיתו הנצחיים תלויה בזה. פי אם היה האדם מאמין בקדושת ארץ ישראל כמו שהיא באמת, בודאי לא היה שום מניע בעולם שייכול למנעו ולא היה כל המניעות שבעולם נחשבים בעיניו למניעות קלל. ובאמת אינם מניעות קלל, כי המניעה הגדולה הוא שצ"כ לעבר בשיני ימים לדרך רחוק כזה. והלא אנו רואים ארץ ישראל ורבות בני אדם שפורשו עזמון לימים למרחוק יותר מארץ ישראל בשביל ספק רות. זה נוסע למארסעליא וזה ללונדון. וזה למריקא שרחוק מאד, מכל שכן לסטאנביל ועכו ששכיחים עוברים ושבים הרבה. ואם מניעה מחמת מלחמה או אנו רואים כמה עניינים שמישאין בניהם ובנותיהם ומוציאים עליהם הוצאות הרבה שהורה הרבה יותר מהוצאות הנסיעה לארץ ישראל ומאין לוקחים אלו הוצאות, הלא הוא רק מחמת שהם משתוקקים כל כך להשיא בניהם ובנותיהם. ומצפים לה' ויחבדו עד שה' יתברך עוזר להם בכל מה שמתקרא להם, מכל שכן אלו הן משתוקקים באמת והיו חושבים מחשבות ותחבולות על זה לבוא לשם בודאי היה ה' יתברך עוזר להם בלי ספק. ועל כן אם היה האדם מאמין בקדושת ארץ ישראל חלק מאלה כמו שהיא באמת היה כל אדם רץ ופורח לארץ ישראל כמו מי שהיה רץ אם היה יודע שימצא שם בודאי ארץ ישראל ורבות אדומים. שבודאי היה רץ לשם בכל פחו ולא היה שום מניע שימנעו ויהי לווה ומוכר כל אשר לו על הוצאות. והיה פורח לשם ברויות ובבילה גדולה, מכל שכן וכל שכן אם היה האדם משיח לבבו שבת ארץ ישראל. שכל התורה כלה מראה מלאה משבח ארץ ישראל.

ט" והיינו המבואר בלק"ה (ברכת הריח ד' יח) שע"י הכסופים לדבר מקבל סיעתא דשמיא מהדבר שכוסף אליו להשיגו.

פ ספר ביאור הליקוטים - השמטות - גדולת ארץ ישראל ומהר"ן ז"ע - כמו שאין ביכולת לקבל מאדמו"ר ז"ל זולת באמצעות מורנ"ת ז"ל, כי בו לבד נשפע מנשמת דעת רבינו ז"ל להיות ביכולת לקבל מאתו. כן בענין ארץ ישראל, כי בה לבד נשפע וניתן מאור ודעת אדמו"ר ז"ל, להיות ביכולת לקבל מאתו:

שם השמטות - ארץ ישראל - מה שאמר ר' אברהם ז"ל על ענין ארץ ישראל, כי בא צאלו מבוחו בהיותו בברסלב על ציון מורנ"ת ז"ע, ענין נורא על ארץ ישראל. כי עתה בזה הזמן (הוא) [הנסיון הגדול והמניעה היותר גדולה מדרכי הקדושה כראוי, בודאי היא ארץ ישראל. וכמו שאמר רבינו ז"ל ומבואר בליקוטי מוהר"ן סימן כ', כי היום המניעות הגדולות מארץ ישראל הם מוציאי דבת הארץ ולא הים. וכמו שאמר רבינו ז"ל על עצמו, כשהאדם כבר מדגל על הכל עוד צריך לעמוד בניסיון שלא לחלוק עליו כלל חס ושלום. וכן היום הנסיון כולו הוא שלא לחלוק כלל חס ושלום על הנסיעה מכל בני ישראל לארץ ישראל, ושיתפללו היום על הצדיקים שיחשקו לארץ ישראל כראוי כמו בארץ ישראל, וכן להתפלל על אנ"ש היום שישתוקקו כולם לארץ ישראל:

ט" ביאור הליקוטים אות א' - כאשר לא נקרא בשם חבלה רק המכה הנוגע להדם, [כמבואר מדברי חז"ל במס' שבת דף ק"ז ועוד בכמה מקומות]. ובהפרטת רבינו ז"ל הנ"ל באדם ובמקום וכו'. יש לבאר, שכליית החובלים מארצות העמים לבוא בנועם ארצינו, כן עליית החובלים מהעממים בעצמם לבוא בנפשות ישראל [העיקר להתלמידים חכמים אשר בהם], המקבלים מנועם התורה. ועיין אשר בארצות העממים, ששם עצם מקומם, קשה וכבד גם להתלמידים חכמים לתקן אותם, וכפי מעוט התיקון גורמים פגם גם לכלל ישראל והתלמידים חכמים העומדים כנגדם כמוכ"פ, הפליאו חז"ל לכלול ולקרוא בשם החובלים גם להתלמידים חכמים הנמצאים שם, [ואין זה מצד עצמם חס ושלום, וגם ברובם ככולם אינם זויים משם עד שמתקנים אותם להעשות אותם אהבים זה לזה]:

שם אות ב' - כפי הנ"ל יבואר לנו בשם העצם מהחובלים, שאינם נקראים בו רק הרחוקים מהתורה לגמרי. וברחוקם חובלים ושופכים דם ממש, להחסיר ולמעט בני אדם, והוא תכלית הדין זה לעומת זה כנגד הנועם, העומד לתולדה וריבוי בני אדם:

שיצא הדם ממקומו, ולא יתכן לקרא חובלים לצדיקים של חו"ל. ומבאר שכמו שהחובלים של חו"ל חובלים בנעם של א"י כך שאר העם שבחו"ל חובלים במוחין של צדיקי חו"ל. דהיינו שאין הכוונה לצדיקים עצמם שהם בוודאי זוכים גם בחו"ל לנעם העליון מא"י, אלא חובלים הכוונה לשאר העם שלא זכו לנעם בגלל פגם הכבוד ופגם הכבוד שלהם הוא המכונה חובלים, והם באים להתתקן בנעם שיונקים הצדיקים בחו"ל מהנעם של א"י, ואזי חובלים בנעם הצדיקים שבחו"ל, וזו הסיבה שהגמ' מכנה את הת"ח שבחו"ל חובלים ולא שבעצמם הם חובלים.

ונראה כוונתו שקושיית רבנו א"כ כיצד יתכן שיש מחלוקת בא"י היא לא דווקא על בני הארץ עצמה אלא גם אצל הצדיקים היונקים כראוי מא"י.

ונראה כוונתו שכמו בא"י המוחין נקראים נעם אע"פ שלפעמים המוחין של חו"ל פוגמים בהם, כי מצד עצמם הם נעם, הכי נמי הצדיקים בחו"ל אע"פ שלפעמים הפגמי כבוד של שאר העם חובלים במוחין שלהם ונופלים למחלוקת אבל מצד עצמם הם נעם ואוהבים זל"ז. אלא שלדבריו קשה לשון הגמ' שת"ח שבחו"ל נקראים חובלים, ואילו ת"ח בא"י לא נקראים חובלים, אע"פ שלפעמים המוחין של חו"ל פוגם בהם.

ובאמת ראיתי עוד²² שכתבו שצדיק בחו"ל מקומו כמו א"י. אבל אע"פ בא"י יכול לזכות יותר. נמצא לדעתם צדיק גם בחו"ל וזכה להשוות דעתו עם חבריו ורק השגות גדולות יכול יותר בא"י.

אבל כאמור פשוט הגמ' שנקטה ת"ח שבחו"ל ובפרט במהרש"א מפורש לא כך. אלא שנראה פשוט שצריך לקרב הדעות ולומר שגם המהרש"א התכוין מצד שחו"ל בעצמה שגורמת ניסיונות כאלה של תורה שלא לשמה והתנצחות ופולפולים של סרק מצד המוחין של חו"ל שהם חובלים, לכן יש בחו"ל לומדים רבים שלא מצליחים להתגבר על החובלים האלה, אבל בוודאי רבי זירא התגבר על זה וכיוון לאמת, וזכה לנעימות עם חבריו בלימוד, אלא שהיה במאמץ גדול, וכשבא לארץ ישראל, כבר לא צריך להשקיע כוחות גדולים כל כך להתגבר על החובלים הנ"ל, וממילא יכול להשקיע את כל כוחות מדותיו ושכלו לעיין בעומק ההלכה לכוין לאמינות של הלכה, וזה בעצמו דרך לימוד שונה ששייך לארץ ישראל עד שהיה צריך להרבה תעניתים כדי לשנות את דרך הלימוד שהיה רגיל בו בחו"ל, והחידוש שכיון שכבר הורגל בחו"ל זה לא נעשה ממילא כשבא לא"י.

ובאמת א"א להתכחש לחוש שרואים בארץ ישראל מחלוקת נוראות ושנאת חנם בכל הדורות ומפורש בחו"ל שבת שני נחרב בעון שנאת חנם שזה בוודאי הפך הנעם השופע תמיד בארץ, וראיתי מפרשים שאפשר להיות בארץ בתוך לבוש של חו"ל. אבל נראה שא"צ לזה אלא אדרבה זה הנושא העיקרי שבא רבנו לבאר כאן שבכל איתערותא שיש לאדם לדבר שבקדושה היכן שהוא נמצא זה מהשפעת הנעם העליון אלא שמיד באים החובלים להתתקן²³, נמצא שגם הנמצא בארץ ישראל, תמיד הוא בסכנה ורק במאמץ גדול יש בכוחו לתקן את החובלים שהם כל פגמי הכבוד שפגם הוא ותלויים בו.

אלא שצריך להוסיף שבאמת בוודאי צריך להאמין שבארץ ישראל הרבה יותר קל להתגבר על זה, וחוסר האמונה בזה היא בעצמה גם גורמת לאדם שלא מאיר בו הנעם כראוי, וצריך להאמין בנעם של א"י ולכסוף לקבל ממנו יותר ובוזה בעצמו שנכסף אליו מקבל ממנו יותר כמבואר בתורה קנה, ובלק"ה ברכת הריח ד' יח.

אורא דא"י

ובביאור העניין מדוע בא"י נעשין נוחין זה לזה, עיין תורה קנה עפ"י הגמ' ב"ב קנח: שאורא דא"י מחכים ובמדרש ב"ר טו אמרו אין חכמה כחכמת א"י. ומבאר שם רבנו שמכח החכמה מאיר האמת ומכח האמת זוכים לאמונה חזקה ועי"ז למדת אריכות אפיים גדולה, דהיינו כח לסבול מניעות ובויונות והכי נמי לסבול דעת חבריו השונה מדעתו.

והביאור בזה נ"ל כי חכמה היא שרש השפלות כמבואר בתורה קצו שענוהו בלי חכמה היא ענוה פסולה, ומבואר בתורה פג תנינא שחכמה היינו שמשגי שהשגת הקב"ה רחוקה ממנו, וכשיש שפלות אזי יש מקום בלב לקבל גם דעה אחרת מהדעה שלי, וזהו שאמרו חז"ל (סנהדרין כד.) ת"ח שבא"י מנעימין ונוחים זה לזה בהלכה, ושבבבל חובלים ומרויין זל"ז בהלכה.

מוחין של א"י משווין דעתם

ומוכרח לומר שהחכמה הנפלאה של א"י היא אור אמת נפלא הפך הטבע, כי זה כלל לא פשוט אלא חדוש עצום העובדא שבא"י מנעימין זה לזה בהלכה ומשווים דעתם, כי דעת היא מה שאדם מברר ומחליט. כי חכמה היא מה שמקבל מבחוץ ובינה על ידה מברר דבר מתוך דבר את החכמה, ואחרי שברר ומסכם ומחליט שזה המסקנה למעשה אזי זה הדעת ואזי עומד על דעתו וא"א להזיז אותו. כי אם אפשר לשנות דעתו זה רק ע"י שמחזיר את העניין לבינה לדון בו שוב אבל כשהוא דעת הוא לא ניתן לשינוי, וזה לשון חז"ל עומד על דעתו שהדבר מוחלט אצלו. ובני אדם ובפרט בני ישראל אמרו חז"ל²⁴ כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם, נמצא עפ"י הטבע אין שום צד וסיבה ששני בני אדם ברי דעת ישוו דעתם שהרי כל ויתור הוא סימן שאינה דעת ברורה ומחלטת. ועל כן בחו"ל שאין דבר שלישי שיגרום להשוות דעות שונות. אזי פשוט שכל אחד עומד על דעתו ולא מוכן להשוותה עם שום דעה אחרת.

נמצא שאדרבה בארץ ישראל שמנעימין זה לזה בהלכה זה חדוש עצום, ומוכרח שיש בא"י איזה סוד שאע"פ שכל אחד עומד על דעתו נשארים נעימים ונוחים זה לזה וכל אחד משפיל עצמו כלפי זולתו בלי לוותר על העמידה על דעתו, וזה כלל לא פשוט אלא חדוש עצום. ולא כפשוט הגמ' שנדמה כאילו בחו"ל הם חובלים ופגומים במדותיהם ואילו בארץ ישראל שם נוחים וטבעיים, אלא שבחו"ל זה הטבע ובא"י זה נס.

צדקה

פשוט לשון רבנו משמע שרק ע"י צדקה מתקבל הנעם אבל בלק"ה מבאר את הנעם והחובלים גם בלא קשר לצדקה ועי"ש (ברכת הפירות ד' יב/ה) שמרחיב שזה נעשה בכל אדם ובכל זמן כל איזה התלהבות דקדושה שיש לאדם הם מוחין של א"י דהיינו הנעם

²² בספר שער ראובן כתב- בספר 'ארצות החיים' (פלאגי שער ב' אות מ"ד) הביא מספר 'לחמי תודה', שתלמיד חכם השורה בחו"ל מקומו כמו א"י, וכן לגבי תפילותיו. וכ"כ ביערות הדבש (ח"ב דרוש י"ב), אך למרות זאת גם תלמידי חכמים חייבים לעלות לא"י, משום שבעלותם ישיגו השגה גבוהה יותר. ובספר 'זכר עשות' (מ"צ אות ה') הביא בשם מהר"ן שפירא שהצדיקים בא"י יכולים להגן על כל העולם כיון שא"י הוא לב העולם, משא"כ צדיקי חו"ל לא יועילו אלא למקומם, כי הם חיות אבר פרטי בלבד, עי"ש באורך.

²³ וכמבואר בלק"ה כבוד או"א ב' ד' שגם אברהם אבינו ששאל במה אדע היה התגברות החובלים. וכן כל המניעות שבעולם על דבר בקדושה הם החובלים וכל ההתעוררות לדבר שבקדושה היא הנעם העליון.

²⁴ ברכות נח. עי"ש מהרש"א (ורמב"ן) מדרש תנחומא פנחס אות י'.

²⁵ עיין לקמן ד"ה ונעם העליון שופע תמיד ועי"ש בהערות ציטוט ארוך מהלק"ה הזה.

העליון שמאיר בו ומיד צריך להיזהר להתגבר על החובלים שיתגברו עליו להשיכח ממנו את ההתלהבות הזו, וצריך בכל כחו להתגבר לעשות איזה עובדא למעשה מההתעוררות הזו ועי"ז נעשה כלי לנעם ולא מאבד אותו.

אבל כידוע בהרבה מקומות מבואר בדברי רבנו שצריך המעשה הוא מעשה הצדקה¹⁰ כמ"ש (ישעיה לב) ומעשה הצדקה שלום, והוא גדר אדם (תורה לו עפ"י הקדמת הוזהר עה"פ האישי אשר עשיתי עמו) וכמבואר כאן שהוא הכלי היותר טוב לקבל בו את הנעם העליון מוחין של א"י שעל ידן משווין דעותיהם ומנעימין זה לזה בהלכה, כי ע"י הנדיבות לב שבמעשה הצדקה נפתחין שבילי הלב ונעשה הנעם שלהבת אהבת ה' שעל ידו הולדה שבקדושה, שעל ידה התגלות הכבוד שמים.

ונ"ל כוונת רבנו כאן היא כדבריו בתורה ד' תנינא אות ב' ו"ב שם מבואר שסוגלת הצדקה לפתוח פתח בכל עבודת ה' ולפ"ז מבואר נפלא שאין סתירה בין דברי רבנו למוהר"ן כי באמת בכל התעוררות דקדושה הוא מהנעם השופע תמיד ובכל עובדא שעושה ע"י ההתעוררות דקדושה מעלה מיינ נוקבין שגורמים ליחוד הפנימי, אלא שעם כל עובדא דקדושה שעושה כנ"ל, אם גם נותן עימה צדקה לא"י נפתחין שבילי דליבא ונעשה ע"י העובדא שלהובין דרחימותא גדולים יותר והולדה דקדושה יותר.

עיין ליקוטי הלכות ברכת הפירות ד' אות ד' הנ"ל עד כמה חשוב להיות בארץ ישראל ולהתגבר על כל המניעות לבוא אליה והיציאה מרמה את האדם שבשביל ספק רוח ממון מתגבר על הרבה יותר מניעות ולא"י יש לו תירוצים שרבו המניעות.

ומבאר (שם) כשנסקף לארץ ישראל מיד מאיר עליו נעם של א"י¹¹ ומיד גם מתגברים החובלים למנוע ממנו את הנסיעה.

עד כאן ההקדמה

*

תורה עא [כט]

להבין דברי רבנו נראה להקדים עפ"י לק"ה כבוד או"א ב' ד' שיש הארת החכמה המתגלה בהתלבשות בנינה שהיא שם אהיה- במילוי יוד שהוא שם קטא גמט' נעם, ולקמן יתבאר שהוא שופע תמיד, ולמדנו בלק"ה ע"ת ה' עפ"י כוונות הארז"ל לק"ש שהארת אמת התמידית היא מיחוד חכמה בינה התדיר, בבחי' תרי רעין דלא מתפרשין, שכיון שלא תלוי במעשה התחוננים הוא מאיר תמיד, והיא הארה מלמעלה לקיום העולם בלבד, בהארת אמת ההכרחית לקיום העולם, ועל כן ברוב העולם היא החלשה בבחי' מרחוק נראה לי ה' (ישעיה), אבל בבית המקדש מאירה ביותר שעל כן לא גזרו גזרות דרבנן שם כי הארת האמת מעורר ליראת שמים שהיא בעצמה סייג וא"צ סייג של רבנן. ומתפשטת בכל הארץ לכן א"י מסוגלת ביותר להתעוררות לכל דבר שבקדושה, ואפילו פירותיה יש בהם נעם וקדושה גדולה (כמבואר בב"ח על הטור סימן רח), כל זה אור הבא מלמעלה וכשם שבא כך הולך ואין עליו שכר. אבל מי שמתעורר מכה האור הזה לעשיית דבר שבקדושה מעלה מעורר יחוד פנימי, שממנו נמשך הארת האמת גדולה וחזקה.

וזה שהולך ומבאר כאן רבנו שיש מוחין של א"י, ויש גם מוחין של חו"ל אבל הם לא מעצמם אלא רק עד כמה שהאדם זוכה לינק ולקבל ממוחין שבא"י המתפשטים לחו"ל, אבל בחו"ל המוחין חלשים מאד כי שם ההשגחה מלובשת בשרים שעל כן ביחס לישראל איור שבה טמא. וכשמאיר לאדם האמת היא כל כך בבחי' מרחוק נראה לי ה', שכמעט אין בו כח להתגבר על ידו ולעובד הבלי עוה"ז כדי להמשך אחריו להתעוררות של דבר שבקדושה. כך מבואר בלק"ה ע"ת, ונראה שזו כוונת רבנו כאן במה שמבאר שיניקת המוחין מא"י היא עד כמה שלא פגם בכבוד שמים, ולפי הנ"ל הכוונה שעד כמה שקשור להבלי עוה"ז ותאוותיו שהם פגם הכבוד שמים כך אין בו כח להמשך אחר הארת האמת בחו"ל כיון שהיא הרבה יותר חלשה בחו"ל מבארץ ישראל¹².

דע כי יש מוחין של ארץ ישראל היא הארת אמת מציאותו ית', דהיינו הארת החכמה, המאיר בארץ ע"י שעיני ה' בה תמיד, ומתבטא אצלנו בשפלות וממנה כל ההתעוררות לדבר של קדושה, **ויש מוחין של חוץ לארץ** שם הארת החכמה הנ"ל מועטת כיון שמקורה בשער השמים שבבית המקדש בא"י ומתפשטת משם לכל הארץ ובחו"ל עוד מלובשת בהשגחת השרים.

¹⁰ עיין לק"ה מנחה ו' ד' - כי באמת מה שלפעמים מתגבר חס ושלום קלוקל החובלים כל כך עד שפוגמים גם את הנעימים כשנופלים בהם להתתקן על ידי כלי של הצדקה כמו שמבאר לעיל. כל זה נהנה על ידי שגם הכלי של הצדקה אינו בשלמות, שעל ידי זה אין מקבלין אור הנעם בשלמות שעל ידי זה קשה לתקן את החובלים עד שלפעמים יכולים חס ושלום החובלים לפגם גם את הנעימים כנ"ל, וכל זה מחמת שאין מקימין מצות הצדקה פראוי, כי מצלת מצות צדקה היא בלי שעור. וכל התורה וכל תקון כל העולמות תלוי בה. כי הכל נברא בשביל כבודו, וכל כבודו נתגלה על ידי הצדקה שעל ידה נמשך נעם העליון וכו' כנ"ל. ועל כן שקולה מצות צדקה ככל התורה כלה כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה. אבל צריכין להרבות בצדקה מאד ולבקש מאד מה' יתברך שיזכה לקיים מצות הצדקה פראוי, שיתן בלב שלם למצו שמו יתברך באמת, ושיזמין לו ה' יתברך עניים הגונים לזכות בהם. וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ספ"ה מט), שמא תאמר כל הבא לקפץ ולתן צדקה קופץ, תלמוד לומר מה יקר חסדך אלקים וכו'. כי עקר תקון הצדקה שיתגדל כבודו יתברך על ידי זה שזה תקון וקיום כל הבריאה. על כן צריך לכוון בצדקה בשביל כבוד ה' יתברך לא בשביל כבוד עצמו חס ושלום.

¹¹ תורה ד' תנינא אות ב' - עקר תולדותיהן של צדיקים מעשים טובים, (תנחומא פרשת נח והובא בפירוש"י שם) נמצא שהמצוות ומעשים טובים וכל עבודת השם הם בחינת הולדה, וקדם ההולדה כפה קלין וכמה חבלים וצירים יש להולדת קדם שמוולדת ההולדה, ובפרט מבפירה, דהיינו הולדה ראשונה של אשה, שאז קשה עליה מאד, כמו שכתוב (ירמיה ד'): "צרה כמבפירה", שזה בחינת התחלה, בחינת: "כל התחלות קשות כנ"ל".

וצדקה היא תמיד התחלה בבחינת (דברים ט"ו): "פתוח תפתח" שאפילו כשיש פתח והתחלה הצדקה היא פותחת יותר ויותר ומרחבת הפתח יותר, כי כל דבר ודבר מעבודת השם, כשרוצין לנס באותו הדרך ואותו העבודה, צריכין לפתח שם פתח לנס באותו הדרך, וזה בחינת: "כל התחלות קשות", מחמת שבהתחלה צריכין לשבר ולפתח פתח מחדש, על כן קשה מאד. וסגלת כח הצדקה להרחיב ולפתח הפתח יותר ויותר, שכשעושיין איהו פתח באיזה עבודה ונותנין צדקה, אזי הצדקה פותחת ומרחבת הפתח יותר ויותר, כי צדקה היא התחלה של כל התחלות, כי היא פותחת ומרחבת כל הפתחים כנ"ל. וגם בצדקה עצמה יש התחלה, דהיינו כשמתחילין לתן צדקה, שזה בחינת: "את הערבים ציית" כנ"ל, ועל כן התחלת הצדקה היא קשה וכבדה מאד, כי היא בחינת התחלה של כל התחלות כנ"ל:

¹² והיינו הכלל המבואר בלק"ה (ברכת הריח ד' יח) שעי"ז הכסופים לדבר מקבל סיעתא דשמיא מהדבר שכוסף אליו להשיגו.

¹³ נאמר בליל שבת שירה פרשת בשלח לא ידוע באיזה ענה ועיין חיי מוהר"ן סימן מו

¹⁴ לכן גם בחו"ל יש פחות יציאה כי היציאה הוא תמיד רק כדי להשוות הצדדים לצורך הבחירה. וזה שיש ששולחים בניהם לחו"ל להתחזק שם ביראה, זה שיש בחו"ל יותר יראה אלא שבחו"ל כיון שיש פחות מוחין של אמת. לכן היציאה יותר חלש, וקל יותר להרגיל עצמו לחוקי התורה כמצוות אנשים מלומדה.

וגם המוחין של חוץ לארץ הם מקבלים ויונקים ג"כ מהמוחין של ארץ ישראל. דהיינו ממה שמתפשטת החכמה מא"י עד חו"ל, כי עיקר המוח והחכמה/לא¹⁴ היא בארץ ישראל שתמיד עיני ה' אלקיך בה ובעיקר בבית המקדש הוא שער השמים צוואר העולם המחבר שמים וארץ, ומקדש הקדשים מתפשטת החכמה בעשר קדושות ומדרגות, כמו שאמרו רז"ל במדרש {ב"ר פ' טז [לב]}¹⁵ אין חכמה בשום מקום בעולם כחכמת ארץ ישראל וכו'. משמע יש גם בחו"ל חכמה אבל לא כמו בא"י ובאיזה יחס אמרו רז"ל (קידושין מ"ט): עשרה קבין חכמה ירדה לעולם תשעה נטלה א"י וכו'. ואמרו (ב"ב קנח): אוירא דארץ ישראל מחכים/ו¹⁶. ואמרו/ו¹⁷ חכמה בגויים תאמין ואעפ"כ אמרו (כתובות קי): הדר בחו"ל כמי שאין לו אלוף, וכנ"ל כי החכמה בחו"ל היא רק למי שלא פוגם בכבוד ה' דהיינו שמוכן לעזוב תאוותיו ולהמשך אל האמת, לכן המעט חכמה שיש אצלם היא חכמות חיצוניות/ו¹⁸ ומעט אמונה בהקב"ה עד כמה שלא מחייבת עזיבת התאוות.

וכל אחד מישראל יש לו חלק בא"י כי כל יהודי שייך לשבט מישראל וכל שבט יש לו נחלה בארץ ישראל וכל אחד כפי חלקו שיש לו בארץ ישראל כן הוא מקבל ויונק מהמוחין של ארץ ישראל לכאורה כל שחלקו קרוב יותר לבית המקדש יש לו יותר מוחין לינק/ו¹⁹.

נמצא שכל המוחין דהיינו גם בחו"ל הם בחי' מוחין של ארץ ישראל, כי כולם מקבלים משם כי שם בארץ ישראל עיקר המוח והחכמה כנ"ל.

אבל אע"פ שישראל גם כשהם בחו"ל יונקים ממוחין של א"י אף על פי כן יש מוחין של חוץ לארץ. וזה נעשה על ידי פגם הכבוד חס ושלוש שמי שפוגם/ו²⁰ ח"ו בכבוד השם יתברך אזי על ידי פגם הכבוד של השם יתברך דהיינו מי שאחוז בתאוותיו שמונעות ממנו להמשך אחרי הארת החכמה אין יכולין לקבל ולינק מהמוחין של ארץ ישראל. וכפי הפגם שפוגם בכבוד השם יתברך, כמו כן אינו יכול לקבל ולינק מהמוחין של ארץ ישראל, ואזי נשארין המוחין בבחי' מוחין/ו²¹ של חוץ לארץ ממש דהיינו חכמה

¹⁴ חכמה פנימית וחיצונית, פנימית היא הארת אמת מציאותו ית'. וחיצונית היא השבע חכמות חיצוניות שיש בעולם, וגם בחכמת התורה יש חיצוניות, דהיינו כל מה שאפשר ללמוד בה בלא אמונה. זו החיצונית של הפנמיות. ויש קשר ביניהן, והראיה שבני ישראל וכפרט בא"י עולים על כל חכמי האומות גם בחכמות חיצוניות בהבדל גדול. כידוע ומפורסם גם אצל הגויים.

¹⁵ פסקא ד'

¹⁶ מדרש רבה בראשית - פרשה טז פסקא ד - (ד) אמר רבי תנחום בשם רבי יהושע בן לוי עתיד הקב"ה להשקות כוס תרעלה לאומות ממקום שהדין יוצא מאי טעמא (בראשית ב' י') "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לד", נהרים אין כתיב כאן אלא לד' ראשים, אלו ד' גליות, כנגד ד' ראשים, שם הא' פישון זו בבל על שם (תבוקא א) ופשו פרשיו. (שם ב' יא) "הוא הסובב את כל ארץ החוילה" שעלה והקיף את כל ארץ ישראל דכתיב ביה (תהלים מב) הוחילי לאלהים כי עוד אודנו. "אשר שם הזהב" אלו דברי תורה שהן נחמדן מזהב ומפז רב. (בראשית ב' יב) "וזהב הארץ הזאת טוב" מלמד שאין תורה כתורת א"י ולא חכמה כחכמת א"י שם הבדולח ואכן השוהם וגוי מקרא משנה ותלמוד ותוספתא ואגדה ושם הנהר השני גיחון זו מדי היה המן שף עמה כנחש על שם על גחונך תלך חדקל זו יון שהיתה קלה וחדה בגיורתיה שהיתה אומרת לישראל כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלהי ישראל א"ר הונא בשלשה דברים קדמה מלכות יון למלכות הרשעה בנימוסין ובפנקסין ובלשון.

¹⁷ פי' עץ יוסף - אין תורה כתורת א"י - דאוירא דא"י מחכים וכמ"ש מלכה ושריה וגו'. תורה היינו אוקמי גרסא וחכמה היינו סברא ופלפול. פשט הפסוק הכוונה לנילוס שבמצרים וסובב את החוילה הכוונה למקום ששם הזהב דהיינו על יד ארץ אופיר. והמדרש דורש את הפסוק הזה על ארץ ישראל. וארץ ישראל נקראת ארץ החוילה מלשון תוחלת ותקוה וכסופין שיש לכל ישראל אליה (יפה תאר).

¹⁸ צ"ע מדוע כאן נקט רבינו רק את המדרש ואילו בתורה קנה נקט רק את הגמ' בב"ב. ונראה פשוט כיון שכאן לא בא לספר מחכמת א"י אלא לומר שבחו"ל אין חכמה.

¹⁹ מדרש רבה איכה - פרשה ב פסקא יג - טבעו בארץ שעריה ר' הונא בשם ר' יוסי אמר שערים חלקו כבוד לארון לפיכך לא שלט בהם אויב הה"ד (תהלים כ"ד) שאו שערים ראשיכם לפיכך טבעו בארץ שעריה אבד ושבד בריחיה מלכה ושריה בגוים אין תורה אם יאמר לך אדם יש חכמה בגוים תאמן הדא הוא דכתיב (עובדיה א') והאבדתי חכמים מאדום ותבונה מהר עשו יש תורה בגוים אל תאמן דכתיב (איכה ב' ט') מלכה ושריה בגוים אין תורה [גם נביאיה לא מצאו חזון] נביאיה אלו נביאי שקר גם נביאיה אלו נביאי אמת אלו ואלו לא מצאו חזון מה:

הראייה מהפסוק באיכה "מלכה ושריה בגוים אין תורה" שאין להאמין שיש תורה בגוים, היא ממה שאומר הפסוק שכשנתערבו בגוים נשכחה מהם התורה ואם היה בגוים תורה לא היתה נשכחת בגלל שנתערבו בהם.

החילוק בין תורה לחכמה היא שתורה היא הוראה כיצד לעשות רצון ה' וללכת בדרכיו למעשה אבל חכמה היא הארת אמת להיות נמשך אחריו ית'. ונראה שרוצה לומר שבכלליות הגויים לא מסוגלים לקיים תורה, והראיה שגם שבע מצוות הותרו להם כיון שלא קימו אותן. אבל יחידים יוצאים מהכלל יש. אבל חכמה בגוים יש והראייה שרובם מאמינים בהקב"ה וגם עושים איזה משהו לכבודו, רק לא בביטול שיעזבו תאוותיהם לכבודו.

²⁰ רבנו מאד הזהיר שלא לעסוק בחכמות חיצוניות ואמר בתורה יט תנינא שיש בכל אחת אבן נגף להפיל מהאמונה ובתורה לה אמר שהן כמו שרטון שעליו נבנות כל המדות הרעות. והמתירים חכמות חיצוניות התירו רק כרקחות וטבחות לתורה והחכמה הקדושה כידוע שיש בזה מחלוקת גדולה יש שאסרו ויש שהתירו.

²¹ לפ"ז שבט בנימין ויהודה קרובים ביותר וכו' ביותר. וצ"ע אולי ע"כ כתוב (בראשית מט י') לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו, כי מלך ונשיא נצרך ביותר למדת הענוה רק שלא תהיה פסולה וזה ע"י חכמה דייקא כמבואר בתורה קצו. ושבט בנימין גם זכו ומה שנפלו לפלגש בגבעה אולי זה בחי' רבוי אור ששייך דווקא בבני רחל שהם צדיקים מעיקרא כמבואר בר' צדוק וע"כ קשה להם יותר להודות על טעות, משבני לאה שמעיקרא כלפי חוץ לא נראים כל כך צדיקים כלאה אמם שנאמר עליה הגדולה לגדול כי באמת היו בה דינים קשים כידוע שהיא בחי' אשתו הראשונה של אדה"ר, אלא שצ"ע רוב בכיותיה המתקת. וכת יתיר מרחל. וכן יהודה היה מלך כשמכרו את יוסף וע"ז הורידוהו מגדולתו וירד עד עדולם להתחיל דף חדש לגמרי כמבואר בשפת אמת שע"כ התחיל מפ"ר. וכן דוד המלך שכל חייו חשבוהו לנכשל באשת איש, ורק אחרי הסתלקותו התברר שהיה המתוקן ביותר מכולם עש שזכה להיות רגל רביעי במרכבה. ואם טעיתי ה' הטוב יכפר, הכל בדרך אפשר בלבד.

²² צ"ע שלא אומר מי שפגם אלא מי שפוגם משמע שפוגם עכשיו בשעה שרוצה לינק פוגם ע"י שלא מוכן להניח תאוותיו כדי לינק.

²³ צ"ע א"כ מדוע הם נקראים מוחין? עיין ביאור הליקוטים אות כב שמבאר שזה מהיכל התמורות שמחליף אמת בשקר וגם הוא יש לו מאמר דהיינו בראשית מאמר סתום שכיון שהוא סתום גם הכבוד הנמשך ממנו סתום והאור והחושך משמשים בו בערוביה כמבואר בפרש"י שם (בראשית א' ד') ויש בו מקום לחילוף אמת בשקר ועל כן גם המוחין של חו"ל הנמשכים משם גורמים לאדם להחליף אמת בשקר.

וזה לשונו שם - אצת כב - כפי שמבואר, שהחכמה והמוח הוא בארץ ישראל, ושגם העומדים בחוץ לארץ מוכרחים על כל פנים לינק ולקבל מהם. יש להתפלא קצת על המבואר מדבריו הקדושים, שגם בבו לדבר, והעדר הניקיה, נקראים על כל פנים בשם מוחין. ואולם, אם נשים את לבנו לעשר המאמרות הנ"ל, אשר באתגליא

שאינה חכמה¹⁹, כמו שכתוב "בו לדבר יחבל לו"²⁰ דהיינו מי שבו לכבוד ה' אזי נשאר המוחין שלו מוחין של חו"ל שנקראים חובלים כפי שיתבאר לקמן.

וכשהמוחין הם בחי' מוחין של חוץ לארץ, אזי כיון שחסרים את החכמה של א"י לכן חסרים אמונה ושפלות וסבלנות ואריכות אפים אין יכולין להשוות דעתן יחד.

וזהו בחי' המחלוקת שיש בעולם [מב] פשוט כוונת רבנו למחלוקת גדולה שהיתה אז בין צדיקים גדולים מאד בחו"ל ובא"י בעניין חלוקת כספי הצדקה לא"י שנאספה בחו"ל, כמבואר בחי"מ אות מז שבוה דברו אז כשאמר רבינו את התורה הזו, ורבנו נקט שון סתום לומר שזה בחי' כל המחלוקות שיש בכל הדורות בכל מקום בעולם. ועיין בזה דברי הטשערינער-רב בזמרת הארץ/י²¹

כי מוחין של חוץ לארץ אין יכולין להשוות עצמן יחד דהיינו מי שחסר את החכמה של א"י קשה לו מאד להשפיל עצמו ולקבל דעה שונה ממנו ולהתגבר על מדת ההתנצחות והרוגו.

נ"ל להעיר עפ"י מה ששמעתי שצריך לדעת שגם מצד מהות הדעת זה לא טבעי ששני ברי דעת ישו דעתן אדרבה זה הפך הטבע, כי טבע הדעת שלא סובל דעת שונה ממנו, כי זה מהות הדעת שבנה לעצמו מהלך עפ"י הבנתו, והוחלט אצלו עד שנעשה דעת ברורה, וכל דעת אחרת היא לפי מהלך אחר שסותר את המהלך שלו. כי בוודאי קודם שהוחלט אצלו מה דעתו אזי סובל כל דעת ורק כשהוחלט אצלו איזה עניין אזי לא מקבל דעת סותרת כי אם יקבל אותה אזי אין לו דעת ברורה. וזה חידוש נפלא שאדם יהיה לו דעת ברורה ומוחלטת ואעפ"כ יסכים ויקבל שיש אפשרות גם לדעת שונה ממנו, כי בוודאי אין הכוונה לדעת כללית שלא מחייבת את בעל הדעת, כי זה יש גם אצל גויים אנשים שלא רבים וחיים בשלום כי אין להם דעת ברורה שמחייבת אותם, ורק אצל בעלי דעת ברורה שמחייבת אותם קשה להם לסבול מי שיש לו דעת ברורה ומחייבת הסותרת את דעתו.

נמצא שהמחלוקת לשם שמים מגלה שהחולקים הם בני אדם שדעתם ברורה וחשובה ומחייבת אצלם. ואעפ"כ הם מוחין של חו"ל שהם פוגמים בכבודו ית'.

ובזה טועים רבים שבטוחים שכיון שחולקים לשם שמים בוודאי יש להם מוחין מתוקנים.

כי באמת רוב העולם, כל א' עסוק בעצמו ופרנסתו או שאר תאוות ואין לו לא זמן ולא ראש להתעסק וכ"ש להילחם בעולות של אחרים. ועל כן מי שעוסק בזה בטוח שהוא המציל את העולם מעולות והוא הצדיק הגדול שלא עסוק רק בעצמו ותאוותיו אלא אכפת לו מכבוד שמים.

ובאמת זה נכון, אבל במהלך חשיבה ותפיסה של מוחין של חו"ל, שאדרבה הם פגם בכבוד שמים.

אבל המוחין של ארץ ישראל הם שפלות וענווה, ואע"פ שיש לו דעה ברורה, משתדל ללמוד את הסוגיא שוב ושוב לפי מהלכי השכל של זולתו, לפני שמחליט שהוא טועה, ואפילו אם כבר החליט שטועה עדיין הדרך רחוקה מכאן ועד לעשות מחלוקת נגדו, כי צריך לבדוק עצמו היטב שלא נופל לשנאה ולא ללשון הרע, ויבדוק עצמו היטב אם באמת כואב לו הטעות של חבירו עד שרץ להתפלל עליו, וינסה שוב ושוב בדרכי נעם לברר עימו מדוע דעתו שונה. והעיקר לזכור היטב שמחלוקת היא אש ששוף רע וטוב וכשהיא מתחילה מניצוץ קטן של היתר באה רוח רעה וכבר אין עליה שליטה²².

ומי שאין לו הכח הזה להיזהר כל כך וטוען שאם נצטרך לכל כך אישורים כדי להילחם בטועים, אזי יהיה העולם הפקר, זו טעות כי אם אין לך רב בעל דעת רחבה וסבלנות ואהבת ישראל באמת, שלא קשה לו כל כך לעבור כל המבחן הנ"ל, אזי באמת אסור לך לעורר מחלוקת לשם שמים. ותחילה תחפש לך רב צדיק אמיתי כמבואר בתורה ח' תנינא כי בלעדיו יש לאדם הרבה דמיונות, כי א"א לברר את המדמה בלי ביטול לצדיק אמיתי. ואם כל האישורים הנ"ל להתיר מחלוקת הם קשים לך וגם לרב שלך, אתה עדיין רחוק מהביטול לצדיק אמיתי. ורוץ תחפש אותו ואת עצמך עמו.

לא נמצא רק תשעה פעמים ויאמר, והעשירי הוא הסתום והנעלם שלא נזכר כלל מאמר, רק בראשית כנדוע, יש לבאר, שכמו כן סתום ונעלם גם אור המוח והכבוד שבו [להחשב לחושך]. וברוב אחדות האור והחושך בראשית [מעלה העלייה הוא, שמשמשים שם שניהם כאחד] כנדוע ומוכן גם במקום אחר, נימורים ונחלפים זה בזה. ומצד התמורה, נחשבים על כל פנים גם החובלים בשם מוחין. ומכל זה לפי הנ"ל, נבוא גם בביאור מור"נ ז"ל הנ"ל, שכל שהנעם גדול יותר, נופלים שם חובלים יותר. כי לפי הנ"ל יש להוסיף ולבאר, שהעיקר הוא כח התמורה וכבוד הבירור, שקשה שם יותר:

²³ עיין תורה לה - פי חקמה היא שרש של הדיקרים, כמו שכתוב (שם ק"ד): "כָּל־בְּחֵמָה עֲשִׂיתָ". לכן צריך כל אָחַד לְשַׁמֵּר אֶת שְׁלָלוֹ מִשְׁכָּלִיּוֹת חֲצִינוּיּוֹת, הַמְכַנְּה בְּשֵׁם בַּת פְּרֻעָה. כִּי עֵקֶר הַחֲכֵמָה לְקִנּוּת שְׁלֵמוֹת, אֵינָם רַק חֲכָמוֹת אֱלֻקוֹת. וְשָׂאֵר הַחֲכָמוֹת הֵם רַק חֲכָמוֹת בְּטֻלוֹת, וְאֵינָם חֲכָמוֹת כָּלֵל. וְבַת, הִיא מְרֻמּוֹת עַל הַחֲכָמָה שְׁאֵינָה חֲכָמָה. כְּמוֹ שְׂאֵמְרוֹ חֲכָמִינוּ, זְכָרוֹנָם לְבָרְכָה (מְנַחוֹת ק"י): "הִבִּיאֵי בְּנֵי מְרְחוֹק וְכוּ', וְנִבְנִי, אֵלֶי גְלִיּוֹת שְׁבִשְׂאֵר אַרְצוֹת שְׂדֵעֵמָן אֵינָם מְשֻׁבָּת עֲלֵיהֶם כְּבָנוֹת". פְּרֻעָה לְשׁוֹן בְּטוּל, כְּמוֹ שְׁכָנוֹב (שְׁמוֹת ה'): "אֵל תְּפָרְעוּ אֶת הָעַם"

²⁴ את הפסוק הזה מביא רבנו לקמן והביאור הליקוטיים כאן תמה מדוע לא מביא רבינו פסוק לאסמכתא למה שמחדש שמוחין של חו"ל הם מפגם הכבוד ומבאר שהפסוק בו לדבר יחבל לו שמביא רבינו לקמן הוא האסמכתא לכאן.

וזה לשון הביאור הליקוטיים באות א' - כפי הפגם וכו', אין יכולין. כאן יש להתפלא, אשר לא הביא לזה שום כתוב או מאמר חו"ל כדרכו הקדושה בכל הספר. אבל נראה, שסמך עצמו על הבאתו בסוף המאמר את הכתוב, בו לדבר יחבל לו עיין שם:

²⁵ עיין ח"מ סימן מז הכוונה למחלוקת בשנת תקנה בענין מעות א"י שהיו שו"רים אוספים בחו"ל ומעבירים לעניי א"י. ועיין שיש"ק ח"א תקנ. רבינו היה בא"י בתחילת שנת תקנט.

²⁶ זמרת הארץ - לקוטי תנינא - סימן ע"א חבלים נפלו לי בניעמים - וכן מובן מזה כמה צריכים ליהרר ממחלוקת בפרט בא"י בפרט בשביל עניני הצדקה של א"י. בפרט אם יש בזה איזה פניות של כבוד עצמו ח"ו. כי עיקר תיקון הצדקה לא"י הוא בשביל לקבל על ידה שפע נעם העליון שהיא בחי' אהבה ושלוש שמנעימין זה לזה וע"ז נעשה הולדה ונתגדל בכבודו ית' כנ"ל. וא"כ אין יעלה על הדעת להרבות ע"ז במחלוקת בפרט בשביל כבוד עצמו ח"ו. והגם כי כבר מבואר בפ' שהמחלוקת שבא"י בא ע"י המוחין הפגומים של חו"ל שנפלו לתוכם כנ"ל. א"כ אדרבא צריכים אנשי א"י להתעורר ע"ז בעצמו. כי לא די שלא זכו המוחין של חו"ל להתתקן על ידינו אף גם המוחין שלנו נפגמו על ידם עד שיהיו נעשין בבחי' חובלים בחי' מוחין של חו"ל ח"ו. אך כל זה אם ה' נעשה ממילא. אבל אחר אשר אנחנו יודעין כי בפנימיות דפנימיות גם מטרת כונתנו בשביל כבוד עצמינו ח"ו. א"כ אנחנו בעצמינו פוגמין את המוחין של א"י ע"י שפוגמין בזה בכבודו ית' שמוה באה בחי' המוחין של חו"ל. ומה שמבואר כאן בפנים שהמחלוקת שבא"י בא מבחי' המוחין של חו"ל הפגומים מאד שאינם יכולים להתתקן זה מדבר אם המחלוקת שבא"י היא לשם שמים באמת. אך מאחר שהמוחין שלהם הם בחי' נעם היו צריכים להשוות עצמן תמיד באופן שלא יהי' שום מחלוקת בעולם אפי' לשם שמים. אך זה בא מבחי' המוחין של חו"ל כנ"ל. וגם על זה העצה לברוח מהמחלוקת ולרדוף אחר השלום בכל האפשר אך הלב יודע אם לעקל וכו'. כי ע"פ רוב אם יתבוננו בעצמם יראו שאין כונתם שלימה במחלוקתם רק לשם שמים לבד אך יש בזה גם שאר פניות דקות או גסות לכ"א כפי בחינתו. ואז בוודאי צריכין ליהרר מאד לברוח ממחלוקת ולמעט בכבוד עצמן ולהרבות בכבוד המקום. ואז יזכו גם נותני צדקה שבחו"ל עם כלל אנשי חו"ל לקבל ולניקן מבחי' המוחין של א"י ולחזות בנודע ד' ולבקר בהיכלו כמבואר בפנים.

²⁷ ומחלוקת לשם שמים גרועה יותר, כי יש לו יותר מורה היתר, ופחות נקיפות מצפון.

אבל לפי מה שנתבאר עד כאן **היה ראוי שלא יהיה מחלוקת כי אם בחוץ לארץ, ובאמת אנו רואין שגם בארץ ישראל יש מחלוקת** ונראה שעיקר הכוונה בתורה זו היא לבאר קושיא זו :

אך דע, כי אלו המוחין של ח"ל חוץ לארץ שנעשו ע"י פגם הכבוד כנ"ל הם מבקשים לעצמן תיקון, משמע שכל פגם בכבוד ה' נברא ממנו איזה בריה פגומה שצריכה תיקון, והיא נקראת מוחין של חו"ל דהיינו בריה עם חכמה פגומה, שמהותה לפגום בכבוד.

והתיקון של אלו המוחין של ח"ל חוץ לארץ הוא בעת ששופע נועם העליון שע"ז נעשה התגלות הכבוד, אז הוא זמן תיקונם של אלו המוחין של ח"ל שכיון שהם פגם כבוד שמים, תיקונם הוא להיכלל ולהתבטל במוחין של א"י כש מכח איתערותא דלתתא שופע נועם העליון שהוא גילוי כבוד שמים, כפי שיתבאר לקמן באריכות :

נמצא שנעם העליון הוא שרש חכמת א"י ומכוחו נעשה גילוי כבוד שמים בכל מקום ובכל דבר, והוא תיקון העולם **כי כבוד הוא תיקון העולם, כי כל העולם נברא בשביל הכבוד כמו שכתוב (ישעיה מג) /מיה\ לכבודי בראתיו וכו' היינו בשביל כבוד השם יתברך.** ורצה שיתגלה כבודו דווקא מתוך העלם אבל לא העלם גמור, לכן ברא עולם בעשרה מאמרות שהן לבוש שמכסה ומגלה¹⁰⁰ את כבודו ית', ליתן שכר למגלה אותו מתוך ההעלם הזה דייקא, **כי יש כבוד פרטי לכל מאמר ומאמר של העשרה מאמרות שבהם נברא העולם** [מ¹⁰¹] אשר בשביל אותו הכבוד היה זה המאמר שעל ידו נברא חלק פלוני מהבריאה. נמצא שכל מאמר ומאמר יש לו כבוד מיוחד שבשביל זה הכבוד היה אותו המאמר. כי זה המאמר שבו נברא חלק פלוני מהבריאה היה בשביל כבוד זה, כדי שיוגיע כבוד זה להש"י. וכן מאמר אחר שבו נברא חלק אחר מהבריאה היה בשביל כבוד אחר שיוגיע אותו הכבוד להש"י. וכן כל המאמרות כולם היו רק בשביל כבוד הש"י, אשר בשביל זה נברא העולם כנ"ל משמע אפילו בראשית מאמר הסתום שממנו החיות למקומות המטונפים (כמבואר בתורה יב תנינא) שכביכול אין מהם כבוד, ועיין ביאור הליקוטים/מ¹⁰² ששואל כיון שרק מוחין של א"י הם כבוד שמים ואילו מוחין של חו"ל הם פגם הכבוד וא"י היא נקודה קטנה בעולם, מה הכוונה שכל העולם נברא לכבודו ית', הרי אדרבה רובו הגדול מאד, נמשך ממנו פגם הכבוד, ותיריך שלרוב האור שבנעם העליון שבא"י, כל שאר ארצות בטלות אליו, ואדרבה א"א היה לקבל ממנו ללא החובלים בו, שמחלקים אותו לפרטים שאפשר לקבל/מ¹⁰³ ע"ש :

¹⁰⁰ ישעיה מג (ז) כל הנקרא בשמי וְלְכַבֹּדִי בְּרֵאתִי וְצִרְתִּי אִף עֲשִׂיתִיו:

¹⁰¹ כידוע שכל לבוש מכסה אבל גם מגלה כי בלעדיו היה רבוי אור שהוא העולם גדול יותר.

¹⁰² אבות פ"ה מ"א

¹⁰³ ביאור הליקוטים אות ח- לכאורה יש להתפלא קצת באריכות לשונו הקדושה בתחלת המאמר, שכל אחד מישראל יש לו חלק בארץ ישראל, וכל אחד כפי חלקו מקבל ויונק מהמוחין של ארץ ישראל. ולא ספק את עצמו במה שמבואר מהמדרש בדרך כלל, שעיקר המוח והחכמה הוא בארץ ישראל. כי הלא גם לפי זה לבד היינו מבינים בעצמינו, שכל אחד כפי חלקו בארץ ישראל כן מקבל מהמוח שבה. וטרם נבוא לבאר בזה, הנני לדגל מענין לענין, בהבאתו את המאמר חו"ל שכל מה שברא הקדוש ברוך הוא לא בראו אלא לכבודו. כי גם לפי זה יש להתפלא לכאורה בהמבואר מדבריו הקדושים, שלא נברא ונמצא לנועם המוחין אשר להולדה והתגלות הכבוד רק הארץ הזאת, וכמוה מאה פעמים ארצות העממים, אשר לא זה בלבד שלא נמצא בהם נועם המוחין להתגלות הכבוד, עוד בתכלית ההיפך נחשבים לחובלים [השופכים דם, ומחסרים את האדם והכבוד אשר מאתו, זה לעומת זה כנ"ל]. ועוד בנפילתם לתוך הנעימים, מתגברים לפעמים לקלקל גם אותו. וממילא מבואר, שבקלקולם נתקלקל ונתמעט גם ההולדה והכבוד אשר מהם. ונמצא מזה לכאורה סתירה למשנת חו"ל הנ"ל, שכל מה שברא הקדוש ברוך הוא לא ברא אלא לכבודו כנ"ל. ואולם, בכל הנ"ל יש לבאר, כי אף על פי שנתצמצם נקודת הארץ להיות קטנה ומעוטה משאר הארצות, אבל רחבה וגדולה היא בכמות ואיכות נועם ומתיקות התורה שבה לאין סוף, [כנ"ל בדיבור המתחיל נעימות וכו'], עד שלא היה שום אופן להשיג ולחזות בזה הנועם [שהוא כבודו יתברך כנ"ל]. אם לא מה שמפליא להמציא כנגדם את החובלים ברבוי מופלג כל כך, אשר יבואו ויפילו באלה המוחין מהנועם, כדי להתתקן. ושגם בתיקונם, גורמים לחלק מאור הנועם לחלקים. ובאמצעות ההתחלקות לבד, וזכה האדם לחזות ולהשיג בהם. [ויש לפרש, שממחמת זה צמצם הבורא יתברך גם בתחלת הבריאה ליתן רווח והפסק במאמריו, עד אשר באו במספר עשרה לעשר הקדושות שבארצינו כנ"ל]:

¹⁰⁴ צ"ע שלכאורה החובלים לא מחלקים את אור הנעם אלא מקשים קבלתו בכלי עשייה ואולי כוונתו שע"י שמקשים על הרצפה לקבל את הנעם זה בעצמו ניסיון למבקשו האם באמת רוצה עד שמוכן להתגבר על קשיים או שרוצה אתו רק אם יקבלו בקלות, זה בעצמו, כאילו שמחלק את האור כי הקשיים עושים לאדם כלי לקבלו ובלא זה הוא רבוי אור, נמצא שהקשיים כאילו חלקו את האור.

וע"כ כשאחד מישראל זוכה לראות בעצמו איזה התגלות הכבוד, היינו כשיש לו איזה כבוד שמכבדים אותו, אזי הוא צריך לידע מאיזה מאמר נתהוה זה הכבוד שחלקו לו, אשר בשביל זה הכבוד שחלקו לו היה אותו המאמר מעשרה מאמרות שעל ידו נברא חלק מהבריאה כנ"ל כדי שיוכל להחזיר את הכבוד להקב"ה, ודווקא באופן פרטי למאמר השייך לאותו חלק מהבריאה שממנו בא הכבוד הזה, כדי לגלות בפירוש שהוא ית' אמר ויהי, ולא מספיק רק לעלות את הכבוד בכלליות להקב"ה, כי כשאנו מבורר אזי ממילא הוא מיוחס לבראשית מאמר סתום ונאחז בו חילופי היכלי התמורות ששם.

ובוודאי לאו כל אדם זוכה לזה, להרגיש א/ בעצמו התגלות כבוד אלקים ו/ דהיינו כבוד הש"י. אבל אלו שהם בהיכלא דמלכא דבוקים בו ית' ונכללים בו בביטול גמור כאילו אין להם מציאות עצמית, ועל ידי זה כשיש להם איזה כבוד, אזי אין לוקחין לעצמן כלל מן הכבוד, רק ע"י שלא מרגישים מציאות עצמם כלל, שום כבוד לא מייחסים עצמם, וממילא הם מעלין כל הכבוד להש"י כדי שיתגדל ויתעלה כבודו ית' [א], כדי שיהיה עי"ז תיקון העולם כנ"ל. והם מבינים בהכבוד שבא להם, מאיזה מאמר נתהוה זה הכבוד, אשר בשביל זה הכבוד היה אותו המאמר שעל ידו נברא חלק מהבריאה כנ"ל.

צ"ע האם רבנו מגלה כאן חידוש של עבודה גבוהה מאד ונעלמת של צדיקים גדולים שכל כבוד, לא רק שלא לוקחים לעצמם, אלא עוד יודעים לברר אותו ולשייך אותו לאיזה מאמר מעשרה מאמרות הוא שייך/ו. או שבאמת זה שייך לכל אחד, כי כל מעשה שאדם עושה אם יחשוב איזה מאמרות היו לו לסיוע, או האם יש איזה מאמר מעשרה מאמרות שאם לא היה נברא כלל היה אפשר שיצליח במה שעשה. נמצא שכל מעשה הצלחה ועל כל כשרון שמכבדים אדם, הכח לעשות אותו הוא מהמון פרטים שמקורם בבריאת העשרה מאמרות, כי בלי אור א"א ובלוי עצים א"א ובלוי עוד בני אדם ואכילה ושתייה א"א, והכל השתתף בהצלחתו. ואם תמיד בכל הצלחה שהצליח מיד מודה להקב"ה על כל פרטי הבריאה שעל ידם הצליח, כמעט אין סוף לתודות שצריך לומר והכל הם גילוי כבודו ית' שהוא אמר ויהי את כל פרטי הבריאה שעל ידם הצליח. וגם בזה יש מדרגות כמבואר בתורה יא שיש יחודא תתאה שאני עושה רק לכבודו, ויחודא עילאה של בני היכלא דמלכא שהקב"ה עושה על ידי כי לי אין מציאות כלל.

וזוה בחי' (תהלים כט) ו/ ובהיכלו כולו אומר כבוד, פשוטו שבבית המקדש כבודו גלוי, ורבנו דורש בהיכלו היינו שאצל אלו שהם בהיכלא דמלכא, הכבוד הוא כולו אומר, היינו כולו מאמר המגלה שהקב"ה ברא חלק זה של בריאה והיינו כבוד. **כי הכבוד שיש להם, הוא כולו רק בשביל המאמר שנתהוה בשביל זה הכבוד, אשר על ידו נברא חלק מהבריאה כנ"ל :**

וזוה בחי' הילדים שביקש נבוכדנצר שיעמדו לפניו, שיש בהם שש מעלות- אשר אין בהם כל מום, וטובי מראה, משכילים, בכל חכמה, יודעי דעת, ומביני מדע (דניאל א) ו/ ואשר כח בהם לעמוד בהיכל המלך זו המעלה השישית, ודרשו בגמ' סנהדרין צג: (הובא בפרש"י) שיש בהם כח לעמוד לפני המלך, דהיינו לאנוס עצמם משחוק, ומשחק, ונקבים. ורבנו דורש שהכוונה

* לעיל כתב לראות בעצמו וכאן כתב להרגיש, אולי רוצה לומר שלראות כבוד יכול כל אחד אבל להרגיש כבוד ה' בעצמו זה רק מי שהוא מבני היכלא דמלכא
 2 עיין תורה ו' [א] כי צריך קל אדם למעט בכבוד עצמו ולהרבות בכבוד המקום (א). כי מי שרודף אחר הכבוד, אינו זוכה לכבוד אלקים, אלא לכבוד של מלכים, שנאמר בו (משלי כ"ה): "כבוד מלכים חקר דָּבָר", והכל חוקרים אתריו ושואלים: מי הוא זה ואיזהו, שחוקקים לו כבוד הזה, וחוקקים עלי, שאומרים שאינו ראוי לכבוד הזה:
 אַבְל מִי שְׂבוֹרַח מִן הַכְּבוֹד, שְׁמַמְעֵט בְּכַבּוֹד עֲצָמוֹ וּמְרַבֵּה בְּכַבּוֹד הַמְּקוֹם, אִזִּי הוּא זוֹכֵה לְכַבּוֹד אֱלֹהִים, וְאִזִּי אֵין בְּנֵי אֱדָם חוֹקְקִים עַל כְּבוֹדוֹ אִם הוּא רְאוּי אִם לֹא, וְעַלִּי נִמְאָר (שם): "כְּבֹד אֱלֹהִים הַסֵּתֵר דָּבָר", כִּי אִסוּר לְחַקֵּר עַל הַכְּבוֹד הַזֶּה:
 [ב] וְאִי אֶפְשָׁר לְזַכּוֹת לְכַבּוֹד הַזֶּה, אֲלֵא עַל יְדֵי תְשׁוּבָה. וְעַשֵׂר הַתְּשׁוּבָה כְּשִׁישְׁמַע בְּזִינּוֹ, יָדָם וְיִשְׁתַּק, כִּי לִית כְּבוֹד בְּלֹא כֶּף (ב), וְהַכֶּף הוּא כְּתָר (ג), בְּחִינַת אֱהִיָּה, בְּחִינַת תְּשׁוּבָה:

1 לעיל תורה קצד נתבאר הצד השלילי בזה

2 יש כאן חידוש שלא נמצא במקום אחר כי בדרך כלל מבארים שע"י כל מאמר נברא חלק בריאה ואדם ע"י שמשמש בו לצורך מצווה לשם שמים מגלה שתכלית הבריאה של אותו דבר נברא לכבודו ית'. וכמבואר באריכות בתורה זו. אלא ששם זה מתחיל מפרט בבריאה שאני מכבד על ידו את הקב"ה. אבל כאן אחרי שבא כבוד לאדם איך אפשר לשייך אותו לאיזה מאמר? ואולי הכוונה לכל הצלחה של אדם בכל עניין שהוא כגון שיוודע לצוד או לבשל חיות או לדוג או לבשל דגים טעימים או להאיר אור או להנות אחרים מהאור או לצלם תמונות יפות שזה גם ע"י האור, או לצייר שזה ע"י עצים ופירות שמהם נעשה הבד והצבעים, כל הצלחה כזו היא שאני משתמש באיזה חלק בריאה ועל ידו לוקח לעצמי כבוד על כשרוני הרב באותו עניין וצריך בכל הצלחה לזכור שאותו חלק בריאה נברא מאיזה מאמר רק לכבודו ית' ולא לכבודי, ואני צריך רק לשמש שליח לגלות כבודו ית' מאותו חלק בריאה. נמצא שתחילה בוודאי הם עושים כל מעשה הנ"ל רק לכבודו ית' אלא שאם בני אדם טועים לשבח אותם על כשרונם, אזי כיון שהם לא מייחסים לעצמם מציאות, רואים רק את הקב"ה שרק כבודו מתגלה בכל מעשה הנ"ל, דהיינו שייצא מכת אל הפועל כוונתו בבריאת אותו חלק בריאה שעל ידו התגלה ההצלחה הזו.

3 תהלים פרק ט (ט) קול יְיָדֹד יְהוֹלֵל אֵילוֹת וַיִּחַשֵּׁף יַעֲרֹת וַבְּהִיכְלוֹ פָלוֹ אֱמֶר כְּבוֹד: מצודות דוד (ט) ויחשוף יערות - כי ישבר ויפיל כל עצי היערות וישארו א"כ היערות מגולים ופנוים מן האילנות והכל הוא דרך משל על מפתל אויבי ה'. ובהיכלו - כל הבאים בבית המקדש יאמרו הנה עתה נראה כבודו:

4 דניאל א' (ד) יְלִידִים אֲשֶׁר אֵין בָּהֶם קַל מְאוּם (ומום) וטובי מראה ומשכילים בכל חכמה וידעי דעת ומביני מדע ואשר כח בהם לעמוד בהיכל המלך וּלְמַדְם סֵפֶר וּלְשׁוֹן כְּשָׂדִים:

פרש"י (ד) ואשר כח בהם - פירשו רז"ל (סנהדרין צג:) שיהיו אונסין עצמן מן השחוק ומן השיחה ומן השינה מפני אימת מלכות ושמעמידים עצמן כשנצרכים לנקביהם. וללמדם ספר - מוסב על אשר כח בהם:

מצודות דוד (ד) כל מאום - ר"ל שום מום כלל וכלל לא כמו לא תאכלו כל נבלה (דברים יא). טובי מראה - בלובן ובהירות. בכל חכמה - יהיו משכילים בכל מיני חכמות. ויודעי דעת - ר"ל בתחלת אמרי המדבר ישכילו לדעת דעתו ותוכן כוונתו ומה יהיו אחרית אמריו. ומביני מדע - ר"ל שיהיו צחים בלשונותם במיטב הדבור להבין זולת מה במדעי לבבם ובמחשבתם. ואשר כח בהם - להתגבר על הטבע לאנוס ולעצור מן השחוק והשינה וכדומה למען יעמדו בהיכל מלך מבלי שום מניעה וכאשר ראוי והגון. וללמדם ספר - מוסב על המקרא שלפניו לומר להביא מבני ישראל וגו' וללמדם ספר וגו' והוא המכתב והלשון:

5 סנהדרין צג: עין יעקב אות קמו - דְּנִיָּאל, חֲנַנְיָה, מִישָׁאֵל וְעֻזְרִיָּה, דְּקָתִיב בְּהוּ, (דניאל א) "יְלִידִים אֲשֶׁר אֵין בָּהֶם קַל מְאוּם וטובי מראה וגו', וְאֲשֶׁר פָּח בָּהֶם לְעַמּוֹד בְּהִיכַל הַמֶּלֶךְ" וגו'. מאי "אֲשֶׁר אֵין בָּהֶם קַל מְאוּם"? אָמַר רַבִּי חֲמָא בַר (חנניה) [חנינא], אֶפְלוּ כְּרִיבְדָּא דְכּוֹסִילְתָּא, לָא תְהוּ בְּהוּ (טלל כריכיס הקזס). מאי "וְאֲשֶׁר

לצדיקים שנכללים בו עד שנחשב כעומדים בהיכל המלך תמיד ואשר כח בהם לתקן את הכח, כי **כח זה בחי' כחי' אתון דמעשה בראשית (ת"ז תי' יח [ט'ו])** דהיינו כ"ח אותיות (בראשיתבראאלקיםאתהשמיסאתהארץ) שבפסוק הראשון בתורה שבו כלול כל מעשה בראשית, דהיינו שהוא המאמר הסתום שבו נבראה כל הבריאה בכח, נמצא שכלול בו **בחי' עשרה מאמרות שבהם נברא העולם** שעל ידי תשעה שאינם סתומים נברא אח"כ בפועל. **היינו שאלו הצדיקים שהם בהיכלא דמלכא הם מגלין ומאירין כחיא אתון הנ"ל ע"י הכבוד כנ"ל** כי ע"י שכל כבוד הם מיד משייכים למאמר שברא אותו, הם מיד מגלים שהקב"ה ברא חלק זה שנברא במאמר הזה, ועי"ז גם מתגלה שאת כל הבריאה ברא הקב"ה, ועי"ז נותנים כח לכל הכ"ח אותיות של מעשה בראשית, ונמשך תיקון הכבוד ושפע לכל הבריאה. כי אע"פ שצריך כל כבוד לברר מאיזה מאמר, נמשך ולא מספיק שיעלה את הכבוד להקב"ה בכלליות, כדי להפקיע מאחיות היכלי התמורות שמאמר הסתום, אעפ"כ אחרי שמברר, אזי עיקר התיקון הוא שעי"ז עולה הכבוד למאמר הסתום דייקא לתת כח לכ"ח אתון דמעשה בראשית שבו.

וזוהו שרמוז הכתוב ואשר כח בהם לעמוד וכו' גם לפי פשוטו של מקרא [יב]. היינו כח ממש, כי בוודאי צריך שיהיה להם כח וגבורה לעמוד בזה להיות תמיד בביטול עצמם כל כך עד שנכללים בו ואין להם מציאות עצמית, כדי **שיזכו להיות בהיכלא דמלכא** בביטול גמור למלך, שעי"ז הם כמו"ו בהיכל המלך **אשר שם הכבוד הוא כולו אומר** כנ"ל שכל כבוד שמכבדים אותם מיד הוא מתפרש ככבוד שמים ומתייחס לאותו המאמר שממנו בא ועי"ז נמשך תיקון הכבוד עד המאמר הסתום הכולל את כל הבריאה **בחי' כ"ח אתון דמ"ב כנ"ל :**

ועיקר הכבוד של הש"י נתגלה רק על ידי האדם [יד]. דהיינו בעל בחירה שיכול לפגום בכבוד ואעפ"כ בוחר לכבוד זה עיקר הכבוד.

כי האדם הוא תכלית כל הנבראים/ו, דהיינו שהאדם הוא סוף כוונת ה' בבריאת הנבראים, דהיינו שכל הנבראים נבראו לשמש את האדם עמ"נ שהוא יגלה את כבוד ה' בעולם.

כי עיקר הבריאה היתה בשביל האדם [טז/ו]. כי עיקר התגלות כבודו ית' הוא ע"י האדם [יח] הכוונה כנ"ל שהקב"ה ברא הכל לכבוד עצמו, כמ"ש לכבודי בראתיו וכו', וכיון שרק אדם יכול לגלות כבודו, לכן עיקר הבריאה בשביל האדם שיגלה כבודו ית'.

כח בהם לעמוד בהיכל המלך? אמר רבי חמא ברבי חנינא, מלמד, שהיו אוסיו את עצמן מן השחוק ומן השיחה (כטלה) ומן השנה, ומעמידו על עצמן בשעה שצדיקים לנקביהם, מפני אימת מלכות: פרש"י - אשר אין בהם כל מום, וטובי מראה, משכילים, בכל חכמה, יודעי דעת, ומביני מדע, ואשר כח בהם, הרי שש (מעלות):

^ח בחשכט כ"ח

^ט דף סח. ועיין לעיל תורה מ"ד ומח בחלק הראשון

תקון כח דף סח. - אכל אם תב בתיבתא אס עז בתשובה על עגס בתורה שהיא בתפארת, תב ההוא פח לגביה דאיהי שכינתא עלאה אז חוזר אליו אותו הכח של הארת הבינה שהיא השכינה העליונה, כי מלת תשובה היא אותיות תשובה, והיינו ה' של הבינה תשוב אליו להאילו, בהוא זמנא אתקיים ביה בלוח הזמן שחוזר בתשובה מתקיים בו מה שכתוב ואתן אדם תהתיף ולאמים תחת נפשך ומפרט מאי אדם מי הוא אותו האדם שנותן אותו הקב"ה כופר במקומו, ואמר הא אוקמיהו הכי לאמרו חז"ל (מנחם ברכות דף כ"ט ע"ג), אל תקרי אדם אלא אדם, וכן מה שכתוב ולאומים גם כן הכונה על אלוס שהוא עשו שכתוב בו ולאום יאמץ ור"ל שיתן הקב"ה להמקטרג אדם מזרע עשו תמורת אדם מזרע יעקב לפי שצד בתשובה.

ואמר בהוא זמנא בלוח הזמן של ביות הגואל, יתקיים הפסוק ולאוס מלאוס יאמץ, והיינו אויבה דישאל יתקפון על אויבה דעשו אז האומה של ישראל יתחוק ויתגברו על האומה של עשו, בהילא דהאי פח ככ"ח של הארות הבינה שתחזיר אז, דאתלבש בשבע תיבין דעובדא דבראשית שתלכס הארת הבינה במלכות שהיא סוד שבע חיות של פסוק הלאשון שבתורה, שנאמר "בראשית כרא אלהים את השמים ואת הארץ", כי כ"ח אתון שכינתא עלאה הכ"ח אותיות של פסוק זה רומזות על הכ"ח של השכינה העליונה, שבע תיבין בליין בשכינתא תתאה ומנין שבע החיות שצפסוק זה, שכוללת בתוכה הארות הכ"ח אותיות של הבינה, כלולות בשכינה התחתונה, וככ"ח זה יקומו שתי השכינות לעזרת ישראל צענת הגאולה. (וכח והכ"ח)

הנה נודע כי בכל אצבע יש שלשה פקקים, מלבד האגודל שאין בו רק שני פקקים, הרי בכל יד יש 7 פקקים וצדתי יום יש כ"ח פקקים, והנה עשר אצבעות של שתי ידיים הם כנגד עשר אותיות של השם מ"ה שחכמה, וכ"ח הפקקים של שתי ידיים, הם כנגד כ"ח אותיות דמלא דמלא דקס מ"ה שצנינה.

וזה שאמר כי ויהי ב"ח איהו ו'א' ד"כ פקין דעשר אצבעות וכ"ח הזה של הבינה הוא סוד של כ"ח פקקים שיש בעשר אצבעות של שתי ידיים, דבהון שבהם כתוב ויהי פאשר ידים משה ידו דהיינו שתי ידיו שהם סוד כ"ח הארת הבינה, הריס והעלה אותם משה לחכמה, ועל ידי זה גרס יחוד חכמה ובינה, ולא ו'ג'ר ישראל על עמלק, ובגין דא אוקמיהו זכרוןם לברכה וצביל זה אמרו חז"ל בספר הבהיר (פ"ח ג' ל"ג) נושאים פנים, לרום השמים דהיינו (ה"ד ד"ז) דצדיק האי פח לסלקא ליה לגבי חכמה שצדיק הלעולם את כ"ח הזה של הבינה שצדתי הידים אל החכמה, ולחכמה ולייחוד יחד, ו'א' איהו ו' החכמה הנקראת רום שמים כי היא למעלה מז"א הנקרא שמים, ואמר ויהי ו' החכמה היא סוד עשר אותיות של השם יו"ד ה"א ו"ו ה"א, דשארי דעשר אצבען על האי ב"ח שהיא שורה בעשר אצבעות על הכ"ח פקקים שבהם שמלך הבינה, ו'איהו חכמה ב"ח מ"ה והיא החכמה שהיא אותיות כ"ח מ"ה, לפי שהיא כוללת עמה את בינה שיש בה כ"ח הארות. (הגרי"ה ומפס"ס)

והאי פח זה הכח של הבינה, עליה אתמר עליו נאמר ו'אשר פח בהם שיש בהם כ"ח הבינה, לעמוד בהיכל המלך ומפרט לעמוד בצלותא דעמידה לעמוד בתפלת העמידה, דהיינו בתפלת הלשן, ולגרוס יחוד ו"ן צברכת שיש שלוש צדח הארות הבינה, ואמר מש"כ בהיכל המלך היינו בהיכל המלך סתם שהוא ז"ל ולא מלך העליון שהוא החכמה, וההיכל שלו דא אדנ"י דסליק לחושבן היכ"ל הוא השם אלני שמשפכו היכ"ל, והיינו המלכות שהיא היכל לז"א שצדיק לייחודם בתפלת העמידה.

^א בחשכט כ"ח

^ב לאפוקי מהדרש שכח היינו כ"ח אתון דמ"ב הנ"ל

^א כי הכוונה מצד ההשגה והיכן שאדם חושב שם הוא נמצא (כמבואר בתורה כא עפ"י הבעש"ט)

^ט דהיינו בעל בחירה דווקא

^ט צ"ע לכאורה צריך לומר להפך שכיון שרק אדם יכול לגלות כבודו ית' לכן הוא תכלית הבריאה

^ט * ברכות ו: [כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה:]

^ט ברכות דף ו: ואמר רבי חלבו אמר רב הונא כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין שנאמר (קהלת יב יג) "סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא וגו'", מאי "כי זה כל האדם", אמר רבי אלעזר אמר הקדוש ברוך הוא כל העולם כלו לא נברא אלא בשביל זה. רבי אבא בר כהנא אמר שקול זה כנגד כל העולם כולו. רבי שמעון בן עזאי אומר ואמרי לה רבי שמעון בן זומא אומר כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה:

מהרש"א - (ח"א דף ו ע"ב) סוף דבר הכל נשמע וגו'. דלפי פשוטו ה"ל למכתב הכל תשמע בלשון צווי לנוכח כמו שסיים את האלהים ירא וגו' ואמר על זה מאי כי זה כל האדם כו' דלפי פשטיה דהכתוב מדבר בלשון צווי את האלהים ירא וגו' יהיה פירושו נתינת טעם כי לדבר זה שהוא היראה נברא האדם כפירש"י בספר

והטעם שרק אדם יכול לכבד, כי רק בעל בחירה יכול לכבד/יט, כי מי שאנסוהו לכבד את המלך אין זה כבוד למלך, רק מי שיכול לא לכבד ואעפ"כ הוא מבין שצריך לכבד זהו הכבוד ולכן עיקר הכבוד מהרחוקים דייקא, דהיינו עד כמה שמצד עצמו הוא רחוק מלכבד ואעפ"כ הופך עצמו להיות מכבד זה יותר הוכחה על גדולת המכובד. לכן הכבוד שמכבדים הצדיקים יש בו בחי' שהקב"ה מכבד את עצמו, ובוודאי מי שאומר על עצמו שהוא מכובד אין זה ראייה/כו כמו שאומרים זאת אחרים עליו.

וע"כ ע"י ההולדה כשנולדין ונתרביין בני אדם ביותר ע"י נתגלה כבודו ביותר, כי עיקר התגלות

הכבוד ע"י בני אדם כנ"ל כפשוטו אפילו אם כולם מגלים את אותו הכבוד טובים השנים מן האחד וכ"ש רבים, וכ"ש אליבא דאמת שכל אחד מגלה את הכבוד לפי הבחינה שלו, ובתורה זו מבואר יותר שכל פרט בבריאה מכון לפרט מכלל ישראל שהוא דייקא שצריך להחזיר את הכבוד מזה הפרט בבריאה. ועוד גם כיון שמתחלק גילוי הכבוד לרבים קל יותר להשלים המלאכה כמבואר בביה"ל/כא :

עד כאן דיבר בעיקר מהחסרון של המוחין של חו"ל, ולא הזכיר את שבח המוחין של א"י, (רק הזכיר מאחז"ל אין כחכמת א"י), ועתה יבאר גם שבח המוחין של א"י שהם נעימות וכבוד שבין החכמים.

ודע כי מוחין של א"י הם בחי' נועם [כב/כג] היא הארת אמת ואמונה השופעת תדיר בא"י והוא שורש לכל מיני נעימות, בין בטעם הפירות ובין בהליכות דרך ארץ, שתלמידי חכמים שבא"י נעימי הליכות ונוחים זה לזה, לא מתנצחים/כו ולא כעסנים. ומוחין של ח"ל הם הארת האמת המתפשטת מא"י דרך השרים השולטים בחו"ל היא חלשה ביותר לכן **הם בחי' חובלים** כי אויר ארץ העמים טמא וגורם להיות מתנצח וכעסן/כז **כ"ש (זכריה יא) /כח** ואקח לי שני מקלות/כט **לאחד**

קחלת אבל השתא דהכל נשמע את האלהים ירא וגו' מדבר בשבח ומעלה של ירא אלהים יש לנו לפרש ג"כ סיפא דקרא כי זה כל האדם בשבחו של ירא אלהים למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה ולא פליגי אלא כל חד חדא מג' עולמות נקט במלתיה ז"ש כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל האדם דהיינו גם עולם המלאכים לא נברא אלא בשביל האדם שהוא בעל בחירה כדי לזכותו אם יהיה ירא אלהים וישמור מצותיו כדאיתא במדרשות ושאר שקול הוא כנגד כל העולם דהיינו עולם האמצעי כמ"ש (ב"ב ע"ה ע"א) פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה ובשאר צדיקים כתיב והמשכילים יזהירו כוהר הרקיע וכוכבים וגו' ושאר כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה דהיינו עולם התחתון לא נברא אלא לצוות לו בעלמא כדי שישמשו אותו ויעשו עבודתו כדאמר' בפ' הרואה (לקמן נ"ח ע"א) בן זומא ראה אוכלסא ע"ג מעלה בהר הבית אמר ברוך שברא כל אלו לשמשני וק"ל:

^ט עיין לעיל תורה צד

^ט גם מה שמבואר שאדם הוא בעל בחירה, אליבא דאמת עפ"י רוב הבחירה שלו היא בכה, כי לא תמיד מוציא אותה מכל לפועל (כפי שמעתי מוהריצ"ח) כי האמת כשמעיינים בזה יותר לעומק מגלים שרוב העולם כמעט לא משתמשים בכח הבחירה שניתן להם, כיוון שמראש מותרים ליצה"ר ומתפתים לו בקלות, לכן עיקר בעל הבחירה הוא מי שנלחם ביצה"ר, אבל אדם שרואה עוגה טעימה ומיד אוכל לא בחר לאכול אלא הניח עצמו להתנהגת תאוותו. וחז"ל רמזו לזה במאמר מותר האדם מן הבהמה אין, דהיינו הכח לומר לו לתאוותו, זה מותר האדם על הבהמה. ויש בזה מדרגות יש שהבחירה שלהם היא על איסור גמור שרק בזה אומרים לא לתאוות, אבל על היתר אין להם בחירה כנ"ל כדוגמת העוגה, ויש שנופל ח"ו גם מזה וגם לדבר איסור לא תמיד אומרים לא. אבל צדיק הוא שהבחירה שלו היא על כל דבר ואפילו על הנאה מדבר היתר שוקל היטב אם הוא מותר או מותר, (ביד חכמה)

יש להקשות אם העבירות שלנו הם לא בבחירה, מדוע יש עליהן עונש. זה לא קשה כי אם על בחירה ברע דהיינו שנלחם אלא שהפסיד יש עונש על יותר מלכתחילה להילחם ביצר בוודאי יש עונש.

^ב ואעפ"י שאינו זומא אדם שאומר על עצמו שהוא מכובד, להקב"ה שאומר זאת על עצמו, כי הקב"ה חותמו אמת, אבל אין הכוונה כאן מצד האמת כי זה בוודאי שמי שברא את כל העולם וברוח פיו מקיים אותו תמיד ובכל יום מחדש מעשה בראשית ומשגיח בכל רגע על כל פרט בו בוודאי שאין חשוב ומכובד ממנו. אבל עיקר הכוונה היא שכבודו יתגלה בעולם החשוך הזה, ועל כן עיקר הכבוד דייקא מהרחוקים שנמצאים בחושך ושם הם מודים באמת.

^כ עיין באה"ל אות ט' מבאר ששורש ה' מיני נעימות טעם פירות א"י ה' ז' מיני רוחניות שיש בעשר קדושות שבה עד שבאים למספר שבעים והם בחי' שבעים פנים שבהפנימיות והנסתר שבתורה [שהו עיקר הנעם שבה כנודע] והם מכוונים כנגד שבעים נפש שבתולדות יעקב שלכן הכרח ההולדה להתגלות הכבוד כי ע"י רבוי הנפשות יתחלק א"ס הנעם ליותר חלקים שרק ע"י יש יכולת ליגן ולקבל ולהרגיש נעם המוחין אשר בארצנו ולפ"ז יתבאר הפסוק לאלה תחלק הארץ שהכוונה למוחין שבה שכפי ההתחלקות כן התפיסה בו ונראה מבואר ממה שנקראים ע' נפש שצריך את שניהם דייקא את ההתחלקות לע' ויותר ומאידך את ההתחלקות של כל נפש שתייהי כלולה מכולם כדי לקבל הנעם.

^{ככ} עיין לק"ה כיבוד אב ואם ב סוף אות ד - נעם גימ' קס"א ואבא מלוכב שם כידוע וכמובא כל זה בכתבים:

^{כג} לק"ה כבוד אב ואם הלכה ב ד' - ועל פן היתה הגאולה על ידי משה שהוא בחינת דעת עליון, בחינת נעם העליון, כי משה הוא בחינת קפ"ד קס"א שהם אב ואם שנה בחינת נעם העליון. כי נעם גימ' קס"א ואבא מל' שם כידוע וכמובא כל זה בפתיבים:

נראה כוונת מוהר"ן"ת כאן שהנעם הוא הארת הבינה ע"י יחוד חו"ב התדיר דהיינו הארה שלא תלויה במעשה התחתונים אבל אפשר לחזק אותה ע"י מעשה איתערותא דלתתא וכמבואר כל זה בלק"ה ערובי תחומין ה' בביאור כוונות האר"י"ל לקריאת שמע עפ"י תורה ה' תנינא. נמצא שהארת האמת והאמונה מאירה ביותר בבית המקדש וממנה לכל ישראל וממנה לכל הארצות הקרוב יותר למקדש וזכה יותר, וזו מעלת ארץ ישראל, רק שכאן בתורה זו מכנה את ההארה הזו נעם מצד מה שמתבטאת גם באריכות אפים סבלנות וענווה. וזו כוונת רבנו שהנעם שופע תמיד הכוונה ליחוד אבא ואמא התדיר בבחי' תרין רעין דלא מתפרשין, ומה שמבאר שלפי גודל הצדקה כן יש בכח הנעם לבטל את החובלים זה כי הצדקה מעוררת יחוד פנימי הנשפע מא"ס דרך כל העולמות לצורך הולדת נשמות, והוא אור נעם גדול שבכוחו לבטל את החובלים. כמבואר בלק"ה ע"ת הנ"ל. ועיין מזה בהקדמה.

^{כד} גנות מדת הנצחנות עיין תורה קכב - וגם נצח יש"אל לא ישקר (שמואל א ט"ו). כי זה ידוע, שמת הנצחון אינה סובלת האמת, כי אף אם יראה לעינים דבר אמת, ידקה אותו מחמת הנצחון, וזה מברך מאד.

^{כה} כמבואר בגמ' נדרים כב. - עולא במיסקיה (כסעלס) לארעא (לארץ) דישראל איתלוו ליה תרין בני חזאי בהדיה, (הלכו עימו שנים מהעיל חזאי) קם חד שחטיה לחבריה, אמר ליה (הכולל) לעולא, יאות עבדי (האס נכון עשיתי) אמר ליה אין ופרע ליה (אמר לו כן ותגלה את) בית השחטיה. כי אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה דלמא חס ושלום אחויקי ידי עוברי עבירה אמר ליה נפשך הצלת.

קא תמה רבי יוחנן מכדי כתיב ונתן ה' לך שם לב רגו בבבל כתיב (וא"כ אך יתכן שזני חזאי כעסו כל כך צל"י עד כדי שפיות למיס) אמר ליה (עולל) ההוא שעתא, [דף כב:] לא עברין ירדנא (המעשה היה לפני שנכנסנו לארץ ישראל). אמר רבה בר רב הונא כל הכועס אפילו שכינה אינה חשובה כנגדו שנאמר רשע כגובה אפו בל ידרוש אין אלהים כל מזמותיו רבי ירמיה מדיפתי אמר משכח תלמודו ומוסיף טיפשות שנאמר כי כעס בחיק כסילים ינוח וכתבי וכסיל יפרוש אולת רב נחמן בר יצחק אמר בידוע שעונותיו מרובין מזכותיו שנאמר ובעל חימה רב פשע אמר רב אדא ברבי תנינא אלמלא (לא) חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד שערבה של ארץ ישראל הוא מאי טעמא כי ברוב חכמה רב כעס.

^{כו} זכריה יא (ז) וְאֶרְעָה אֶת צֶאֱן הַתְּרֵגָה לְכֵן עֲנִי הַצֵּאן וְאֶקַּח לִי שְׁנֵי מַקְלוֹת לְאֶחָד קְרָאתִי נְעֻם וְלְאֶחָד קְרָאתִי חֲבִלִים וְאֶרְעָה אֶת הַצֵּאן: רש"י - וארעה את צאן התרעה. כל אלה דברי הקב"ה לנביא ואני רעיתי אותם בימים הקדמונים: **לכן עניי הצאן.** אמת עניי הצאן היו כשהתחלתי לרעותם: **ואקח לי שני מקלות.** לסוף ימים הלקתים לשתי ממלכו' בעוונם: **לאחד קראתי נועם.** ירבעם אמר לנהלם לאט: **ולאחד קראתי חובלים.** רחבעם אמר להם ליסרם בעקרבים ולפי שדרך צאן לנהלן במקל' קרא למושליהם מקלות:

קראתי נועם ולאחד קראתי חובלים, פשט הפסוק מדבר מעם ישראל שהקב"ה הנהיג אותם בשתי הנהגות פעם ע"י מנהיג שנהג בנעם ופעם ע"י מנהיג שנהג בתקיפות. וחז"ל דרשו שהפסוק רומז לעם ישראל, שהנמצא בארץ טבעו בנעם, והנמצא בגלות, המקום גורם שטבעו גס וחובל, וזהו **וארז"ל (סנהדרין כד/כח) נועם אלו ת"ח שבא"י שמנעימים זה לזה בהלכה** שנעימים זה לזה ומכבדים זה את זה, גם כשיש חילוקי דעות, וכמבואר גם בתורה קנה שבא"י מאיר האמת ועי"ז אמונה ועי"ז אריכות אפים וסבלנות, ומתבטל הכעס/כ"ס ואוירא דא"י מחכים והחכמה מסוגלת לשפלות וענווה/ל"י. **חובלים אלו**

מצודת דוד - וארעה. סיפר הנביא שכן עשה כאשר צוהו ה' ורעה את הצאן העומדות להריגה בבית המטבחים: **לכן עניי הצאן.** ר"ל חמלתי עליהם לרעותם בעבור כי היו הנכנעים והירודים שבכל הצאן: **ואקח לי.** לקחתי לי לצורך הנהגתם שתי מקלות: **נועם.** כי היה נעים ולא הכאיב בהכאתו: **חובלים.** כי היה מחבל ומשחית ומכאיב הרבה: **וארעה.** באלו שתי המקלות רעייתי את הצאן פעם במקל נועם בפעם במקל חובלי' הכל לפי הצורך ובה לרמוז על הכהנים בני השמונאי שמשלו בבי' השני שהיו בב' הנהגה' מתחילה משלו ג' בני מתתיהו בן יוחנן כ"ג יהודה ויהונתן ושמעון ומעשיהם והנהגותם היה בנועם ביראת ה' וכשרון מעשים ואחרים כמו בניהם והרעם הם הרשיעו לעשות והיו מחבלים ומשחיתים את העם כמוזכר ביוסיפון:

מצודת ציון - לכן. כעבור: **עניי.** ענין שפלות והכנעה: **מקלות.** מטות: **נועם.** מלשון נעימות ומתוק ואהוב: **חובלים.** מל' חבלה והשחתה:

¹² מקלות - מבואר שגם הנעם היה מקל, וג"ל כי באמת נעם וחובלים שניהם מקלות רק החילוק את מי מכים כי הנעם מכה את עצמו להכניע עזות גופו וחובלים מכה בחבירו להכניעו שיתבטל אליו ויסכים לדעתו.

¹³ סנהדרין כד. - א"ר אושעיא מאי דכתיב (זכריה יא-ז) ואקח לי (את) שני מקלות לאחד קראתי נועם ולאחד קראתי חובלים נועם אלו ת"ח שבארץ ישראל שמנעימים זה לזה בהלכה חובלים אלו ת"ח שבבבל שמחבלים זה לזה בהלכה (זכריה יא-ג/טו) ויאמר (אלי) אלה [שני] בני היצירה העומדים וגו' ושנים זיתים עליה יצהר אמר רבי יצחק אלו ת"ח שבא"י שנוחין זה לזה בהלכה כשמן זית ושנים זיתים עליה אלו ת"ח שבבבל שמרוורין זה לזה בהלכה כזית.

פרש"י - מחבלים. בלשון עז וחמה מקשין זה לזה ובני א"י נוחין יחד ומעינין יחד ומתקן זה את דברי זה והשמועה יוצאה לאור: משמנין. נוחין כשמן:

מחש"א - מ"ד ואקח לי שתי מקלות לאחד כו' עד במחשכים הושיבני כו'. מה שיש לדקדק בזה מה ענין המקלות לת"ח וע"ק למה קרא לת"ח שבא"י נועם בלשון יחיד ולת"ח שבבבל חובלים בלשון רבים וע"ק מאי ענין ב' מדות הללו שבהם שגסות הרוח והנופה שנסאו האיפה בין השמים ובין הארץ וע"ק מה קאמר מאי בבל הרי מפורש בתורה כי שם בלל וגו' גם קשה לפירוש ר"ת בלולה במקרא כו' ואנו פוטרם עצמנו כו' מה ענינו לכאן דמשמע הכא דקחשיב חסרון ופחיתות תלמוד בבלי ועוד תלמוד א"י נמי בלול כה"ג.

מבואר דאמרין פרק המדיר אמר אביי וחד מינייהו עדיף כתרי מינן אמר רבא וחד מינן כי סליק להתם עדיף כתרי מינייהו דהא ר' ירמיה דכי הוה הכא לא הוה ידע מאי קאמרי רבנן, כי סליק התם קרי לן בבלאי טפשאי, הקושיא דהיכא מוכח מהא דקרי לן בבלאי טפשאי דעדיף חד מינן כתרי מינייהו ומה טעם דכי סליק דהה כב' מינייהו? ונראה לומר אביי דקאמר התם וחד מינייהו כו' יליף ליה מקרא דמייתי לעיל מיניה ולציון יאמר איש ואיש יולד בה דדריש יתורא דאיש התם דאיש אחד שילד שם עדיף כב' איש מינן, ובא רבא לומר דלא משום דהם עצמם מצד טבעם מוכנים יותר לחכמה מינן, אלא משום דאירא דארץ ישראל מחכים טפי, דהא רבי ירמיה כי הוה הכא לא הוה ידע מאי קאמרי רבנן וחד מינן הוה אז עדיף כתרי ידידיה וכי סליק להתם אמר בבלאי טפשאי דאירא דא"י מחכים ליה, דהוי כחד מבני א"י דהוה כתרי מינן כדכתיב איש ואיש וגו' וזה גרם לו אוירא דא"י נמצא אנן דהוינן כתרי ידידיה כי הוה הכא כי סלקינן להתם יגרומ לנו אוירא דא"י דהוינן כתרי מינייהו

ולזה אמר ואקח לי ב' מקלות כי דימה שם בכתוב ישראל לצאן והקב"ה לרועה וכמו שהרועה מנהיג הצאן במקל והוא נקרא מלמד דרבן כן ע"י הת"ח יתנהגו ישראל שהם מלמדים אותם דעה ובינה ואמר כי קרא הרועה שהוא הקב"ה המקל שהוא המנהיג לתלמידי חכמים של א"י נועם ע"ש שמנעימים כו' ושל בבל חובלים ע"ש שמחבלים כו'

וקרא לת"ח שבא"י נועם בלשון יחיד ולת"ח שבבבל חובלים בלשון רבים כמ"ש כי חד מינייהו שבא"י עדיף כתרי מינן שבבבל (הכן יהוילע העגיל על דכריו - וכלאמת כן הלא המלה, דכני לכ"ז יסלאל מכה קדושת הארץ גומלין תיקון של יום טוב כיום אלה, וכני חוץ לכ"ז לכ"ז לר"ט סני ימים). והוא בעצמו כוונת הכתוב חבלים נפלו לי בניעימים וגו'

לפי מ"ש בפרק כ"ג ראוי היה עזרא שתנתן תורה על ידו לישראל אלמלא לא קדמו משה שנאמר ומשה עלה וגו' וכתוב עזרא עלה מבבל מה עלייה האמור כאן תורה כו' ואע"פ שלא ניתנה על ידו כו' והיה לבעל דין לחלוק ולומר שהרי עזרא היה מת"ח שבבבל שנקראו מחבלים זה את זה ועל כן אמר הכתוב שאל תתמה על מעלתו כי חבלים שהוא עזרא וסיעתו שעלו מבבל שנקראו מחבלים נפלו לי בניעימים כיון שעלו לא"י נקראו נעימים שעל ידי כן נחלת ה' שפרה עלי ר"ל יותר מת"ח שבא"י כההיא דרבי ירמיה כד סליק לא"י דהוה עדיף כתרי מינן והיינו דדרש ג"ש מעלה עלה שמעלתו היה כשעלה לא"י ור"י דדרש יצהר וב' זיתים נמי ע"ש גאותן שמריבין זה לזה

וסמין לזה ענין התנופה וגוסות הרוח שירדו לבבל על ידי שאין תורתם עולה יפה ולפי שאלו הב' מדות הם הפכיים למטה בארץ לפי הנראה כי החונף לחברו במעלות אינו מתגאה והוא חביב בעיני הבריות מתוך שחונף להם ומספר במעלותם אבל המתגאה לא יספר לעולם במעלות אחרים רק בפחיתות וע"כ הוא שנאוי בעיני הבריות כדאמרין פרק המוכר פירות כל המתגאה אפילו על אינשי ביתא לא מתקבל שנאמר גבר יהיר לא ינוה וגו' וההיפך למעלה בשמים מדת הגאווה נאמר בו ית' ב"ה ה' מלך גאות וגו' כי גאה גאה וגו' והתנופה שנואה שם כמ"ש ב'דות שאין מקבלין פני שכינה שנאמר כי לא לפניו חנף יבא ולזה אמר שראא אלו ב' נשים שהם גוסות התנופה ותשאנה האיפה שהיא מדה גסה שיתחברו בה אלו ב' מדות הרעים ואמר שראא אותה בין השמים ובין הארץ כי מדת התנופה לא תבא בשמים שאין לה מקום על ומדת הגאווה לא תבא בארץ שאין לה מקום בארץ ועל כן אמר אנה מוליכת את האיפה שאפשר שיתחברו במקום אחד ואמר למצוא להם בית ומקום אחד בארץ שנער שיתחברו אלו ב' מדות בת"ח שבבבל דבהלכה מחבלין זא"ז ובמילי דעלמא ובתוכחה לע"ה היו מתניפין היפך ת"ח שבא"י דבהלכה מנעימים זה לזה אבל במילי דעלמא אין מתניפין

ואמר מאי בבל דלפי דקדוק הלשון ה"ל לקרותה בלל כמ"ש כי שם בלל וגו' ואף אם נאמר דבכפולים נופל למ"ד הפעל כדכתיב ונבלה שם שפתם מ"מ ב' שבתחלת התיבה בבל אין לה מקום ולזה דרש מיניה שהב' רמו על ב' תורות שהן תורה שבכתב ותורה שבעל פה כדדרשינן ב' של בראשית והוא שמתוך גאותן לומדין בלול ומעוררב לפי הזמן דבן ה' למקרא לומדין משנה ובן י' למשנה לומדין תלמוד שבקטנותן לומדין מעוררב משנה ותלמוד מתוך גאותן וקאמר רבי ירמיה על זה במחשכים הושיבני וגו' ירמיה הנביא אמר קרא על גלות בבל ואמרו רבי ירמיה גם כן לסימן על עצמו שהיה מבבל ולמד שם תלמודם מבלבל ומעוררב ואמר כמתי עולם אל תיקרי עולם אלא עולם וכמתי לשון תרגום כמו כבואו דהיינו כמותן שאתו ובאו לעולם שלא זכו ללמוד כדלעיל:

עוד ענין מחש"א על ב"מ פה. - הא ודאי דגם בני א"י הוה מקשין ומפרקין אחדדי כדאמרין לעיל בר' יוחנן גופיה דאמר על ר"ל דהוי מקשי ליה כ"ד קושיות ומפרקינן ליה כ"ד פירוקי אלא דהיינו שהיו מעיינין ומתקנין כל דבר על ברורי והשמועה יוצאה לאור על ידי פלפולם דאהכי מייתי לה התם דר"ל עוקר הרים וחריף טובא הוה והיה מחבב ומיישב דברי ר' מאיר כדאמרין נמי לעיל דע"י פלפולם רווחא שמעתתא משא"כ בני בבל דאפשר שהיו מפלפים דוגמת חילוקים שבחור הזה אשר כל מי אשר יודע לכוין על צד היותר בפלפול של הבל הרי זה משובח וכל אחד מכוין לדחות דברי חבירו כדקרי להו מחבלים שאין נוחין זה לזה בהלכה ועל ידי כך לא סלקא להו שמעתתא אליבא דהלכתא כדקרי להו נמי התם במחשכים הושיבני והוא שאמר דלא נטרדיה כי פלפול כוה מטרידי את האדם מן האמת ואין מגיעו לתכליתו המבוקש וק"ל:

¹⁴ כמבואר בנדרים כב. שרבי יוחנן תמה כיצד קרה שבני חזזאי כעסו עד כדי שפיכות דמים והרי מה שכתוב ונתתי לך לב רגז הוא רק בבבל ולא בא"י. ותרצו לו שזה היה לפני כניסתם לארץ. וצ"ע עי"ש בהמשך הגמ' דכתיב (קהלת א' יח) ברוב חכמה רוב כעס. והרי אוירא דא"י מחכים (ב"ב קנח) א"כ הוא סיבה לכעס. ונראה שבאמת החכם מבחין יותר בעוולות ויש לו יותר סיבה לכעס אבל ע"י חכמת א"י הוא מתגבר עליו וכמ"ש שם בהמשך הפסוק מוסיף דעת מוסיף מכאוב. אבל בחז"ל לחכם אין כח לכבוש כעסו וכו' באמת מתקיים כפשוטו ברוב חכמה רוב כעס.

¹⁵ תורה קצו. ועיין תורה עב תנינא.

ת"ח שבח"ל שחובלים/לא זה לזה בהלכה [לב] שלא מכבדים את החולק עליהם בדעותיו, וקשה להם להודות בטעותם ומתנצחים, ואע"פ שהם ת"ח, כיון שהם בחו"ל שם האויר טמא ולא מבטל מדות רעות. הכוונה שהמקום גורם לזה אבל צדיקים ע"י שיונקים ממוחין של א"י מתגברים על זה, אבל ע"י מלחמה, ועוד לפי המבואר לקמן (שפגמי הכבוד באים להתתקן בנעם שע"ז גם בא"י נעשה מחלוקת) הכי נמי צדיקים שבח"ל נופל פגמי הכבוד של שאר העם והלמדנים, בנעם שיונקים הצדיקים מא"י ופוגם בו (ביאור הליקוטים/לב) ולכן עוד יותר קשה להם להתגבר על המדות הרעות הנ"ל. וחובלים הכוונה לאותם שלא מצליחים להתגבר על יצרם הזה. ונראה שגם כוונת המהרש"א שכתב על רבי זירא, שהתענה לשכוח תורת בבל כי שם לומדים בפלפולי סרק/לב, אין כוונתו שגם רבי זירא למד כך אלא שהמקום גורם ללמוד כך ולכן צריך התגברות גדולה על המדות כדי להנצל מזה, וכשבא לארץ לא ניצל מזה ממילא אלא כיון שהורגל בזה נשאר אצלו בבחי' בכח וצריך רחמים גדולים לבטל זאת לגמרי. (כך נראה ליישב את הביאור הליקוטים עם לשון הגמ' ומהרש"א)

עתה חוזר לענין הנ"ל שתיקון העולם הוא כבוד שמים, ועיקר הכבוד רק מבני אדם, לכן כל אדם שנולד, הוא בחי' שנוגד כבוד שמים בכח, ומבאר שההולדה שתכליתה כבוד שמים, היא בעצמה נולדת מהנעם העליון, שהוא מוחין של א"י וכבוד שמים. ועפ"י לק"ה ע"ת ה' הנ"ל יש נעם עליון ששופע תמיד מיחוד חכמה בינה והוא חלש, ומי שמתעורר על ידו לאיזה מצווה ובעיקר ליתן צדקה לא"י מעורר יחוד חכמה ובינה פנימי יותר שעל ידו נשפע מוחין שהם נעם עליון חזק יותר דהיינו שלהבת אהבת ה' שמוליד נשמות וכבוד שמים.

ועיקר ההולדה שמתגלה כבוד שמים בין ע"י הולדה גשמית של אדם ובין הולדה רוחנית דהיינו מצוות שהם בעצמם כבוד שמים/לב **הוא ע"י בחי' נועם העליון, כי מנועם העליון נתעוררין שלהובין דרחימותא** שלהבת אהבה (לב/לב) דהיינו כל התעוררות לעשות דבר של קדושה לשם שמים **אשר על ידם בא ההולדה** של כבוד שמים. וגם שלהבת האהבה של הולדה הגשמית שרשה בשלהבת אהבת ה' הרוחנית/לב **בבחי' מה שאמר דוד המלך בקינתו שהספיד את יהונתן (שמואל ב א) לב/ט** **נעמת לי מאוד נפלאתה אהבתך לי מאהבת נשים** /מ. לפי רבנו/מא הפי' שע"י הנעם עליון

^{לא} חובלים לשון רבים ות"ח בא"י נקראים מעם לשון יחיד. ומהרש"א תירץ עפ"י הגמ' שחכם אחד שבא"י הוא כמו שנים שבבבל. ואולי גם אפ"ל שבא"י ע"י שנעימים זה לזה הם מחוברים כאחד אבל בחו"ל ע"י שמתנצחים ונפרדים זה מזה הם רבים.

^{לב} עיין ב"מ פה. רבי זירא כי סליק וכו' ופרש"י ומהרש"א שם - דלא ניטרדיה. ועיין באה"ל אות א שמקשה איך אפשר לומר על ת"ח שהם חובלים.

^{לב} ביאור הליקוטים אות א' - כאשר לא נקרא בשם חבלה רק המכה הנוגע להדם, [כמבואר מדברי חז"ל במס' שבת דף ק"ז ועוד בכמה מקומות]. ובהפרטת רבינו ז"ל הנ"ל באדם ובמקום וכו'. יש לבאר, שכעליית החובלים מארצות העמים לבוא בנועם ארצינו, כן עליית החובלים מהעמים בעצמם לבוא בנפשות ישראל [והעיקר להתלמידי חכמים אשר בהם], המקבלים מנועם התורה. ויען אשר בארצות העמים, ששם עצם מקומם, קשה וכבד גם להתלמידי חכמים לתקן אותם, וכפי מעוט התיקון גורמים פגם גם לכלל ישראל והתלמידי חכמים העומדים כנגדם כמוב"פ, הפליאו חז"ל לכלול ולקרוא בשם החובלים גם להתלמידי חכמים הנמצאים שם, [ואין זה מצד עצמם חס ושלום, וגם ברובם ככולם אינם זויים משם עד שמתקנים אותם להעשות אותם זה לזה]:

שם 'אות ב' - כפי הנ"ל יבואר לנו בשם העצם מהחובלים, שאינם נקראים בו רק הרחוקים מהתורה לגמרי. וברייחוקם חובלים ושופכים דם ממש, להחסיר ולמעט בני אדם, והוא תכלית ההיפך זה לעומת זה כנגד הנועם, העומד לתולדה וריבוי בני אדם:

^{לב} ואע"פ שלכאורה תמוה אם חכמת בבל היא חושך ביחס לחכמת א"י מדוע נפסק הלכה כהבבלי. וצ"ל כי השליך אמת ארצה, (כידוע שזו גם היתה המחלוקת בין בית הלל לבית שמאי שהיו חריפים יותר ואע"פ כ נפסק הלכה כב"ה). כדי שנפסק הלכה לפי הבנתנו ועל כן לא נפסק הלכה כרבי מאיר אע"פ שהיה חכם בדורו אבל כיון שלא עמדו על דעתו להבין דבריו כראוי לא פסקו כן כי כנ"ל שהשליך אמת ארצה שננהג בה כפי הבנת חכמים הדור שלנו. וא"כ היה אפ"ל שאפילו לדברי המהרש"א שבבבל למדו בפלפולי סרק נאמר שאע"פ כ נפסק כמותם כי השליך אמת ארצה. אבל זה לא מסתבר שפלפולי סרק הם אמת ואילו השליך אמת ארצה הכוונה שהיא עדיין אמת אבל בדרגה נמוכה יותר אבל פלפולי עצי סרק הם בלי פירות. ולכן נראה לי שאין כוונת המהרש"א שרבי זירא למד בפלפולי סרק אלא שבבבל יש יצר גדול לזה ואע"פ שהתגבר על זה צריך תענית כדי לצאת מזה בארץ וכיון שהתרגל לזה לא נעשה ממילא כשמגיע לארץ.

^{לב} פרש"י ריש פרשת נח (עפ"י תנחומא נח) למדך שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים.

^{לב} עיין תיקון טז [דף לא].

^{לב} תיקוני זהר דף לא. ובגין דא חלה שהיא טיפת המ"ן שמעלה המלכות ודאי איהי פקודא דאתמני לאתתא שהיא לריכה להעלות המ"ן צלי מערובת הרע, דבגינה מת אדם דאיהו חלתו של עולם ע"י שהמלכות לא העלה את המ"ן מצורכים הטוב מהרע, לכן לתקן זאת צריכה איהי האשה שהיא בחי' מלכות לאפרשא חלה רק מלך הטוב, ולאפקא לה מעסתה לכרכה טוב מהרע, דאיהי המ"ן טפה דיילא שהיא לריכה להעלות לז"א, להחזירה על אדם שהוא סוד ז"א :

ועוד לריכה האשה לתקן, כי איהי אטפת (נ"א דעכה) שרגא דיילא ככתה נרו של עולם, היינו שגרמה לכנות אור נשמות שנטלה ממנו סוד זיהרא עלאה שהיא נשמתו שהיתה לו מאלילות, דאתמר ביה בהגשמה נר ה' נשמת אדם, לכן לתקן זאת צריכה לאוקדא ליה להליק ולהאיך אור נשמתו בליל שבת צעקה שיש זוגא עלאה, שאז גם עונתו של תלמידי חכמים, באתער דשלוהבין דאשא בהתעוררות שלהבת אש, כמ"כ רשפיה רשפי אש שלהבת יה, ר"ל צ' אשות של אש ואשה שהם רשף י"ה, ס' אשיות אלו מעוררות לאיש ואשה שהאש שלהם יהיה אש קודש, כי בערב שבת יורדת שלהבת אש מן י"ה להבדיל הקליפות מן הקדושה, לכן אז הזמן להתקדש בתמיש, וזהו אש דרחימו לגבי בעלה לעורר אש קודש של אהבה כלפי בעלה, ורזה דמלה מים רבים היינו התאוות שנטל הקליפות לא יוכלו לכבות את האהבה לקדושה, כי ואתער דחמימותא דליל שבת ההתעוררות אש קודש של אש ואשה, מאתתיה צריכה ברחימו ודחילו כי אהבה ויראה ששקס מחסכים ונצויות דלעת ששקס נמשכת טפת האווג, ואם היא מעוררת אותו אז ודא איהו אשה כי תזריע וילדה זכר ע"י שאשה מוצעת תחילה וממשיכה החו"ג וילדה זכר הכלול מחו"ג, אזל נקבה אין לה אלל סוד הגבורות :

^{לב} עיין ביאור הליקוטים אות - שלהובין דרחימותא. כי בהמשכת הגשמיות מהרוחניות כמבואר בספרי אמת, נמצא כמו כן באהבת ישראל להשם יתברך, [כלשון הכתוב כי עזה כמות אהבה וכו', שלהבת וכו'. גם אהבת הצדיקים כדוד ויהונתן כנס בזה הסוג], שזוהו נמשך ונשתלשל גם אהבה הגשמיות, המוכרחת להולדה כמוב"פ. ולשון שלהובין דרחימו, תפס בזה לשון התיקונים [תיקון ט"ז], לגבי בעלה ורוא דמלה, מים רבים לא יכלו לכבות את האהבה [וכו' עיי"ש]. [ומבואר מדברי המקובלים, שגם כל כיווני הגשמה ויישות הנמצאים בדבריהם, ובדברי שלמה המלך ע"ה, הוא גם בסיבת המשכתם והשתלשולתם מהרוחניות והעדר הגשמה שבמדות העליונות, דלית מחשבה תפיסא בהם כלל], ועיין לקמן:

^{לב} שמואל-ב א' (כו) איך נפלו גברים בתוך המלחמה והונתן על בנותיהם חלל: (כו) צר לי עליך אחי והונתן נעמת לי מאד נפלאתה אהבתך לי מאהבת נשים: (כו) איך נפלו גבורים ויבדו כלי מלחמה:

^{לב} מה שנקט מאהבת נשים נראה שרוצה לרמוז שיש יחס ביניהן אע"פ שאהבת נשים היא גשמיות וכיעור ואיך אפשר כלל להשוות אהבת ה' לאהבה זו, רומז ששרשן אחד.

^{לב} עיין לק"ה ברכת פירות ד' יב נראה שמוהר"ן למד מכאן גם ששלהבת אהבת ה' בחי' הנעם המתקבל בצדקה וזכים לה ע"י שמשבר תאות אהבת נשים, ועל כן זכה יוסף הצדיק להיות בחי' נעם ע"י שהתגבר על אהבת נשים בניסיון עם אשת פוטיפר - וז"ל - ועל כן עקר הגאולה של מצרים היתה בנכות יוסף שעמד בניסיון ונשמר מאהבת נשים. ועל ידי זה זכה להמשיך על עצמו השפעת הנעם שהוא שרש האהבה דקדושה כנ"ל, כי יוסף שרשו משם מבחינת נעם כנ"ל.

שזכה ייחודן התעורר בו שלהבת אהבת ה' לרוד שהיה מבני היכלא דמלכא^מ, כנ"ל שעל ידי נועם העליון מתעורר האהבה [מג' / מיד] בחי' שלהובין דרחימותא שעל ידם ההולדה וברוחניות מולידה הלכות/מ^ה ומעשים טובים שעל ידם הכבוד שמים, וגשמיות הולדת בני אדם שמגלים כבוד שמים בחושך העוה"ז:

ונועם העליון שהוא הארת החכמה בהתלבשות בבינה^מ, שהיא שם אהיה במילוי יודין גמט' קסא גמט' נעם/מ^ו שופע תמיד כי הוא מיוחד חכמה ובינה העליונים דלא נפרדים לעולם שממנו נשפע שפע אמת ההכרחי לקיום העולם שעל כן לא תלוי במעשי בני אדם (לק"ה כבוד אריא ב' הנ"ל עפ"י לק"ה ע"ת ה/מ^מ), אבל צריכין כלי לקבל על ידו שפע נועם העליון כי בלא שמתעורר על ידו איערותא דלתתא אין הולדה ולא נשאר זכר מהנעם הבא מלמעלה לבד. **ודע שע"י** כל מעשה מצווה/מ^ט

^כ כך נ"ל לפרש כי קשה לכאורה נעם עליון מעורר אהבת ה' להקב"ה ולא לזולתו, אבל כנ"ל בני היכלא דמלכא שאצלם כולו אומר כבוד ע"י שהם בטלים ונכללים בו ית', לכן כמו שהכבוד שמכבדים אותם הוא כבוד ה' כך האהבה שאוהבים אותם היא אהבת ה' מרוב שהם לא מציאות נפרדת ממנו ית'. וכעין זה מציינו במרים הנביאה עיין סוטה יא: שתחילה היתה נקראת חלאת ואח"כ צרת צהר ואתנן, צהר כי נעשו פניה כצהרים, ואתנן כי כל הרואה אותה מוליך אתנן לאשתו מבואר שכיון שהיתה צדקת וכתה להיות אין ממש לכן הרואה אותה לא מתאוה אליה אלא אל אשתו, דלא כרחב ויעל אביגיל ומיכל שמבואר במגילה טו. שהרואה או שומע אותן היה מתאוה להן. (כך נראה לכאורה וצ"ל)

^כ עיין לק"ה מנחה ר' ה'

^כ לק"ה מנחה ר' ה' - וזה קל שכל התענוגים והאהבות של זה העולם, כלם נמשכין ונמשלשלין מבעימת העליון בבחינת מה יפית ומה נעמית אהבה בתענוגים. וזה כל עבודת הצדיקים לעצמן מלבדו לעצמן מכל המתיקות והעימות של זה העולם, רק הם משברין כל התאוות ומעליו כל הנעימות לשרשו העליון לנעם העליון. וזה עשר כבודו ויתברך פשהבן אדם שבוה העולם משבר את כל תאוותיו ומעלה הכל לנעם העליון. ועל כן התלמיד חכם אסור להתענות כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה האי בר בי רב דיתבי בתעניתא וכו'. כי ה' יתברך רוצה בקיים העולם, ובהקרח להמשיך נעם העליון לתוך כל האהבות שבוה העולם שהם אכילה ושתיה וכו', שהם קיום העולם ולעמד בניסיון זה שלא יהיה כבוד אחר המתיקות חמר של זה העולם, רק לקדש עצמו על פי התורה ולהעלות הנעימות לשרשו העליון לנעם העליון שעל ידי זה עקר כבודו כנ"ל.

אבל יום הכפורים הוא בחינת עולם הבא שאין בו לא אכילה ושתיה וכו'. כי יום הכפורים הוא תרין, אמא וברתא סלקין כחודא כמובא בזהר הקדוש ויבכתבי האר"י ז"ל. פי אמא וברתא זה בחינת נעם העליון והכבוד. פי נעם העליון זה בחינת בינה, בחינת אם לבינה תקרא. והכבוד הוא בחינת מלכות שהיא ברתא, כמו שכתב כל כבודה בת מלך וכו'. והם בחינת נעמי ורות, נעמי זה בחינת נעם העליון ורות זה בחינת כבוד, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, למה נקרא שמה רות שיצא ממנה דוד שרונה להקדוש ברוך הוא בשריות ותשבוהות. וזה הוא בחינת כבוד מלך הכבוד, ובגלותא נאמר בהון ומלכנה שתימן כידוע, וביום הכפורים סלקין כחודא. הינו כי יום הכפורים הוא בחינת עולם הבא שאין בו אכילה ושתיה וכו' כנ"ל. כי זה הוא רק בזה העולם. אבל לעתיד לבוא יתקיים והגלה כבוד ה' וכו', ואז נוכל להעלות הכבוד על ידי השפעת הנעם בעצמו בלי שיתלבש באהבות של זה העולם, וזה בחינת יום הכפורים שאין בו לא אכילה ולא שתייה וכו', כי הוא בחינת עולם הבא, כי אז ברתא סלקא עד אמא, שהכבוד עולה עד הנעם בלי התלבשות באהבות של זה העולם. ואז נתממך הכל וזית רשו לשטן לאסטוני כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה. כי אז נתבשל יניקת כל החובלים, פי יניקתם רק מפגם הכבוד שזפגם על ידי שפוגמין בתעניות שמתלבש בזה העולם. וכל אחד כפי מה שפוגם בזה כן פוגם בכבודו יתברך, ומשם יניקת החובלים. אבל ביום הכפורים שאין הנעם מתלבש באהבות של זה העולם כלל, על כן אין החובלים שום יניקת או.

^כ עיין לקמן עה"פ נחלת שפרה עלי, שמראה פנים בהלכה.

^כ כידוע שאין תפיסה והתגלות לחכמה אלא ע"י הבינה, כי החכמה בחי' טפת היוזג והבינה היא אמא הבונה ועושה מטפה קומה שלימה של וולד. כך החכמה שם קפ"ד מלושב בשם קסא שהוא אמא בסוד היחוד התדיר ההכרחי לקיום העולמות.

^כ עיין לק"ה כבוד אב ואם הלכה ב סוף אות ד' - ועל כן היתה הגאולה על ידי משה שהוא בחינת דעת עליון, בחינת נעם העליון, כי משה הוא בחינת קפ"ד קס"א שהם אב ואם שזה בחינת נעם העליון. כי נעם גימטריא קס"א ואבא מלכ"ש שם כידוע וכמובא כל זה בפתחים:

^כ לק"ה ערובי תחומין ה' אות ג' - דע כי הלא בזה נעם יש למעלה באבא ואמא בחינת הא' להחיות העולמות ולקיים קיום הכרחי וזוהי זה מדריי ואינו נפסק לעולם, כי אם יתבשל רגע אחד ויתבטלו כל העולמות, וזוהי ב' לתת מחין לזכר ונקבה, כדי להוליד נשמות בעולם, שהוא פנימיות העולמות כפודע, וזה הזווג אינו מדריי וכו', עין שם בשער הקריאת שמע בפרק ה' ובשאר הפרקים, והכלל שיש וזוהי החיצון שאינו צריך לעליות מין נוקבין על ידי מעשינו הטובים, כי מעצמו נעשה כי הוא וזוהי מדריי דלא פסיק לעלמין לצרף קיום העולמות, וזוהי הזווג אנו ממשכין בשעת קריאת שמע באמירת שמע ישראל, הארה למחין כדי שיוכלו לעלות בסוד העלאת מין נוקבין ואחר כך עולין בסוד מין נוקבין על ידי מסירת נפש על קדושת השם, ואז מתחזין יחוד העליון בבחינת וזוהי פנימי לצרף המשכת הנשמות, ועל ידי זה נמשכין מחין גמורים בשעת קריאת שמע ותפלה, ועל ידי זה מתחזים להוליד נשמות וכו' עין שם בכונות שמבאר כל זה היטב.

^כ פשוט לשון רבנו משמע שרק ע"י צדקה מתקבל הנעם אבל בלק"ה מרחיב שזה נעשה בכל אדם ובכל זמן כל איזה התלהבות דקדושה שיש לאדם הם מחזין של א"י הדיינו הנעם העליון שמאיר בו ומד צריך להיזרר להתגבר על החובלים שיתגברו עליו להשכיח ממנו את ההתלהבות הזו.

לק"ה ברכת הפירות ד' יב - וזאת הבחינה היא בכל אדם ובכל זמן. שלפעמים נתעורר האדם אל הקדושה ומתלהב לבו מאד לה' יתברך בהשתוקקות נפלא. ונדמה לו שבודאי יהיה איש כשר ולא ימנעוהו שום מונע, ותקף אחר שעה נופל מתשוקתו ונטמטם לבו ונתבלבל מחו. ושוכח לגמרי את כל התשוקה הראשונה כאלו מעולם לא היה לו תשוקה כלל לעבודת הבורא יתברך. ולפעמים יכול להיות שתשוקתו לה' יתברך נמשך איזה זמן גדול. ואף על פי כן יש שאחר כך נופל מתשוקתו ונטמטם לבו עד שישוכח הכל. ונדמה לו כאלו מעולם לא היה לו תשוקה כלל. וכל זה נמשך מבחינת הנ"ל:

כי כל הקדושות הם מן המחזין הקדושים שהם עקר האדם כי עקר האדם הוא הדעת והמח' שהוא הנשמה והחיות של האדם. ועקר המחזין הם המחזין של ארץ ישראל שהם בחינת נעם כנ"ל. וכשנתעורר להאדם איזה חשק דקדושה לה' יתברך ולעבודתו. זה נמשך מהמחזין של ארץ ישראל מבחינת נעם העליון שנמשך עליו איזה הארה והשפעה משם. אף תכף כשנמשך עליו איזה הארה והשפעה משם. אף תכף כשנמשך עליו השפעת הנעם. נתעוררו תכף החובלים וכו' כנ"ל. וכשאינו זוכה לתקנם. אזי הם פוגמים את בחינת המחזין של ארץ ישראל שנמשכו עליו ועל ידי זה הוא שוכח הכל כאלו לא היה לו תשוקה כלל. על כן צריך האדם לשמר את הזכרון מאד שצריך את עצמו בכל פעם את כל התשוקות הראשונות. והתלהבות התפוספין שהיו לו מעולם לה' יתברך ולעבודתו. כדי להמשיך עליו את כל הרשימות שנשארו מהשתוקקות הראשונות כדי שיתעורר על ידי זה לשוב לה' יתברך, כמו שכתב רבנו זכרנו לברכה. שהאדם צריך לאחוז עצמו בתרשימות שנשארו לו מימים הראשונים שהיו לו מזירת ארור יתברך וכו', עין שם תורה וכו'.

וזה בחינת יוסף שהוא בחינת התקון של חלום פרעה שנותן עצה שתתקיים ושישכח הטובות האלה והיה האכל לפקדון וכו', הינו שתתקן כשנתעורר על האדם איזה טוב בחינת קדושת ארץ ישראל שממשם כל הקדושות, אזי תכף יעשה איזה עבדה דקדושה על ידי השתוקקותו להתפלל או ללמד או יעשה איזה מצוה. ויעשה לעצמו אוצרות מחו להטמין שם את כל הטוב של שבע שנים הטובות, כי האדם יש לו בחירה ויש לו כבוד שכתב עליו איזה תשוקה טובה להטמין ולקשר אותה בפנימיות מחו ולשח במתן שבתא זאת התשוקה לזכרה וזוהי טיב שלא ישפנה. כי מאחר שיוסף הצדיק מודיע לו מקדם שאחר כך יבואו עליו ימי רע חס ושלום. וירצו להשכיח ממנו כל הטוב הזה. על ידי זה המשיך לבין עצמו שצריך לגנוי הטיב את כל הטוב של בחינת שבע שני השבע, והינו שיקשר תחשק דקדושה במתן שבתו וישח בדתו זה הענין בעצמו. שאפילו כשיתמטם לבו על ידי התעוררות הרע שבוהבליים. אף על פי כן יתחזק בעבודתו ה' על ידי שיזכר את עצמו בהתשוקה הראשונה כנ"ל. וכל תרשימות של התשוקות הראשונות שיצגו בפנימיות מחו יהיו לו לפקדון להחיות את נפשו בימי רע שהם בחינת שבע שני הרעב. בבחינת והיה האכל לפקדון לארץ לשבע שני הרעב אשר

ובעיקר מעשה צדקה/נ¹ נעשה הכלי לקבל על ידה מנועם העליון שלהובין דרחימותא נא [נב] דהיינו שע"י הנעם העליון ששופע תמיד מקבל התעוררות דקדושה לאיזה מעשה מצווה ואזי ע"י צדקה נפתח הלב ועושה את מעשה המצווה בשלהבת אהבת ה' והמעשה הזה עולה בבחי' מייין נוקבין ומעורר יחוד פנימי יותר שעל ידו נשמע יותר נעם העליון שהוא מוחין של שלהבת אהבת ה' וזה הכוונה שמתקבל בכלי המעשה נדיבות הצדקה.

ומבאר מה מיוחד במצוות הצדקה שהיא מסוגלת יותר לעורר שלהבת אהבת ה' מכח הנעם העליון **כי צדקה היא נדיבות לב כמ"ש** בתרומה למשכן (שמות כה)/נ² מאת כל יי אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי דהיינו רק מי שתורם מרצון ונדיבות לב ולא מאונס. ונדיבות לב היינו שנפתח ונתנדב הלב שיוצא מיישותו לעשות חסד עם זולתו ועי"ז נפתחין שבילין דלבא דהיינו שהנדיבות היא שנעשה לו שבילין רוחניים מהלב אל החוץ להיות צדיק חונן ונותן ונעשין כלי לקבל שלהובין דרחימותא שנמשכין מנועם העליון כנ"ל כי שלהבת אהבת ה' שייך רק בלב שפתוח לזולתו ולא בלב סגור העטוף בעצמו. ונמצא שמכח הנדיבות לב שבצדקה נעשה מהנעם העליון שלהבת אהבת ה'. נמצא כשהנעם מתקבל בכלי השבילין דלבא, נעשה שלהובין דרחימותא.

ויש צדקה של א"י לצורך ת"ח עניים בארץ ישראל **ויש צדקה של ח"ל** לת"ח עניים שבחור"ל. **ועיקר הוא הצדקה של א"י, שעל ידה נעשה כלי לקבל מנועם העליון שע"י ההולדה כנ"ל** דהיינו אע"פ שגם צדקה לת"ח עניים בחור"ל היא נדיבות לב שנפתח לבו לתת, אבל כדי לזכות לנעם העליון ע"י הצדקה צריך להיות נכלל בעניי א"י דווקא כי שם הוא שופע תמיד ולא בחור"ל, כנ"ל שבחור"ל היא רק יניקה מא"י כל אחד עד כמה שלא פגם בכבוד שמים.

וזה בחי' (הושע ו')/נ³ זרעו לכם לצדקה רבנו דורש מהסוף להתחלה שע"י צדקה נעשה זריעה דהיינו הולדה **כי עיקר ההולדה ע"י צדקה כנ"ל**.

וזה בחי' [נז]/נ⁴ אלה תולדות יעקב יוסף, הפשט הוא שיוסף נולד מיעקב, ורבנו דורש שע"י יעקב (צדקה) נעשה מיוסף (הנעם העליון) הולדה **היינו שעיקר ההולדה ע"י יעקב ויוסף/נ⁵**. **כי יעקב הוא בחי' צדקה כמ"ש (תהלים**

תהינה אחרי כן. ולא תפרת הארץ ברעב כנ"ל. ועל כן הם שבע שבע, שבע שני השבע ושבע שני הרעב. פנגד שבעת המינים ששפתתה פתן ארץ ישראל שנתם בחינת השפעת הנעם העליון וכו'. וכנגדם הם שבעה צמחים שהם הרע שפוחלים שהם בחינת שבע שני הרעב שעקר הגלות מארץ ישראל שהוא בחינת גלות מצרים שכולל כל הגליות הוא על דם כנ"ל. ועל כן עקר הגאולה של מצרים היה בזכות יוסף שצמד בניסיון ונשאר מאהבת נשים. ועל ידי זה נקה להמשיך על עצמו ולשפעת הנעם שהוא שורש האהבה וקדושה כנ"ל, כי יוסף שרשו משם מבחינת נעם כנ"ל. ועל כן על ידו היה עקר הגאולה, כמו שכתוב, ויחן משה את עצמות יוסף עמו. כי יוסף יש לו כח להתגבר בכל פעם כנגד החובלים להכניע הרע שבהם שלא יקלקלו את בחינת הנעם, אדרבא, בחינת הנעם יתקנו את החובלים שהיו מה שזכה יוסף לפתור ולתקן חלום פרעה. באופן שלא יקלקל ימי הרעב את ימי השבע, אדרבא, ימי השבע יחיו את ימי הרעב, שהיו בחינת שהנעמים יתקנו את החובלים. ועל כן הוזייר אותם, והעליתם את עצמתי מהם אתכם. שיעלו עצמותי לארץ ישראל. ובכח הזה יתגברו בכל פעם על החובלים עד שיכבשו ארץ ישראל שהוא בחינת נעם, בחינת יוסף כנ"ל:

¹ כי נדיבות הלב שמתעורר ע"י צדקה פותח שבילי הלב ואזי גם כל מעשה מצווה שעושה נעשה בלב נדיב ובאיכות יותר וכמבואר גם בתורה ד' תנינא עיין שם - כי עקר תולדותיהן של צדיקים מעשים טובים, (תנחומא פרשת נח והובא בפירש"י שם) נמצא שהמצוות ומעשים טובים וכל עבודת השם הם בחינת הולדה, וקדם ההולדה כמה קלון וכמה תכלים וצירים יש להולדת קדם שמוולדת ההולדה, ובפרט מבכירה, דהיינו הולדה ראשונה של אשה, שאז קשה עליה מאד, כמו שכתוב (ירמיה ד'): 'צרה כמבכירה', שהיא בחינת ההתחלה, בחינת: 'כל התחלות קשות' כנ"ל:

וצדקה היא תמיד התחלה בבחינת (דברים ט"ו): "פתוח תפתח" שאפלו כשיש פתח התחלה הצדקה היא פותחת יותר ויותר ומרחבת הפתח יותר, כי כל דבר ודבר מעבודת השם, כשרוצין לנס באותו הדרך ואותו העבודה, צריכין לפתח שם פתח לכנס באותו הדרך, וזה בחינת: 'כל התחלות קשות', מחמת שבהתחלה צריכין לשיבר ולפתח פתח מחודש, על כן קשה מאד. וסגלת כח הצדקה להרחיב ולפתח הפתח יותר ויותר, שפשוטי איהו פתח באיזה עבודה ונותנין צדקה, אזי הצדקה פותחת ומרחבת הפתח יותר ויותר, כי צדקה היא התחלה של כל התחלות, כי היא פותחת ומרחבת כל הפתחים כנ"ל. וגם בצדקה עצמה יש התחלה, דהיינו כשמתחילין לתן צדקה, שהיא בחינת: 'את הערבים צייתי' כנ"ל, ועל כן התחלת הצדקה היא קשה וכבדה מאד, כי היא בחינת התחלה של כל התחלות כנ"ל:

² בתקפא דתחומיתא או דתחומיתא (לא ברור), בתרלז- דתחומיתא, בדפדפא וסתרלו- דתחומיתא

³ עיין לק"ה כיבוד אב ואם הלכה ב' אות ח'

⁴ שמות פרק כה (ב) דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי:

פרש"י - (ב) ויקחו לי תרומה - לי לשמי: תרומה - הפרשה יפרישו לי ממנונם נדבה: ידבנו לבו - לשון נדבה והוא לשון רצון טוב פייש"ט בלע"ז (געשענק): רבי יוסף בכור שור - ויקחו לי תרומה - לצורכי לבנות לי בית. הגזברים יקחו מאת העם, ולא בחזקה, אלא מאת כל איש אשר ידבנו לבו - וזאת הפרשה נאמרה בתוך ארבעים יום האחרונים, שהיא משה ממתין את הלוחות, וצוה לו הקב"ה להיכן יניחם, שיעשו משכן ובית קדשי הקדשים, ובתוך הארון הלוחות, ושם תשכון שכינה עם התורה, וישראל סביב כמו מלאכים סביב כסא הכבוד, והשכינה ביניהם, כמו שכתוב "ושכנתי בתוכם", כמו בין המלאכים, ועל זה נאמר "אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כולכם", להיות שכינה ביניכם, אלא שחבלתם:

⁵ בתולד ותשכס - איש אשר (כלשון הפסוק)

⁶ הושע י' (יב) זרעו לכם לצדקה קצרו לפי חסד נירו לכם ניר ועת לקרוש את ידוד עד יבוא יורה צדק לכם:

רד"ק (יב) זרעו - ואמרתם להם זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד כלומר עשו הטוב בעיני והגמול הטוב שתקחו מאתי יהיה יותר רב על מעשיכם הטובים כפי הזרע סאה שמקו לקצור סאתים או יותר לפיכך אמר בוריעה צדקה ובקצירה חסד כי החסד יותר על הצדקה ובדברי רז"ל גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה שנאמר זרעו לכם לצדקה קצרו לפי חסד זרע ספק אוכל ספק אינו אוכל קוצר ודאי אוכל:

נירו לכם ניר - ואחר שתקצרו שובו לחרוש עוד ולזרוע כלומר לא תשקוטו ממששים הטובים כל ימיכם והניר הוא החרישה ותי' לחרוש חרישו למינר נירה ובדברי רבותינו ז"ל נירה שנה חרשה שנה או פירש נירו משל לעוררי הלבבות שיקבלו דברי התוכחה כמו חרישת השדה לקבל הזרע:

⁷ בראשית לו

⁸ בראשית לו (ב) אלה תולדות יעקב יוסף, דרז"ל (בר"ר פד ו) שהיה יוסף דומה ליעקב בכל קורותיו ודומה כאילו היה יוסף עיקר תולדותיו. מדרש זה סובר שרצה יעקב לקבל עונש גם על הימים שלא היה אביו מכובד מבנו שהוא עיקר תולדות שלו, לכך נאמר אלה תולדות יעקב יוסף:

צט/יט משפט וצדקה ביעקב אתה עשית הפשט י"מ על משפטי התורה שהקב"ה נתן לזרע יעקב וי"מ על משפט הגלות שזן את זרע יעקב ועל הצדקה שעשה שגאל אותם. ורבנו דורש שהקב"ה נתן מדת משפט וצדקה ליעקב כמ"ש תתן אמת ליעקב, כידוע שיעקב מדת התפארת שהיא מדת המשפט ואמת ורחמים. **ועיקר ההולדה ע"י צדקה סכנ"ל** : סאן שהיא סכנ הכלי, שמעורר יחוד עליון פנימי **לקבל השפעת נועם העליון כנ"ל** שהוא מוחין שלהבת אהבת ה' שעי"ז הולדה נשמות וכבוד שמים, **ויוסף הוא בחי' נועם כמ"ש** כמו שיתבאר **לקמן** :

וע"י ההולדה דהיינו שנולדין ונתרביין בני אדם עי"ז נתגלה כבודו ית' ביותר כנ"ל כי עיקר הכבוד הוא מהרחוקים דייקא שמתקרבים ע"י בחירה דייקא כמ"ש אבית תהלה מגושי עפר (לק"ה/יט). **וזה בחי' (שם כב)/סד כל זרע יעקב כבודוהו**, לפי רבנו הפסוק נדרש "כל זרע" דהיינו הולדה הוא מ"יעקב" דהיינו שע"י הצדקה מתגלה הכבוד דהיינו "כבודוהו" **כי ע"י ההולדה שנעשה ע"י בחי' יעקב שהוא בחי' צדקה כנ"ל על ידי זה כבודוהו, כי עי"ז נתרבה כבודו ית' כנ"ל**:

עתה יתחיל לבאר עיקר העניין שעליו נאמרה תורה זו, דהיינו לתרץ הקושיא מדוע נגררו גם חכמי א"י למחלוקת הגדולה בעניין חלוקת כספי הצדקה לא"י. כי לפי הנ"ל שהמוחין של א"י הם נעם העליון ות"ח שבא"י נוחין זה לזה, היה ראוי שלא יהיו מחלוקות בא"י כלל. ומבאר שהמוחין של חו"ל כיון שהם פגמי כבוד שמים צריכים תיקון, והתיקון שלהם הוא ע"י שנופלין ונכללים בנעם העליון שהוא כבוד שמים, אבל דווקא בנעם העליון המתחדש ולא בנעם העליון השופע תמיד. כי לעיל התבאר שע"י צדקה עושה כלי לנעם ואזי נעשה מהנעם שלהבת אהבת ה' שעל ידי ההולדה, וכאן מבאר שכשנעשה כלי לנעם העליון, שמעורר יחוד שעל ידו נשפע עוד יותר נעם עליון, ואז הזמן של החובלים החובלים בכבוד שמים להתתקן בנעם שעל ידו תיקון הכבוד שמים. ולקמן יבאר שלפעמים הם רבים ומרוב פגמי הכבוד שבהם הם חובלים בנעם בעצמו ואזי גם בא"י יש מחלוקות.

ואזי כששופע/סה נועם העליון ע"י הכלי הנעשה ע"י צדקה בשביל ההולדה כנ"ל שמכח הנעם התמידי מתעורר לתת צדקה/סו ועי"ז מעורר יחוד פנימי יותר שלהובין דרחימותא של הולדת נשמות. **וגם/סו** בחי' הנועם העליון שהוא המוחין מקבל ונשפע עוד מלמעלה יותר כידוע [סח]/סט כלל שהמוחין שהם ע"י אתערותא

^ט רבנו כאן מבאר הפך הכלל הידוע שיעקב הוא הגוף ויוסף יסוד שמקשר ומשפיע ממנו למלכות, שזה הפרוש הפשוט של הולדה ע"י יעקב יוסף. ואילו רבנו כאן מבאר שיוסף הוא הנעם ויעקב כלי הצדקה שבו מתקבל הנעם ומכוחו מעורר יחוד חדש שעל ידו נשפע נעם גדול יותר. נמצא שיעקב מושך מיוסף ולא כמו בכל מקום שיוסף מושך מיעקב. ואולי רוצה לרמוז שיוסף הנעם הוא יסוד דאבא ולא יסוד התפארת לכן מפרש כל אחד מהם בפני עצמו לפי מדתו, ויעקב שמדתו תפארת בחי' רחמים היא הצדקה. וכנ"ל עפ"י לק"ה אר"א ב' סוף אות ד', שמשוה רבנו בחי' קפד המלוכב בקסא וידוע שמשוה רבנו אחיזתו ביסוד דאבא (חכמה).

^ט תהילים פרק צט ד (ד) ועז מלך משפט אהב אתה כוננת מישרים משפט וצדקה ביעקב אתה עשית: רד"ק (ד) ועוז מלך. אז יראה עוז ושהוא מלך על הכל, ואז יכירו כי הוא אהב המשפט וכי אתה כוננת הכל במישרים, ואתה הוא שעשית המשפט ביעקב בהגלותך אותם בין העמים, ואתה הוא שעשית הצדקה ביעקב בהוציאך אותם מהגלות. ויש מפרשים הפסוק על משפטי התורה שנתן ליעקב, כי כולם מישרים, ואז יודו גם כל העמים:

^ט בתולד תיבה זו נמחקה

^ט הוספה זו אינה בדפוס ותפקא אלא נוספה בתולד בסוגרים ונוספה בתולד בלי סוגרים ותתרוצו הוספה בסוגרים (אולי מלוח השמטות שהיה להם ונאבד)

^ט בתולד- שהוא

^ט לק"ה מנחה ר' ח' - ועקר הקב"ד הוא על ידי האדם דייקא שבשביילו נבדל הכל כנ"ל. ועל פן עקר הקב"ד מושך על ידי הולדה שגמ"ש נעם העליון, כי רק בשביל זה נבדל זה נבדל ה' ויתרף את העולם. כי רצה שיעלה כבודו מנביא אדם המתחננים שיש להם בחירה, כמו שאומרים ואבית תהלה מגושי עפר וכו'. כמו שכתב אדוננו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה כמה פעמים. ועל פן עקר כבודו כשגמ"ש הולדה על ידי השפעת הנעם וכו' :

^ט תהלים כב (כד) יראי ידוד הללוהו כל זרע יעקב כבודוהו וגורו ממנו כל זרע ישראל:

רד"ק (כד) יראה כל זרע יעקב כבודוהו, כך יאמרו בעת התשועה. ופירוש יראה ה', מישראל. והחילוק הזה כמו יראה ה' ברכו את ה' (מזמור קלה, כ), בית הלוי (שם) בית אהרן (שם פסוק ט), בית ישראל (שם). והטעם, כל אחד לפי מעלתו ושכלו ולפי קרבתו אל האל. והנה הזכיר בזה הפסוק האהבה והיראה, כי הכבוד הוא האהבה, והנה יראה ה' יגיעו מן היראה אל האהבה. וגורו ממנו כל זרע ישראל, אותם שלא הגיעו עדיין אל האהבה. ובדרש (שו"ט בשינוי לשון קצת), רבי יהושע בן לוי אומר, יראה ה' אלו יראי שמים. רבי שמואל בר נחמני אומר, אלו גרי הצדק לעתיד לבוא, ורבנן אמרי, יראה ה' אלו הכהנים, כל זרע יעקב אלו הלויים, כל זרע ישראל, כמשמעו:

^ט כששופע דהיינו כאשר שופע הנעם ע"י הצדקה וצ"ע לעיל אמר ששופע תמיד. ונראה רוצה לומר שתיקון החובלים הוא בנעם השופע, אבל לא ששופע כדרכו תמיד, אלא כשמתחדש שפעו מלמעלה ע"י שנעשה הכלי של צדקה שעושה מהנעם שלהבת אהבת ה' ואזי הנעם נשפע עוד יותר מלמעלה ואזי כשהנעם שופע בהתחדשות, זה הזמן לתיקון הפגמי כבוד של החובלים שהם המוחין של שחור'ל.

^ט צ"ע מתי באים החובלים האם בשעה שיורד הנעם או כשעולה הצדקה בבחי' מ"ן. ועיין מתוך מדבש על זוהר אחרי מות דף עט. מבאר שם סוד נחש משיך לה לגביה שהם אלקים דקליפה הנכללים בשרשם שבאלקים דקדושה שהם הוא רוח דשבק בה בעלה המעלים את המ"ן מיסוד דנוק' בסוד הזרקא שנתבאר בתורה ד', וזה נקרא כאילו נחש בא עליה, כיון שמחובר בסוף האלקים דקדושה הנמצאים ביסוד דנוק'. ואולי הכי נמי כאן החובלים פגמי הכבוד רוצים להתתקן ע"י שעליו בבחי' מ"ן נוקבין יחד עם מעשה הצדקה ע"י שנכללים בשרשם באלקים דקדושה שמעלים את המ"ן, וכשהם מעטים מתבטלים ברוב הכבוד של מעשה הצדקה משאר כבוד שמים שהנוק' מעלה, אבל כשהם רבים הם פוגמים במלכות בבחי' דם נדה, ונעשה פירוד יותר. והוא שת"ח אפילו רבב על בגדו הוא פגם גדול בכבוד שמים ומתגבר הנחש על ידו להטיל וזמה בנוק' בבחי' דם נידה וגורם לפירוד קב"ה ושכינתיה (כמבואר בתורה כט)

^ט צ"ע וגם בחי' הנעם העליון, דלכאורה היה צריך לומר ובחי' הנעם העליון. לכן תחילה היה נ"ל לפרש שהכוונה למקור שממנו נשפע הנעם שכיון שהשפיע למטה אזי נשפע לו עוד יותר מלמעלה. אבל לא נראה לי לפרש כך, כי למאי נפקא מינה מה שהמקור מקבל עוד, העיקר שהמעשה צדקה עורר יחוד שגורם להשפיע יותר למטה, לכן נ"ל שלזה הכוונה וצ"ע.

^ט עיין עין חיים שער כג סוף פרק ו'. וכנ"ל שמשפחה הצדקה מעורר יחוד פנימי על חו"צ ועל ידו נשפע נעם עליון חש מא"ס דרך כל העולמות. להבדיל מהשפע של יחוד החילון המליך שהוא מחו"צ כלכל.

^ט עין חיים שכ"ג סוף פ"ו - גם דע כלל גדול שזה הוויג החיצונית שהוא לצורך העולמות נמשך ממוחין עצמן דא"א בלי שיקבלו הם מלמעלה כנודע שכל מה שלמטה מהם כולם כלולים בהם ויש בהם כח כנגד כל מה שלמטה מהם.

אך הוויג הפנימי צריך שיקבלו גם א"א מאורות עליונים מהם ומהם ממשכיין למה שהוא צורך להמשיך נשמות חדשות שהוא בחי' הפנימיים ונמצא שגם א"א מזדווג עם נוקבא תחלה והוא ממשיך לא"א וכן א"א עצמו גורם זווג לעתיק וכן זה מזה עד רום המעלות נמצא שזווג הפנימי הוא קושר כל העולמות, כי א"א להמשיך אם לא שיקבלו מרום המעלות אורות חדשים זה מזה וזה מזה עד א"א ומשם לז"א.

דלתתא שמעורר ייחוד הפנימי לצורך הולדה הם נשפעים מא"ס דרך כל העולמות, להבדיל הממוחין שהם מיחוד התדיר החיצון שהם רק מחכמה ובינה/ע"י. **אזי אלו המוחין של ח"ל שהם בחי' חובלים** בכבוד שמים **הם נופלים/ע"א** ג"כ/עב\ **באלו המוחין של א"י שהם בחי' נועם** המתחדש ע"י איתערותא דלתתא **כדי להתתקן עי"ז כי אז** דהיינו דייקא כששופע נעם מיחוד הפנימי שהוא שלהבת אהבת ה' כבוד שמים **הוא זמן תיקונם של אלו המוחין של ח"ל** כי הם פגם כבוד שמים.

כי עיקר פגם וקילקול המוחין של ח"ל הוא ע"י פגם הכבוד. שעי"ז אינם יכולים לניק ממוחין של א"י ואזי הם חסרים את הנעם שמבטל את המדות הרעות ונשארים **בחי' מוחין של ח"ל ממש** שהוא שכל עם מדות רעות שעסוק בחיצוניות של כל דבר **וזהו קילקולם כנ"ל** לכן תיקונם דווקא ע"י השפעת המוחין מיחוד פנימי שהוא נעם שנעשה שלהבת אהבת ה' שהיא כבוד שמים.

וזה מה שנתבאר שפגם הכבוד של חו"ל גורם שהמוחין של חו"ל יהיו חובלים זה **בחי' (משלי יג) וד' בז לדבר יחבל לו** פשט הפסוק שהבו לדבר מצווה גורם הפסד וחבלה לעצמו. ולפי רבנו "בז לדבר" הם הפגמי כבוד שמים, שגורמים "יחבל לו" דהיינו למוחין של חו"ל שנקראים חובלים, כי מחבלים בכבוד שמים וחובלים במוחין של א"י כנ"ל. **כי בז לדבר היינו בזיונות היפך הכבוד** דהיינו פגם הכבוד **עי"ז יחבל לו היינו מוחין של ח"ל** חוץ לארץ **שהם בחי' חובלים. כי ע"י פגם הכבוד נשארין המוחין עם המדות הרעות בבחי' חובלים שהם מוחין של ח"ל** שחובלים בכבוד שמים **כנ"ל. נמצא שעיקר קילקול המוחין של ח"ל הוא ע"י פגם הכבוד.**

וע"כ בעת ששופע נועם העליון ע"י הכלי של צדקה שעור את היחוד הפנימי של ידו נשפע מוחין **בשביל הולדה של נשמות שעי"ז נעשה התגלות הכבוד כנ"ל אז הוא זמן תיקונם של המוחין של ח"ל. כי מאחר שנתעורר בחי' התגלות הכבוד עי"ז הם יכולין להתתקן. כי עיקר הקילקול שלהם היה ע"י פגם הכבוד כנ"ל. וע"כ בעת ששופע נועם העליון בשביל הולדה כנ"ל אז באים המוחין של ח"ל שהם בחי' חובלים ונופלים במוחין של א"י שהם בחי' נועם כדי להתתקן עי"ז כנ"ל [ע"ה].**

מוהר"ן קרא לתורה זו על שם הפסוק חבלים נפלו לי בנעימים כי בו רמוזו התירוץ על הקושיא שתורה זו באה לבאר דהיינו כיצד יתכן שגם חכמי ארץ ישראל נגררו למחלוקת הגדולה שהיתה אז כמה שנים בעניין חלוקת הכספים שנאספו בחו"ל למען ת"ח ארץ ישראל העניים.

ומבאר חבלים הם מוחין של חו"ל פגם הכבוד, ע"י שנופלים בנעימים שהם מוחין של א"י שהם כבוד שמים, נכללים בהם ומתבטלים. והמשך הפסוק "אף נחלת שפרה עלי", מבאר מתי זה נעשה, דהיינו ע"י "נחלת" דהיינו בחי' יעקב בחי' צדקה לא"י (שמקבלת מיעקב כמבואר בתורה מזו ותורה בזו) שעי"ז נשפע הנעם שהוא המוחין ושלהבת אהבת ה' שמוליד נשמות, דהיינו "שפרה עלי", דהיינו כבוד שמים, אז נכללים החובלים של פגם הכבוד בנעם שהוא כבוד שמים ומתבטלים בהם.

וזה חבלים נפלו לי בנעימים אף נחלת שפרה עלי **(תהלים טז) ו' פשט הפסוק** שחבל ונחלה מלשון חלקי שנפל בגורלי, ודוד מודה לה' שחלקו נפל בנעימים כי שפר עליו גורלו, ורבנו דורש **חבלים היינו המוחין של ח"ל שהם בחי' חובלים הם נופלים בנעימים היינו במוחין של א"י שהם בחי' נועם כנ"ל כדי להתתקן עי"ז כנ"ל** [ע"ז].

⁹ כמבואר בע"ח שיחוד החיצון התדיר הוא בלא מין נוקבין אלא מכח ההוא רוחא דשיבין בה בעלה, אבל נעם השופע ע"י התעוררות מין נוקבין של מטה הוא לצורך הולדת נשמות הוא בחי' חידוש ואין חדש תחת השמש, הוא מוכרח להמשך מא"ס לאריך ומא"א לחכמה בינה, ומהם לזו"ן ומהם לאדם המעורר את היחוד.

¹⁰ הלשון נופלים צ"ע מה מבאר בלשון נפילה דייקא ונראה שנקט לשון הפסוק לקמן חבלים נפלו לי בנעימים. ובאמת גם שם צריך ביאור. ונראה לשון נפילה היא באונס כמו הנופל לבור להבדיל מהיורד לבור. לכן נקט לשון נפילה שהוא לשון שיורד שלא ברצון אלא באונס. ואע"פ שהנופל לבור הוא אונס לנופל וכאן החובלים בכונה באים לתוך הנעם, והאונס הוא של הנעם, שייך לשון נפילה בכונה אל דבר אחר שלא מתכווין כגון באברהם כבירת בין הבתרים "והנה אימה חשכה גדולה נופלת עלי", שהיה בכיונה משמים ועליו נפל באונס. וכמ"ש ירמיה לו יג שהאשימו את ירמיה אל הכסדים אתה נופל בכוונה.

¹¹ נופלין גם כן- הלשון גם כן משמע דקאי גם אנעם העליון השופע ביתר שאת ע"י שנעשה כלי הצדקה לנעם השופע תמיד. אבל נראה פשוט דלאו דווקא אלא כל מלמעלה למטה נקרא כמו נפילה. אע"פ שהנעם שופע והחובלים הם שבאים לתוכו ויורדים עמו למטה.

¹² מתרצו- יכולין

¹³ משלי פרק יג (יג) בן לְדָבָר יִחָבֵל לוֹ וְיִרְא מִצָּוָה הוּא יִשְׁלָם:

מצודות - (יג) בז לדבר - המבוה מה ממצות ה' הוא חובל בעצמו אבל הירא מן המצוה ומגודל מעלתה ישולם לו שכר גם בעבור זה:

מצודות ציון (יג) יחבל - מל' חבלה ומכח:

הגר"א - בז לדבר יחבל לו כי יש רמ"ח אברים באדם וכנגדן רמ"ח מ"ע וכן כל דבר יש לו כח חיוני מן המצות ולכן הבו לשום דבר מצוה הוא מחבל א"ע כי הוא נעשה חסר מכח החיוני מאותו דבר. וירא מצוה ישלם אבל הירא מלעזוב שום מצוה ורואה לקיים כל דבר יהיה שלם בכל אבריו:

¹⁴ וזה בחי' המחלוקת על מעות צדקה לא"י שנפלה אפילו לא"י

¹⁵ תהלים טז (ו) חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בְנֵעִימִים אֶף נַחֲלַת שְׁפָרָה עָלַי:

רש"י (ו) חבלים נפלו לי בנעימים - כשנפל לי הגורל להיות בחלקך חבל נעים הוא זה אף עלי שפרה נחלה כזו:

פ"י יוסף תהלות (להרד"א) - ובספר שערי שמים דף מ"ח ע"א משם זקנו ז"ל במ"ש בסנהדרין דף כ"ד נועם אלו ת"ח שבא"י חובלים אלו ת"ח שבח"ל ואמרו בכתובות דף ע"א חד מינן כי סליק להתם הוה כתרי מנייהו וז"ש חבלים ת"ח דבח"ל נפלו לי באו לא"י והיו בנעימים כת"ח שבא"י ולא עוד אלא אף נחלת שהתורה שהיא נחלת שפרה עלי כמו רב כהנא דפשט לרבי יוחנן כל ספק שהי"ל ונתבסמה התורה וז"ש שפרה עלי והת"ד בשינוי קצת. ואפשר כי שפרה בגימט' תקפה דבמקום תקפה עליו משנתנו נעשית שפרה נתישבה ונתבסמה:

¹⁷ עיין לק"ה ברכת הפירות ד' אמצע את יב זאת בחי' היא בכל בכל אדם ובכל זמן ע"ש

ומתי זה נעשה, בזמן נתינת צדקה לת"ח עניי א"י, שע"ז נשפע המוחין שלהבת אהבת ה' המוליד כבוד שמים שמבטל את פגם הכבוד של החובלים.

וזהו המשך הפסוק הנ"ל [עח] חבלים נפלו לי בנעימים **אף נחלת שפרה עלי**, ורבנו דורש שנחלת דהיינו צדקה מוליד שפרה דהיינו הלכות, **כי נחלת זה בחי' יעקב בחי' נחלתו (דברים לב) (טט)** פשט הפסוק שבדור ההפלגה כשחילק את העמים תחת ממשלת השרים בחר באברהם בזכות זרע יעקב שיצא ממנו להיות נחלתו דהיינו השגחתו, ומכאן הרמז ש"נחלת" רומז ליעקב ולעיל נתבאר שיעקב בחי' צדקה לארץ ישראל¹⁹.

שפרה זה בחי' יוסף בחי' נעם [פא]/[פב], כי שופרה²⁰ בארמית לשון יופי **בחי' [פד]/[פה] ויהי יוסף יפה תואר וכו' ויפה תואר זה בחי' יפה תואר הנאמר בדוד** [פו]/[פז], **ודרשו רז"ל (סנהדרין צג ע"ב) (פח) איש תאר שמראה פנים בהלכה** [פט]. **היינו בחי' מוחין בחי' נועם שמנעימים בהלכה** [צ/כנ"ל]. נמצא הראיה ששפרה בחי' יוסף בחי' נעם, כי שפרה לשון יופי, ולא יופי חיצוני אלא יופי של חכמת אדם תאיר פניו, כי יוסף יפה תאר בחי' יפה תאר שנאמר על דוד שהיה מראה פנים ומביא ראייה לדבריו בהלכה, דהיינו מוחין שהוא הנעם.

וע"י ב' בחי' אלו יעקב ויוסף שהם הצדקה והנעם העליון **בחי' נחלת שפרה ע"ז נעשה ההולדה שאז החובלים נופלים בנעימים כנ"ל**. נמצא שהפסוק נדרש מהסוף להתחלה שע"י אף נחלת שפרה עלי מתקיים חבלים נפלו לי בנעימים.

וזה דהיינו חבלים נפלו הנעימים רמוז בפסוק **יעקב חבל נחלתו**. דלעיל הוכיח מהפסוק הזה ש"נחלת" בחי' יעקב בחי' צדקה ועתה מבאר שבפסוק הזה בעצמו רמוז עוד עניין החובלים, כי **חבל זה בחי' חובלים הנ"ל שנתתקנים ע"י בחי' יעקב בחי' צדקה, שעל ידה ההולדה, שע"ז נתתקנים החובלים שהם המוחין של ח"ל כנ"ל**. וזה דהיינו הפסוק יעקב חבל נחלתו רמוז גם על **בחי' חבלי לידה** [צא] **בחי' חובלים**

¹⁹ סוף פסוק הנ"ל

²⁰ דברים פרק לב (ח) בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבלת עמים למספר בני ישראל: (ט) כי חלק ידוד עמו יעקב חבל נחלתו: פרש"י- (ח) בהנחל עליון גוים - כשהנחיל הקב"ה למכעיסיו את חלק נחלתם הציפם ושטפם:

בהפרידו בני אדם - כשהפיץ דור הפלגה היה בידו להעבירם מן העולם ולא עשה כן אלא יצב גבולות עמים קיימים ולא אבדם:

למספר בני ישראל - כשביל מספר בני ישראל שעתידין לצאת מבני שם ולמספר שבעים נפש של בני ישראל שירדו למצרים הציב גבולות עמים שבעים לשון:

(ט) כי חלק ה' עמו - למה כל זאת לפי שהיה חלקו כבוש ביניהם ועתיד לצאת ומי הוא חלקו עמו ומי הוא עמו יעקב חבל נחלתו והוא השלישי באבות המשולש בג' זכויות זכות אבי זכות אביו וזכותו הרי ג' כחבל הזה שהוא עשוי בג' גדילים. והוא ובניו היו לו לנחלה ולא ישמעאל בן אברהם ולא עשו בנו של יצחק:

²¹ יעקב בחי' א"י כמבואר בתורה מז שא"י עיקר קבלתה מבחי' יעקב, מבחי' אמת ליעקב. ויעקב מדתו תפארת בחי' רחמים וצדקה. וכנ"ל שדייקא צדקה לא"י היא העושה כלי לנעם עליון שע"ז נעשה שלהבת אהבת ה' שמולידה כבוד שמים, והעיקר הם הלכות שגולדות ע"י שתומך בת"ח שבא"י ע"י מחדשים בהלכה.

²² שפרה בחי' יוסף בחי' נעם עיין פל"ח שציין לוהר תולדות דף קמב: שופריה דיעקב

²³ זוהר תולדות דף קמב: וכד הוה לביש לון עשו לא הוה סלקין ריחון כלל, כיון דלביש לון יעקב כדון תבת אבדה לאתרה וסליקו ריחון, בגין דשופריה דיעקב שופריה דאדם הוה, ובגין כך אהדרו בההיא שעתא לאתרייהו וסליקו ריחון. אמר רבי יוסי שופריה דיעקב (הוה) דאיהו שופריה דאדם איך אפשר, והא תנינן, תפוח עקבו דאדם הראשון מכהו לגלגל חמה, ואי תימא דכך הוה יעקב, א"ל רבי אלעזר, ודאי הכי הוה בקדמיתא, עד לא חב אדם הראשון לא הוה יכלין כל בריין לאסתכלא בשופריה, כיון דחטא אשתני שופריה ונתמאך רומיה ואתעביד בר מאה אמן. ותא חזי שופריה דאדם הראשון רזא איהו, דמהימנותא עלאה תלייא בההוא שופרא, ובגין כך (תהלים צ ז) ויהי נעם יהו"ה אלהינו עלינו, וכתבי (שם כו ד) לחזות בנוגע יהו"ה, ודא הוה שופריה דיעקב ודאי, וכלא רזא עלאה איהו:

²⁴ עיין ב"מ פד. - שופרה דיעקב כעין שופרה דאדם.

²⁵ * בראשית לט ז'

²⁶ בראשית לט (ו) ויצעוב כל אָשֶׁר לוֹ בְּיַד יוֹסֵף וְלֹא יָדַע אֹתוֹ מֵאֲמֹנֶה כִּי אִם הִלָּחֵם אָשֶׁר הוּא אוֹכַל וְיִהְיֶה יוֹסֵף יָפֵה תֹאֵר וְיִפֵּה מְרָאָה:

לפי רבנו נראה לומר שכיון שיוסף הוא הנעם על כן עוב פוטיפר בידו את כל האחריות על ביתו, כי הנעם הוא אמת ואמונה ונעימות שעל כן היה אהוב על כולם ונאמן על כולם. וזה עיקר מעלת היפה תאר שהיה גם במדותיו יפה תאר ע"י הנעם, שהיה בו, ממוחין דא"י. שאו עדיין היה בכל מקום שהיו ישראל. ומסתמא על צדיקים דייקא, כי השכינה עדיין היתה קבועה ברקיע הרביעי ורק לעיתים ירדה על צדיקים שהם מרכבתו של מקום.

²⁷ שמואל א-א טז יח שם הלשון איש תאר. וע"ז פסוק יב אדמני עם יפה עינים ושם פרק יז פסוק מב יפה מראה

²⁸ שמואל א-א טז (יב) וַיִּשְׁלַח וַיְבִיאֵהוּ וְהוּא אֲדָמוֹנִי עִם יִפֵּה עֵינָיִם וְטוֹב רֵאִי וַיֹּאמֶר יְדוּד קוֹם מִשְׁחַתוּ כִּי זֶה הוּא:

(יח) וַיַּעַן אֶחָד מֵהַנְּעָרִים וַיֹּאמֶר הִנֵּה רֵאִיתִי בֶן לִישֵׁי בֵּית הַלְּחָמִי יָדַע נֶגַן וְגִבּוֹר חֵיל וְאִישׁ מִלְחָמָה וּנְבוֹן דְּבַר וְאִישׁ תֹּאֵר וַיְדוּד עִמוֹ:

שמואל א פרק יז (מב) וַיִּבֶט הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּרְאֶה אֶת דְּוִד וַיְבֹהֶוּ כִּי הָיָה נָעַר וַאֲדָמוֹנִי עִם יִפֵּה מְרָאָה:

²⁹ סנהדרין צג: - דוד דכתיב (שמואל א טז-יח) ויען אחד מהנערים ויאמר הנה ראיתי בן לישוי בית הלחמי יודע נגן וגבור חיל ואיש מלחמה ונבון דבר ואיש תורה וה' עמו וגו' ואמר רב יהודה אמר רב כל הפסוק הזה לא אמרו דואג אלא בלשון הרע יודע נגן שיודע לישאל גבור שיודע להשיב איש מלחמה שיודע לישא וליתן במלחמתה של תורה (איש תואר שמראה פנים בהלכה ונבון דבר שמבין דבר מתוך דבר) וה' עמו שהלכה כמותו בכל מקום.

פרש"י - לישא וליתן במלחמתה של תורה. להתוכח בתלמוד: פנים בהלכה. שמביא ראיה לדבריו:

³⁰ עפרש"י שדור ידע להביא ראיה לדבריו. עכ"פ נמצא עיפה תאר הגאמז כיוסף רומז ליופי פנימו בחי' חכמת אדם תאיר פניו דהיינו מוחין בחי' נעם העליון.

³¹ אע"פ שעקר המהלך הוא לבאר ששפרה בחי' נעם, ונקט מנעימים בהלכה לקשר בין דוד שמראה פנים בהלכה לנעם העליון שעל ידו מנעימים זה לזה בהלכה. אולי אפ"ל גם שכאן מתבאר הגמ' מדוע נקטה מנעימים זה לזה בהלכה דייקא, הרי אם הם נעימים זה בכל חילוקי דעות. אבל רבנו מבאר שעיקר חשיבות הנעם זה בהולדת הלכה שהיא הכבוד שמים שמתקן את החובלים. ולכן דייקא ע"י צדקה לא"י מועיל כי עיקר היה לת"ח הנענים שבא"י

³² לשה"כ הושע יג יג חבלי יולדה

הנ"ל שנתתקנים ע"י הלידה כנ"ל [א] וכיון שהם חובלים הם גורמים חבלי לידה דהיינו קושי בלידת כל מעשה שמגלה כבוד שמים ובעיקר לידת אדם שבכוחו לגלות כבוד שמים.

גם זהו בחי' שפרה הנ"ל שם פירש שפרה בחי' יוסף בחי' נעם וכאן מוסיף שפרה רומז גם על **בחי' שפיר ושליא** שהן סימן ללידה באשה **בחי' הולדה** [ב] וכן **וכנ"ל** וזהו "אף נחלת שפרה עלי", נחלת היינו צדקה, שעל ידה הלידה, דהיינו "שפרה עלי" בחי' שפיר ושליא שהם סימן ללידה באשה :

ומחמת שהמוחין של ח"ל חוץ לארץ **שהם בחי' חובלים שחובלים זה לזה בהלכה כי אינם יכולים להשוות דעתן/י יחד כנ"ל**, הם נופלים במוחין של א"י שהם בחי' נועם כדי להתקן כנ"ל. **ע"כ לפעמים כשפוגמים בכבוד שמים הרבה ח"ו אזי** המוחין של חו"ל פגומים ביותר ואזי כשנופלים במוחין של א"י **אינם יכולין להתקן אדרבא גורמים פגם גם להמוחין של א"י** [ה]. ואזי גם המוחין של א"י אינם יכולים להשוות עצמן כי נפגמו ח"ו ע"י המוחין הפגומים של ח"ל שנפלו לתוכם כנ"ל.

וזהו בחי' המחלוקת שיש בא"י ג"כ [ו] דהיינו המחלוקת בעניין חלוקת כספי הצדקה לא"י שבשנת תקמד מינה רבי מנחם מוויטפסק/ו שהיה מנהיג קהילת החסידים בארץ, את בעל התניא שהיה בחו"ל, שאליו יאספו את כל כספי הצדקה לעניי ארץ ישראל, והוא ישלח אותם לארץ לרבי אברהם קאליסקער שיחלק אותם, ומשנת תקנו בעקבות הדפסת ספר התניא, מחרחרי ריב גרמו למחלוקת, ובראש השנה שנת תקנט רבינו היה בארץ/ו והיה אצל רבי אברהם מקאליסק ומאד התפעל מקדושתו ותורתו/ו ולבקשת

^א וכנ"ל ממשנת חסידים שדייקא בשעת לידה נשפע הנעם וע"כ באים החובלים או דייקא להתקן בבורות כ.

^ב בכורות כ. - סימן הוולד בבהמה דקה טינוף ובגסה שליא ובאשה שפיר ושליא.

תפארת ישראל שם פרק ג' משנה א' [ז] - שליה - כמין כיס שהעובר מונח בתוכה וילדתו ריקן: [ח] שפיר - י"א חתיכת בשר כעין צורת בעל חי, וי"א שהוא שפופרת מלא דם:

^ד כנ"ל כי דעת היא מה שאדם מברר ומחליט. כי חכמה היא מה שמקבל מבחוץ ובינה על ידה מברר דבר מתוך דבר את החכמה, ואחרי שברר ומסכם ומחליט שזו המסקנה למעשה אזי זה הדעת ואזי עומד על דעתו וא"א להזיז אותו. כי אם אפשר לשנות דעתו זה רק ע"י שמחזיר את העניין לבנין לדון בו שוב אבל כשהוא דעת הוא לא ניתן לשינוי, וזה לשון חו"ל עומד על דעתו שהדבר מוחלט אצלו. ובני אדם אמרו חו"ל כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם, נמצא עפ"י הטבע אין שום צד וסיבה ששני בני אדם ברי דעת ישו דעתם שהרי כל ויתור הוא סימן שאינה דעת ברורה ומחלטת. ועל כן בחו"ל שאין דבר שלישי שיגרום להשוות דעות שונות. אזי פשוט שכל אחד עומד על דעתו ולא מוכן להשוותה עם שום דעה אחרת. נמצא שאדרבה בארץ ישראל שמנעימין זה לזה בהלכה זה חודש עצום, ומוכרח שיש בא"י איזה סוד שאע"פ שכל אחד עומד על דעתו נשארים נעימים ונוחים זה לזה וכל אחד משפיל עצמו כלפי זולתו בלי לוותר על העמידה על דעתו, וזה כלל לא פשוט אלא חודש עצום. ולא כפשוט הגמ' שנדמה כאילו בחו"ל הם חובלים ופגומים במדותיהם ואילו בארץ ישראל שם נוחים וטבעיים, אלא שבחו"ל זה הטבע ובא"י זה נס.

^ה עיין לק"ה מנחה ו' ד' שלפעמים מתגברים החובלים כיון שהצדקה אינה בשלימות

^ו עיין חיי מוהר"ן סימן מז

^ז רבי מנחם מגדל מוויטפסק זצ"ל עלה עם תלמידו רבי אברהם מקאליסק זצ"ל לארץ ישראל בשנת תקלו והנהיג את הקהלה החסידית בארץ עד שנפטר ותלמידו רבי אברהם הנהיג אחרי, והיה ידידו הקרוב של בעל התניא זצ"ל שהיה תלמיד חבר לרבי מנחם מגדל רבו. ובעקבות הדפסת ספר התניא פרצה מחלוקת ביניהם, (במשנת חב"ד כתוב שתחילה חלק עליו בעניין גילוי סודות הקבלה לאנשים פשוטים, ואח"כ חזר בו) עכ"פ אז גם התחילה המחלוקת בעניין המעות ונמשכה עד שנפטר רבי אברהם. הקהילה הספרדית בארץ היתה מבוססת ורבי אברהם היה מלווה מהם כסף כדי להחיות את הקהילה החסידית עד שיגיע הצדקה מחו"ל, וכשעבר זמן רב שלא הגיעה לחצו אותו מאד המלווים הנושים והיה בצער גדול, לבד מהעניות הגדולה של קהילתו, שעיקר מחייתם היה מכספי הצדקה. עד שהיו רבנים שלא התירו לעלות לארץ מחשש שיהיו מעמסה נוספת על הקהילה שם.

^ח בדרך נסיעתו דרך איסטנבול רבנו הסתיר עצמו מאד ושני שד"רים שחזרו מהארץ חשדו בו שנוסע לחלוק על רבם רבי אברהם מקאליסק- כמבואר **בשבחי מוהר"ן - אות ט** - ונכנסו בלבם על רבנו, זכרונו לברכה, שהוא נוסע מהקראדן לחלק על החסיד המפורסם בוצינא קדישא מורנו הרב אברהם קליסקר, וזכרונו לברכה (מט) והגלוים אליו. ונכנסו בטעות זה עד שהיה להם הוכחות גדולות על זה לפי טעותם ונדמה להם כאלו הוא זכרונו לברכה הוא משולח מאנשים רבים בשביל לחלק עליו....

.... והתחילו לשנא אותו בתכלית השנאה, ובוזו אותו בכל מיני ביונות, וקללו אותו בקללות נמרצות בלי שעור וערך כמה ימים. ורב הביונות היה מאחד משני האנשים הנ"ל. והוא זכרונו לברכה התחיל לבקש אותם ואמר להם: "זאת תדעו שבדאי לא אגלה עקר כונת נסיעתי לארץ ישראל כי מלבי לפומי לא גיליתי (נא) ואף על פי כן 'מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד'" (תהלים קלג א) אף על פי שלא ידע אחד עקר כונת חברי'. והשיבו לו: אם אתה תגלה לנו כונתך: בודאי יגיע לך טובה גדולה עד מאד'. והשיבו להם: "אני איני רוצה לקבל טובה מכך ולא אגלה לכם עקר כונתי בשום אופן. אדרבא אתם תוכלו לקבל טובה מאתי אם תרצו". השיבו לו: "נראה בלשונך שאתה מדבר בלשונות המפורסמים הגדולים כמו ר' ברוך (גב) ורבי שלום (גג) ורבי נתמן וכי' שזרעם לדבר גדולות בלשון נסתר אך בודאי אין אתה אחד מהם כי נראה שאתה בודאי מהחולקים על הצדיק הנ"ל":

ואמרו לו שקדם שיבוא לארץ ישראל יהיה שם אגרת בארץ ישראל שהוא מהחולקים והמרגלים לכל יוכל להטעות אותם. גם הלכו להסרוסור מהספינות, והוא מאנשי פולין ונשא אשה מהפרענקען וחמותו היא יוצאת ונכנסת בבית התוגר והאיש ההוא הוא איש גדול שם. והלכו אלו האנשים הנ"ל אל זה הסרוסור ובקשו אותו ואמרו לו: למען השם לכל תניח את האיש הזה לנסע להתם כי הוא מהחולקים ורוצה לעשות גרוש שם חס ושלוש, ואם תוכל לעשות לו איזה רעה שכרך כפול מן השמים. ורבנו, וזכרונו לברכה, והאיש שהיה עמו לא ידעו מזה:

עוד בעניין כספי הצדקה ע"ש אות יט כמה צרות עבר עליהם שם וכיצד רבנו הציל אותם בהיותו שם

^ט עיין שבחי מוהר"ן - אות יח שכשהיה רבנו במערת אליהו אמר שפעל כל מה שרצה לפעול בא"י ורצה לחזור לביתו והאיש שליווה אותו רצה שיסעו לטבריה ונסעו לטבריה -**ושלח אליו הרב הקדוש המפורסם מורנו הרב אברהם קליסקר זכרונו לברכה**, באשר שיום הקוה הוא אצלו. על כן הוא מן הנמנע שילך אצלו לתן לו שלום. **והשיב רבנו זכרונו לברכה, שבלא זה היה בדעתו לילך אליו**. ומיד הלך להצדיק הנ"ל, וקבלו בכבוד גדול מאד ובאהבה יתרה ובחבה גדולה מאד. וגדל האהבה והחובב שהיה **להרב הקדוש מורנו הרב אברהם הנ"ל עם כבוד רבנו הקדוש, זכרונו לברכה, אי אפשר לבאר ולספור**:

ושחר פניו שיתאכסן אצלו, והשיב רבנו זכרונו לברכה, שזה אי אפשר שיעמד בקביעות אצלו. אך על שבת אחת יהיה אצלו. וביום מחר שלח בשבילו, וקבלו על שבת הראשון פרשת נח (ג' מרחשון תקנט) **ובליל שבת כפף רבנו זכרונו לברכה את ראשו שיברך אותו, וקפץ ארבע אמות ממנו לאחוריו ברעזה גדולה. ודבר בהתלהבות גדול ולא היה אפשר להבין מה שאמר. אך בסוף דבריו שמעו שאמר: איך אנו מתבישים בפני זרע הבעל שם טוב זכרונו לברכה, ולא רצה לברך אותנו.** אך את האיש שהיה עם רבנו זכרונו לברכה, ברך מיד כשכפף ראשו. והיה שם בשעת הסעודה שמחה גדולה ובקש הצדיק הנ"ל את רבנו, וזכרונו לברכה, שיאמר תורה. ולא רצה בשום אופן, ואמר הצדיק הנ"ל בעצמו תורה. וכן היה בסעודה שניה ושלישית. **ואמרת התורה של הצדיק מורנו הרב אברהם הנ"ל היה בהתלהבות גדול ובצדקה גדולה ולא נשמע שום דבור. רק לבסוף סים כך הוא עקר עבודת הבורא יתברך. ורבנו זכרונו לברכה, היה משבח ומפאר התורה שלו בלי ערך, כמעט שאין דוגמתו:**

רבי אברהם כשחזר לחו"ל נסע תחילה לבעל התניא לדבר עמו בעניין המחלוקת¹⁷, ועדיין נמשכה¹⁸ עד שבשנת תקס"ה נתפרדו הקופות וקופת חב"ד נפרדה מהקופה הכללית ואעפ"כ נמשכה המחלוקת, ובשנת תקע מחודש טבת עד סיון יצא בעל התניא למסע שנקרא מסע ברדיטשוב לכמה וכמה אדמו"רים בחו"ל לנסות להשקיע את המחלוקת ולא עלה בידו. ובאותו זמן בד' בחודש שבט נפטר רבי אברהם מקאליסק בארץ ישראל, ובשבת שירה שחל בט"ו בשבט דברו על המחלוקת הזו (או בגלל המסע של בעל התניא או בגלל שנודע פטירתו של רבי אברהם¹⁹), ואז רבנו אמר תורה זו לבאר כיצד יתכן שבא"י תיהיה מחלוקת²⁰ (מבואר בחיי מוהר"ן אות מז) :

וכלל הדברים, כי כל הנבראים וכל ההולדות כולם הם רק בשביל התגלות כבודו ית'. ועיקר ההולדה ע"י הצדקה שעל ידה מעורר יחוד עליו פנימי כי נעשה כלי לקבל יותר שפע מנועם העליון דהיינו מוחין. ומשבילי הלב שנפתחו להיות חונן ונותן נעשה שלהובין דרחימותא שעי"ז נעשה ההולדה של מוחין ובני אדם ועי"ז נתגלה ונתגדל כבודו ית' כנ"ל.

וזה שעי"י הצדקה עושה מהנעם הולדה של כבוד שמים על כן אותיות תרומה הם סופי תיבות לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו (תהלים כז)/י"ד הפשט מדבר בבית המקדש ורבנו דורש על בני היכלא דמלכא, כי תרומה היינו צדקה שהיא נדיבות לב [ט"ן] בחי' [ט"ז] מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי על ידה נעשה כלי לקבל מנועם ה' שעי"ז נעשה שלהבת אהבת ה' שעי"ז ההולדה שעי"ז נמשך התגלות כבודו ית' שהוא בחי' ובהיכלו כולו אומר כבוד כנ"ל שמי שהוא בני היכלא דמלכא אצלו כל כבוד הוא אומר כי מיד כשבא לו

גם אנכי שמעתי מפיו הקדוש שאמר ששלמות היה רק להצדיק מורנו הרב אברהם הנ"ל. ואמר לי: הלא ראיתי כמה צדיקים, אבל שלמות הוא רק אצל הצדיק הקדוש הנ"ל (עה):

חיי מוהר"ן - אות תקנ - ...וכן הפליג מאד מאד בקדשת הרב הקדוש רבי מיכל זכר צדיק לברכה, ובקדשת הרב הקדוש רבי אברהם קליסקר זכרוננו לברכה, ובקדשת הרב הקדוש רבי מנחם מנדל זכרוננו לברכה מיטפסק, ובקדשת הרב רבי נחום זכרוננו לברכה, ובקדשת הרב רבי שלום זכרוננו לברכה וכן בקדשת שאר תלמידי המגיד זכרונם לברכה, ובקדשת תלמידי זכרונם לברכה כגון הרב הקדוש מנחם מנחם זכרוננו לברכה, והרב המגיד הקדוש מאנונין זכרוננו לברכה, ובקדשת זקנו לברכה, וכן עוד מה שנודע לנו מה שהפליג בקדשת שאר צדיקים עוד כמה וכמה, ועל כל אחד אמר הפלגות ושבחיהם אחרים כל אחד לפי בחינתו ומדרגתו.

שיח שרפי קדוש - חלק א תקמ - בעת שהיה רבנו זכרוננו לברכה בארץ ישראל, הבטיח להרב, רבי אברהם קאליסקער זצ"ל, שתכף כשיבוא לחוץ לארץ יסע אל הרב רבי שניאור זלמן הרב מלאדי, לדבר עמו בענין מעות ארץ ישראל, ולתנוף השלום ביניהם, וקיים זאת, כי בבואו נסע תכף אל הרב מלאדי, ובקש אז הרב מרבנו זצוק"ל לומר לפניו תורה, ולא רצה, ואמר הרב תורה בערך שמונה שעות, ויש אומרים שש שעות, ואמר רבנו זצוק"ל אחר כך שפסיים זרשתו פון מאד, שפסיים אז בפרוש הפסקו: "רחמיה רבים ה'", ופרשו: "עם איז שוין אויף דיר גאט אליין א גרויס רחמנות". (אבני"ה פרקל, שם סמ"ו).

וכן משמע מהמכתב ששלח רבי אברהם לרבינו אז - כמוכא בחיי מוהר"ן אות קג - העתקה אות באות מאגרת של קדוש עליון המפרסם הגאון מורנו הרב אברהם זכר צדיק וקדוש לברכה הנקרא כפי כל רבי אברהם קאליסקר אשר שלח מארץ הקדש לרבנו ז"ל וזהו: שלום וישע רב לדבתנא דלבאי יתב הרב המפרסם קדוש יאמר לו, אתו חכמה ודעת אלקים השפל, כבוד קדשת שמו מורנו הרב רבי נחמן נרו יאיר, מגזע הקדש נכד הבעל שם טוב זכרוננו לברכה וכותו יגו עלינו לנצח, יאיר אור השם עליו יורת, ולכל בני ביתו והגלוים אליו שלום רב אמן פן יהי רצון: חדשות מארץ הודיע מביאת שלוחינו דהאי שמתא בחדש שבט העבר ושמתנו מאד אשר שמענו משפעת שלומי. כי בא לביתו בשלום וראינו שקשר עבותות האהבה לא וזה, ככל לבבו דורש טובותינו ושם לדרך פעמיו ונהג נסיעתו בעצמו למדינת רייסן יהי כן ד' עמו:

ומעין המאורע בקדש בכל פרשת העבר עלינו אתרי נסיעת כבוד תורתו מאתנו כבר נתדע לו בודאי על ידי אהויבנו השד"ר [השליחא דרבנן] דאשמתקד המפלא מורנו הרב רבי אליעזר, ועל הפשר שנתפשרנו עם אנשי מדינת וואלין עדין לא גבינו פעם אחת מהם, ואין אנו יודעים מה יהיה סוף דבר מזה. והנה אנחנו נבוכים בארץ מרב צער ודאגה, מצפה לישועת ה' בכל עת, כי עדין לא נושענו מישום מקום, וגם ממדינת רייסין לא יש לנו שום ידיעה מה נעשה שם בגדון זה אחרי נסיעת כבוד תורתו לשם, ויתראה פנים ויספר להם מכל התלאה אשר מצאתנו:

מצפים אנו שיודיע לנו רום מעלתו כבוד תורתו בפרטיות מכל אשר עשה שם. וזאת ידע מה שנסארונו חיבים להשר הכל מרחים אנחנו לשלם וקשה כח הסבל מזה שנוגשים אותנו בכל עת בפחדים ובמוראים. ובגנסיים ונפלאות עד שאנו מוצאים לראות בכל עת ההכרחיות השם יתברך מזמין מקום, וחסיתי לה' המסתיר פניו, וקויתי לו לישועתו, ובו שברתי ישוב ורחמנו כימות עניתנו כן ישמחנו: [מכאן ואילך נכתב בכתב ידו הקדוש בעצמו של הגאון הנ"ל]:

אני בעז אהבתי אהבת תמיד, תהלתו כפי בעטור ועטוף נפשי לה' יאיר ה' פניו אתו מאתר בית שכנימה ונהיר עלוהי הולך ואור בהלו נרו עלי ראשו אור עולם, ויחוק במעוז עז מה' סוף מעשה במחשבה תחלה, ונפשי יודעת מאד ברחימו לנצח ודורש שלום תורתו ומעמיתו בעדו כמו כן נעשה גם הוא להעמית עבורי בכל עת: נאום הקטן אברהם בן אדוני אבי מורנו הרב אלכסנדר כ"ץ זכרוננו לברכה לחיי העולם הבא. נכדי האברהם מורנו הרב ישראל אליעזר שיחיה דורש שלומי מלב ונפש ומתארה לתפלתו:

²¹ וקצת קשה לומר שבי"א ימים הגיעה ידיעה מארץ ישראל לברסלב.

²² מעניין שנראה שרבינו צידד במחלוקת זו יותר בצד הקאליסקער וכדרכו גם במעלת א"י, כי עיין במכתב ששלח בעל התניא לרבי אברהם מקליסק באלול תקס"ה (נדפס באגרות קדש אומור הזקן עמודים קכ קכט) כתב לו ובפרט כאשר שמעתי בשם הרב המנוח מורנו הרב מנחם מנדל מייטפסק וזה"ה אשר המקום גורם שהיה מזהיר מאד שם להזהר משנאת חינום, באמרו כי המקום עלול לכך כי החרבן היה בעבור שנאת חינום ונשאר שם הרשימו וכי. (הובא בספר תולדות אדמו"ר הזקן ח"ד לאברהם הנוך גליצנשטיין עמ' 1011) מבואר שבעל התניא תלה את המחלוקת ברשימו של שנאת חינום הנמצא בארץ ישראל ואילו רבינו תלה את המחלוקת במוחין הפגומים של חו"ל שפגמו את המוחין של א"י. אבל לא ח"י בארץ ישראל.

²³ תהלים כז (ד) אחת שאלתי מאת יְהוָה אֶבְקֶשׁ שְׁבִיית יְהוָה כָּל יְמֵי חַיֵּי לַחַוּוֹת בְּנַעַם יְהוָה וְלִבְקֶר בְּהִיכְלוֹ:

רש"י - (ד) ולבקר בהיכלו - ליראות שם בכל בקר ובקר כך פירשו דונש, ומנחם חברו עם לא יבקר בין טוב לרע (ויקרא כ"ו), אבל דונש פתר לשון בוקר:

¹⁷ תורה יג אות א'
¹⁸ שמות כה ב'

כבוד הוא משייך אותו לאחד מעשרה מאמרות שמגלים כבוד שמים וזהו לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו ס"ת תרומה כנ"ל [יז]:

וזה בחי' השירה/י"ח שירת הים/י"ט [כ/כ"א] שנתגלתה להם שכניה/כ"ב דהיינו הנעם העליון עד שאפילו שפחה ועוברים שרתה עליהם שכניה ושרו שירת הים, **בחי' נעים זמירות ישראל {שמואל ב' כג/כג}** נעים זמירות רומז שהשירה הקדושה היא מכח הנועם העליון/י"ו, פסוק זה נאמר על דוד המלך, כי כל הזמירות שזימר היו מכח הרגשת הנעם העליון שהיה נמשך אחריו תמיד, ומכוחו היה מעלה מיין גוביין את כל ספר תהלותיו ועי"ז עורר היחוד פנימי הנפלא והמשיר אור אמת ואמונה בעולם, שמאיר גם היום למי שעוסק בספרו. **כה(ולא גילה יותר) :**

אשרי הזוכה להרגיש נעימות התורה, כי יש נעימות בתורה, וזהו העיקר לזכות להרגיש הנעימות שיש בהתורה :

נ"ל כי הנעם הוא הארת אמת מציאותו ית' השופעת מיחוד התדיר לקיום העולמות. וכן התורה מי שלומד אותה לשמה, ולא לכוונה אחרת כגון להיות רב או להיות חכם. ומבואר בלק"ה ע"ת הנ"ל שאור האמונה שופע תמיד אבל חלש באופן שנשאר בחירה ורק

¹ עיין באה"ל בתחילת ביאורו כאן שכתב - יש להוסיף ולבוא בכפלי כוונתו הקדושה מענין זה הכתוב שבתי בבית ה' וכו' ולבקר בהיכלו, אשר הצדקה לבנין המשכן [דאיורי מקדש והיכל, נקודה הכוללת לקדושת ארץ ישראל], היא העיקר שזוכים על ידה לחזות בנועם ה' וכו':

² נראה שרמזו לשבת שירה שבה נאמרה התורה הזו כנ"ל מחיי מוהר"ן זו. והיא פרשת בשלה שבה קוראים את שירת הים. ובשנת תקע חל בטו בשבט שבה אוכלים פירות א"י שנתבחה בהן ויש בהם טעם הנעם העליון וקדושת השכינה, כמבואר בנ"ח על הטור סימן רח בביאור ברכת מעין שלש. שעל כן לדעתו אומרים בה והעלינו לתוכה לאכול מפריה ולשבוע מטובה.

זה לשונו שם - ויש אומרים ונאכל מפריה ונשבוע מטובה ואין לאמרו וכו'. תימה הלא קדושת הארץ הנשפעת בה מקדושת הארץ העליונה היא נשפעת גם בפירותיה שיונקים מקדושת השכינה השוכנת בקרב הארץ כי על כן הוזכר ואמר בסוף פרשת מסעי (במדבר לה לד) ולא תטמא את הארץ אשר אתם יושבים בה אשר אני שוכן בתוכה כי אני ה' שוכן בתוך בני ישראל ואמר אם תטמאו את הארץ נמשכת הטומאה גם בפירותיה היונקים ממנה וכבר נסתלקה השכינה מקרב הארץ אשר אני שוכן בתוכה ממש בגוף הארץ נסתלקה מפני הטומאה שטימאתם אותה ונמשך מזה כי גם כן אנכי מסלק שכניתי מתוך בני ישראל כי עד עתה היכל ה' המה היו בני ישראל לפי שהשכינה היתה שורה בקרבם ממש ועתה באכלם פירות היונקים מטומאת הארץ נסתלקה השכינה כי כשהטומאה נכנסת עם אכילת פירות בתוך בני ישראל יוצאת כנגדה הקדושה מקרב ישראל ועל כן נחא שאנו מכניסין בברכה זו ונאכל מפריה ונשבוע מטובה כי באכילת פירותיה אנו נזונוים מקדושת השכינה ומטהרתה ונשבוע מטובה:

³ עיין לק"ה כבוד אב ואם הלכה ב' יז - וזה בחינת השירה של ים, שהיא בחינת נעים זמירות ישראל, כמבאר בסוף דברי רבנו זכרוננו לברכה במאמר הנ"ל, הינו בחינת השפעת נעם העליון שיעקר הוא בשביל שיתגלה כבודו יתברך, שהיה בחינת שירה, בחינת שירות ותשבחות שמשפחות ומפא"רין אותו יתברך ומגדליו כבודו יתברך, שבשביל זה שופע נעם העליון. וזה בחינת נעים זמירות ישראל, כי עקר השפעת נעם העליון הוא בשביל זמירות ישראל שהם בחינת כבודו יתברך. וזה בחינת השירה של ים, כי אז זכו לקבל השפע נעם העליון, ואז נתגדל כבודו יתברך על ידי השירה, שהיה בחינת נעים זמירות ישראל וכו':

⁴ עיין פ"ח שצ"ח לפרקים י: אין אומרים שירה אלא על נס בא"י. גם עיין לק"ה כיבוד אב ואם הלכה ב' אות יז שהכוונה לשירת הים. גם עיין ערכין שם שנגלות שכינה עמהם ואו אומרים שירה גם על נס בחי"ל וכו'.

⁵ ערכין דף י: אמר רבי יצחק לפי שאין אומרים שירה על נס שבחוצה לארץ מתקין לה רב נחמן בר יצחק והרי יציאת מצרים דנס שבחוצה לארץ הוא ואמרינן הלל כדתניא עד שלא נכנסו ישראל לארץ הוכשרו כל הארצות לומר שירה משנכנסו לארץ לא הוכשרו כל ארצות לומר שירה רב נחמן אמר קרייתא זו היא הלילא רבא אמר בשלמא התם הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה הכא הללו עבדי ה' ולא עבדי אחשוורוש אכתי עבדי אחשוורוש אנו ולר"נ דאמר קרייתא זו היא הלילא התייא משנכנסו לארץ לא הוכשרו כל ארצות לומר שירה כיון שגלו חזרו להיתרן הראשון היינו משום דודאי כשישראל על אדמתן אין השכינה שורה אלא בא"י במקום קדושה ואין לומר שירה אלא על נס שבא"י אבל כשגלו הרי גם שכינה עמהם בח"ל כדאמרינן עמו אנכי בצרה ויש לומר הלל גם על נס שבח"ל ובפורים קרייתא זו הלילא וק"ל:

⁶ וכמבואר בערכין י: שעד שלא נכנסו לארץ שרתה השכינה על ישראל בכל מקום. הכוונה בדרך ארעי כי רק בהקמת המשכן ירדה שכינה לארץ, ובזמן קריעת ים סוף היתה ברקיע וילון. כמבואר במדרש שעמרם הוריד את השכינה מרקיע שני לראשון. אבל בדרך ארעי תמיד היתה יורדת לצורך וחזרת למקומה.

⁷ ספר שמואל ב פרק כג (א) ואלה דברי דוד - נבואת דוד אחרונים, ומי הם הראשונים, דברי השירה האמורים למעלה, אבל בכל שירות ותשבחות שאמר, אין נקראים דברים. הוקם על - הוקם למעלה. ונעים זמירות ישראל - אין ישראל משוררים במקדש, אלא שירותיו וזמירותיו:

⁸ לק"ה ברכת הפירות ד' א' - וזה בחינת שופר פי קול שופר הוא בחינת עשרה מיני נגינה בחינת היסוד נגן בתרועה (וכמבאר במקום אחר). ועשרה מיני נגינה זה בחינת נעים זמירות ישראל שעל ידם מעוררין וממשיכין בחינת נעם העליון שמשם נמשך נעימת הנגון שהוא עקר הדבקות, כי על ידי הנגון בחינת נעים זמירות על ידי זה מדבקין עצמן בה' יתברך וזוכין לחזות בנעם ה' בחינת נעם העליון הנ"ל וכמוכן שם בהתורה הנ"ל בסופה שכתב שם. וזה בחינת השירה, בחינת נעים זמירות וכו', עין שם. ועל כן קול השופר, שהוא בחינת נגינה על ידי זה ממשיכין בחינת הנעם העליון שהם עקר המחזון, בחינת מחזון של ארץ ישראל, כי ידוע בפניות שעל ידי השופר נמשכין המחזון, הינו בחינת הנעם שהוא עקר המחזון. ועל כן נוהגין כל ישראל להרבות בצדקה מאד קדם ראש השנה כדי לזכות לקבל השפעת הנעם שיתעורר על ידי השופר לקבלו על ידי הצדקה. כי על ידי הצדקה נעשה כלי לקבל השפעת הנעם העליון כנ"ל.

לק"ה ברכת הפירות הלכה ד' א' - ובשביל זה צריכין לברך על כל דבר שרועה להנות ממנו. כי על ידי הברכה הוא מקשר ומעלה הדבר לשרשו לבחינת נעם העליון, כי כל הברכות הם בחינת שירות ותשבחות לה' יתברך שמשפחות ומברכין לה' יתברך שפירא את הדבר הזה. ועל כן כל הברכות שבעולם הם בחינת נעם העליון בבחינת פי נעים נאה תהלת. וכתוב זמרו לשמו פי נעים שהיה בחינת נעים זמירות ישראל (שמואל ב' ב) שהביא שם רבנו זכרוננו לברכה בסוף התורה הנ"ל, כי כל הברכות הם בחינת זמירות ותהלות ותשבחות לה' יתברך שעל ידי זה עקר ההתקשרות לבחינת נעם העליון, כי אי אפשר לדבק בהפירא יתברך שמו. לזכות לנעם העליון לחזות בנעם ה' פי אם על ידי דברי פרכות והודאות ותהלות ותשבחות. שכלם הם בבחינת נעם, בחינת נעים זמירות וכו' כנ"ל. וזה בחינת כלל כל הברכות שצריכין לברך על כל דבר שנהנין ממנו ואסור להנות מהעולם הזה בלא ברכה, כי צריכין להעלות ולקשר כל ההנאות והטעמים והתענוגים לשרשם שהוא נעם העליון שזה זוכין על ידי הברכה בכונה שהוא בחינת נעם כנ"ל. שעל ידי זה מעלין ומקשרין כל האהבות והתענוגים לשרשם לבחינת נעם העליון כנ"ל.

⁹ נמצא כבר בפרשת

הבוחר לעזוב תאוותו ולהמשך אחר האור זוכה בו וגם בלימוד התורה יש תאוה גדולה להיות חכם או רב מכובד, או שלומד מתוך אונס, אבל כשלומד לשמה להיות דבוק בהקב"ה אזי יכול להרגיש נעימות הנעם השופע ואזי אם עוד גם מתעורר יותר לקיים את התורה וכנגד כולן לימוד במסירות נפש, אזי מעורר יחוד פנימי וזוכה לנעם עוד יותר. לכן עיקר הלימוד הוא עמ"נ להרגיש את הנעם שבתורה כי הוא החיבור עם הקב"ה, כי הוא נעם רוחני, ואע"פ שגם בפירות א"י יש נעם נפלא וגדול, אבל הוא מלוכש בנעם גשמי של חוש הטעם שקשה יותר לברר אותו.

נעם עליון הוא נעם ה' הוא התורה/י¹⁷ כי אוריית וקב"ה חד (זהר ויקרא עג) ונמצא בעולם שנה נפש בא"י וזמן השבת ובאיש ישראלי, שהוא אחד עם התורה והקב"ה כמבואר בזהר שם.

זי(דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום [בח]. נ"ל [כט])

פסוק זה מוהרנ"ת הוסיף מעצמו שרומז להנ"ל שהתורה היא הנעם העליון ומלמדת נעם דרך ארץ ונתיבות שלום ונעימות זה לזה בהלכה הפך החובלים שאפילו בתורתם ריב ורוגז.

¹⁷ עיין ביאור הליקוטים בתחילת פירושו לתורה זו - נעימות בתורה. והיא נועם ה' הנ"ל בפנים, כי אורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד, ואין סוף ותכלית כלל לכמות נעימותה ומתיקותה, [ארוכה מארץ וכו'], וכן לאיכות נעימותה ומתיקותה, כאשר נבאר לקמן: ושמעתי מאדוני אבי ששמע ממורנ"ת, אשר פרט רבינו ז"ל בדבר ההכרח והמסוגל לכל זה, במקום, ובזמן, ובאדם, באדם, נפש ישראל. בזמן, יום השבת [ועין לקמן מה שיתבאר בזה]:

¹⁸ נמצא כבר בדפוס

¹⁹ * משלי ג'

²⁰ נראה כוונתו שפסוק זה סבר מוהרנ"ת מדעתו שקשור לתורה זו ולא ששמע כן מרבינו.